Cugetări și maxime

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE GRIGORE N. CRIVIANU

EDITURA TINERETULUI

Cugetări
și maxime

859
T89
C89

Cugetări și maxime

•

Ediție îngrijită de
GRIGORE N. CRIVIANU

•

EDITURA TINERETULUI

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI
Y.50134

Coperta de
A. PETRESCU

CUVÎNT ÎNAINTE

Am cules în acest volum cugetări şi maxime ale unor înţelepţi şi filozofi, savanţi, pedagogi, moralişti, scriitori, personalităţi de stat şi patrioţi — din toate timpurile şi de pe diferite meridiane ale lumii — cu gîndul că oferim astfel atît tinerilor cît şi vîrstnicilor, publicului larg de cititori, o carte de înţelepciune şi de îndrumare în viaţă. Cugetările şi maximele selectate în acest volum sînt rodul unei îndelungate munci de cercetare a literaturii filozofice, pedagogice, etice, beletristice, istorice şi sociale, a unor remarcabile culegeri şi dicţionare de maxime sau proverbe.

Expresii de o mare conciziune a gîndirii, exprimînd principii etice sau norme de conduită, maximele şi cugetările (alături de care am orînduit şi aforisme, sentinţe, proverbe şi zicale) reprezintă cristalizarea unor concluzii ale experienţei generale umane.

Avînd în vedere scopul propus, caracterul educativ al acestei culegeri, am grupat materialul după criteriul tematic socotind că astfel venim în ajutorul cititorilor. În acest sens, am ordonat maximele în capitole mari cum ar fi: Omul, Viaţa, Educaţia, Cultura, Munca, Fericirea, Legea, Patria etc., în cadrul cărora se succed noţiunile care definesc sau completează problematica subordonată. Firește că a fost foarte greu să realizăm o succesiune şi o grupare perfectă a noţiunilor. La capitolul *Omul* am inclus între alte trăsături definitorii şi *Cinstea*, care este legată de un alt capitol consacrat *Adevărului şi minciunii*. De asemenea *Făţărnicia* ar fi putut fi inclusă la acelaşi grup de noţiuni. E posibil ca unii dintre cititori să găsească alte

criterii de organizare. Cu toate acestea, socotim că actuala grupare va oferi posibilitatea de a urmări cugetările de la o temă la alta, de la o noţiune la alta, aşa fel ca să fie parcursă cît mai firesc o gamă largă de probleme înrudite ca sens. Am intenţionat să urmărim în cadrul fiecărei noţiuni evoluţia gîndirii, de la epocile cele mai îndepărtate pînă în secolul nostru. Deşi ar putea părea unora absurdă repetarea anilor în dreptul numelor autorilor citaţi, apreciem că acestea ilustrează elocvent circulaţia peste milenii şi secole a marilor idei, înlesneşte încadrarea personalităţilor în epocă. Proverbele şi zicătorile, neputînd fi situate cronologic, le-am aşezat la sfîrşitul fiecărui capitol-noţiune. În cazurile în care nu se cunosc cu exactitate datele naşterii unora dintre cugetători, am specificat perioada în care şi-au desfăşurat activitatea (atrăgînd atenţia prin asterisc). Întrucît am dorit să nu încărcăm ediţia cu trimiteri şi precizări la pagină (pentru ca lectura să fie cît mai curgătoare), am socotit necesar să anexăm la sfîrşitul cărţii un indice de nume ale autorilor citaţi şi o bibliografie selectivă a operelor româneşti şi străine, din care au fost extrase cugetările.

Fără a pretinde că ediţia este perfectă socotim că, în genere, cititorul poate găsi în această culegere un elan în aspiraţii şi străduinţe, un îndemn la lucru, o chemare la împlinirea datoriei, o reconfortare sufletească, o rază de lumină în nedumeriri.

Nădăjduim, de asemenea, ca lectura acestor cugetări să permită o mai cuprinzătoare înţelegere a înaltei meniri a fiinţei omeneşti, să inspire mai multă încredere, voioşie şi optimism în viaţă, să facă pe om mai bun, mai conştiincios şi mai drept, mai demn, mai entuziast, mai nobil.

GRIGORE N. CRIVIANU

Omul

OMUL

Voiți să cunoașteți un om? Puneți-l într-un rang mare, cu puteri mari.

PITTACUS (650–569 î.e.n.)

Sîntem oameni și deci purtarea noastră trebuie să fie umană.

EURIPIDE (480–406 î.e.n.)

Omul..., o lume în mic.

DEMOCRIT (460 î.e.n.)

E mai ușor a vorbi despre zei decît despre oameni.

PLATON (429–347 î.e.n.)

Omul a primit de la natură armele înțelepciunii și ale virtuții, pe care se cade să le întrebuințeze mai ales împotriva pasiunilor sale rele. Omul, fără virtute, este ființa cea mai perversă și mai crudă; n-are decît furiile brutale ale amorului și ale foamei.

ARISTOTEL (384–322 î.e.n.)

Nu uita niciodată că ești om.

FILEMON (361–262 î.e.n.)

Nici un animal nu se schimbă atît de des ca omul; cînd se avîntă spre înălțimi, cînd se prăbușește în adîncime.

MENANDRU (340–288 î.e.n.)

Sînt om. Nimic din ce este omenesc (din ce e în legătură cu omul) nu mi-e străin.

TERENȚIU (185–159 î.e.n.)

Adesea omul își este sieși cel mai mare dușman.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Puțini oameni sînt înlănțuiți de sclavie, mulți se robesc ei singuri.

Omul e ceva sfînt pentru om.

SENECA (4–65)

Omul puternic este acel care cîștigă biruința asupra lui însuși.

MAHOMED (571–632)

Omu-i țelul, piscul lumii de planeți,
giuvaieru-amarei, trecătoarei vieți...
Dacă Universu-i un inel gigantic —
omul este — sigur — piatra lui de preț!

OMAR KHAYYAM (1040–1123)

Nu toți oamenii pot fi Ciceroni și Platoni, Virgili sau Homeri, dar toți pot fi oameni buni. Prefer un

om fără cunoștințe literare, decît cunoștințe literare fără om.

PETRARCA (1304–1374)

Trebuie să mănînci multă sare pînă să cunoști un om.

MONTLUC (1502–1577)

Ce capodoperă este omul! Cît de nobilă este inteligența lui și cît de mari facultățile lui sufletești! Ce minunată este forma trupului său și mișcările acestuia.

Ce lucru desăvîrșit este omul! Ce aleasă e cugetarea! Și cît de nemăsurate însușirile! Ce falnic și minunat în portul și mișcările sale! Întocmai ca un înger în fapte și ca un zeu în năzuințele lui. Podoaba luminii! Pildă a vietăților!

SHAKESPEARE (1564–1616)

Omul e ceva nedesăvîrșit, care tinde necontenit la ceva mai bun și mai mare decît el însuși.

DESCARTES (1596–1650)

Un om de spirit ar fi adeseori destul de încurcat fără tovărășia proștilor.

LA ROUCHEFOUCAULD (1613–1680)

Cunosc mulți oameni care de departe par ceva, iar de aproape nimic.

LA FONTAINE (1621–1695)

Omul nu e decît o trestie, cea mai slabă din natură, dar este o trestie care cugetă. Nu e nevoie ca întregul univers să se înarmeze, pentru ca să-l strivească. Un abur, un strop de apă, ajunge ca să-l ucidă. Dar, chiar dacă universul l-ar strivi, omul încă ar fi şi mai nobil decît cel care îl ucide, fiindcă el ştie că moare şi îşi dă seama de avantajul pe care universul îl are asupra lui. Pe cînd universul nu ştie nimic din acestea.

PASCAL (1623—1662)

Nu sînt vremile sub cîrma omului, ci bietul om sub vremi.

MIRON COSTIN (1633—1691)

Nu trebuie să judeci pe nimeni, cum ai judeca un tablou sau o statuie, după o singură şi primă vedere.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Valoarea oamenilor se măsoară după greutăţile biruite de ei.

Tratăm pe oameni ca pe scrisorile primite. Le citim în grabă, dar nu le recitim.

VOLTAIRE (1694—1778)

Stilul este omul.

BUFFON (1707—1788)

Nu se mai întreabă despre om dacă e cinstit, ci dacă e talentat; nici despre o carte dacă este folositoare,

„GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREȘTI

ci numai dacă e bine scrisă. Răsplătirile se dau cu risipă doar meșteșugului literar, virtutea rămîne nerăsplătită. Sînt mii de premii pentru discursurile frumoase, nici unul însă pentru faptele frumoase.

J.J. ROUSSEAU (1712—1778)

Oamenii nu sînt întotdeauna ce par.

Omului îi e totdeauna mai drag un om decît un înger.

LESSING (1729—1781)

Păziți-vă de omul care găsește că totul e bine, sau că totul e rău și feriți-vă și mai mult de cel care e indiferent la toate.

LAVATER (1741—1801)

Cu cei mici faci lucruri mici, cu cei mari și lucrul mic ajunge mare.

Adevăratul studiu al omenirii este omul.

E de temut cel care n-are nimic de pierdut.

Atitudinea lui Plato față de lume este a unui suflet fericit căruia îi place să petreacă în ea o vreme. El se îndreaptă cu sete spre înălțimi, spre a se face din nou părtaș originei sale.

GOETHE (1747—1842)

Sentimentele înalte, afecțiunile vii, gusturile simple, iată ce face pe-un om.

DE BONALD (1754—1840)

Iubire, virtute, geniu, adică tot ceea ce onorează pe om, au fost mai întotdeauna prigonite de om.

DOAMNA DE STAËL (1766—1817)

Mulţi oameni, ca şi cifrele, capătă valoare numai prin poziţia lor.

NAPOLEON I (1769—1821)

Un oraş, în care s-ar practica principiul că omul e mai preţios decît bogăţia şi decît luxul, curînd ar fi în fruntea civilizaţiei; un oraş în care oamenii ar fi crescuţi aşa, ca să fie vrednici de numele lor, ar ajunge metropola lumii.

CHANNING (1780—1842)

Inima omului trebuie să dorească, să ceară şi să nădăjduiască ceva.

RÜCKERT (1788—1866)

Mărginit în natura sa, nemărginit în aspiraţiile sale, omul e un zeu căzut din ceruri, care îşi aduce aminte de ceruri.

LAMARTINE (1790—1869)

Nu putem privi, oricît de puţin, la un om mare, fără să nu cîştigăm ceva de la el.

CARLYLE (1795—1881)

Nu există om care să aibă dreptul de a disprețui pe oameni.

N-am întîlnit un om, de la care să nu fi avut ceva de învățat.

A. DE VIGNY (1797—1863)

Ceea ce face sacru pe om, în fața restului lumii, ceea ce constituie libertatea sa și dreptul său, este gîndirea, sufletul, această esență superioară, care dă vasului celui mai fragil un preț infinit de mare.

E. LABOULAYE (1811—1883)

Dacă presupui *omul* ca *om* și relația sa cu lumea ca o relație omenească, atunci nu vei putea schimba dragostea decît pe dragoste, încrederea pe încredere...

K. MARX (1818—1883)

Voiți să știți cît prețuiește un om? Ascultați-l, studiați-l în legăturile sale cu cei mai mici decît el.

F. PÉCAUT (1828—1898)

Sînt o mulțime de oameni, în politică mai ales, care sînt ca și sticlele: n-au valoare decît prin ceea ce se pune în ele.

AL. DUMAS-FIUL (1824—1895)

Oamenii se împart în două: unii care caută și nu găsesc, alții care găsesc și nu-s mulțumiți.

EMINESCU (1850—1889)

Un om mare nu este mare prin aceea că particularitățile sale personale imprimă marilor evenimente istorice pecetea lor individuală, ci prin aceea că are particularități care-l fac cel mai capabil să servească marile necesități sociale ale epocii sale, necesități care au luat naștere sub influența cauzelor generale și particulare.

G.V. PLEHANOV (1856–1918)

Numai cei care sfarmă lanțurile minciunilor sînt oameni cu adevărat.

M. GORKI (1868–1936)

Pentru a fi în adevăr om, trebuie să te gîndești la două lucruri: că atîția oameni au fost ca să fii tu, și că tu însuți ești ca să fie după tine atîția oameni!

Călătorul care întreabă, întîi, ce-i poți da de mîncare, nu e un apostol.

N. IORGA (1871–1940)

Nimic nu e mai presus de om!... Dimpotrivă, omul e mai presus de orice, mai presus chiar de întregul univers... Omul e centrul universului, fiindcă numai în om materia a ajuns la cunoștința propriului său eu, a ajuns să se cunoască.

O. GOGA (1881–1938)

Putința de a trăi noi înșine în sufletul altuia e singura adevărată valoare omenească.

V. PÂRVAN (1882–1927)

Omul nu e ceea ce ascunde, el e ceea ce înfăptuiește.

ANDRÉ MALRAUX (n. 1901)

Cît mai mult respect pentru om și cît mai multă exigență față de el... Însuși faptul că-i ceri mult omului arată că-l respecți, iar respectul te obligă prin el însuși să fii exigent.

A.S. MAKARENKO (1888—1938)

J. 50134

CONȘTIINȚA, CUNOAȘTEREA DE SINE

Nimic nu e mai greu decît a te cunoaște pe tine însuți; amorul propriu mărește în fața ochilor noștri, mai mult decît trebuie, meritul ce avem.

CHILON (sec. VI. î.e.n.)

Precum nu ieși din casă fără să te gîndești la ce-ai să faci, tot astfel se cade să nu reintri în casă fără să cugeți la ceea ce-ai făcut.

CLEOBUL (sec. VI î.e.n.)

Conștiința e o făclie, care luminează inima și un judecător neadormit, pe care omul îl poartă totdeauna cu el.

ESCHIL (525—456 î.e.n.)

Nu căta cum a greșit sau ce-a uitat să facă aproapele tău. Ia seama la tine însuți și vezi ce-ai făcut tu, sau ce-ai uitat tu să faci.

BUDDHA (550—478 î.e.n.)

Cunoaște-te pe tine însuți.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Conștiința ne-a fost dată de zeii nemuritori spre a ne fi pe veci tovarășă nedespărțită. Luați oamenilor con-

știința — darul cel mai sfînt pe care l-au primit de la zei — și totul se prăbușește.

Prefer mărturia conștiinței mele tuturor vorbirilor (cuvîntărilor) ce se pot ține despre mine.

Cînd spui unui om: *cunoaște-te*, nu e numai pentru a-i împuțina din mîndrie, ci pentru a-l face să știe cît prețuiește el.

Mare e puterea conștiinței: ea se face deopotrivă simțită și atunci cînd înlătură de la cel nevinovat orice teamă și atunci cînd dă celui vinovat biciuirile pe care le-a meritat.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Vegheați asupra voastră, învinuiți-vă singuri, judecați-vă apoi; cereți iertare cîteodată, și, dacă este nevoie, dați-vă și cîte o pedeapsă.

Înainte de a mă culca, mă gîndesc la ziua întreagă ce trecu, îmi examinez toate vorbele și faptele, nu trec nimic cu vederea și-mi dau silința a mă judeca drept, fără părtinire.

SENECA (4—65)

Titus, împăratul romanilor, (79—81*) aducîndu-și aminte într-o seară, la cină, că în ziua aceea nu făcuse nici un bine, a zis: „Prieteni, am pierdut ziua de azi".

Mulți multe știu și numai pe sine nu se știu.

SAINT-BERNARD (1380—1444)

A te cunoaşte pe tine e cea dintîi cerinţă pe care ne-o porunceşte raţiunea; este temelia înţelepciunii... Cine nu-şi cunoaşte cusururile nu se îngrijeşte să le îndrepte; cine nu-şi cunoaşte trebuinţele sale, nu poartă grijă de-a le împlini; cine nu simte răul şi lipsa de care suferă, nu se gîndeşte de loc la îngrijire şi nu umblă după leacuri.

CHARRON (1541—1603)

Ca să cunoşti bine un om, înseamnă să te cunoşti pe tine însuţi.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Numai faptele fac să ne cunoaştem ceea ce sîntem.

MOLIÈRE (1622—1673)

Omul nu e decît o trestie, cea mai slabă din natură, dar este o trestie care cugetă... Întreaga noastră demnitate constă deci în cugetare... Să căutăm deci a cugeta bine, iată principiul moralei.

Conştiinţa este cea mai bună carte din lume, pe care putem s-o avem; este cartea pe care se cade s-o cercetăm cît mai adesea.

PASCAL (1623—1662)

N-am făcut decît un singur lucru: de a mă cerceta, de a mă adînci în eul meu şi mai cu osebire de a mă birui pe mine însumi, ca astfel să mă fac vrednic de a ajunge la adevăr.

FÉNELON (1651—1715)

Tot capul și sfîrșitul filozofiei este: Cineva pre sine, ce este, se cunoaște.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Caută la alții virtuțile, iar la tine viciile.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Conștiința e vocea sufletului, patimile sînt vocea trupului.

J.J. ROUSSEAU (1712—1778)

Cum poți să înveți a te cunoaște pe tine însuți? Prin observație niciodată, ci numai prin faptă. Caută să-ți faci datoria și îndată afli ce este înlăuntrul tău. Care este însă datoria ta? Ceea ce-ți cere ziua și clipa.

GOETHE (1749—1832)

Omul drept se pleacă în fața conștiinței sale, dar conștiința sa nu cunoaște stăpîn pe fața pămîntului.

R. WAGNER (1813—1883)

La sfîrșitul fiecărei zile socotește nu ceea ce alții au făcut față de tine, ci ceea ce tu ai făcut față de alții.

E o mare nebunie să lași a pătrunde urletele lumii de afară în cămăruța în care conștiința ta curată ține liniște.

N. IORGA (1871—1940)

Cunoaşte-te pe tine însuţi — Foarte bine, dar — pentru a începe ceva în viaţă — nu trebuie să aştepţi pînă cînd te vei cunoaşte pe tine însuţi. În caz contrar această lozincă ar deveni pentru oricine un epitaf.

LUCIAN BLAGA (1895—1961)

Oricine e îndreptăţit a cunoaşte omul. E legitim a te cunoaşte pe tine însuţi.

G. CĂLINESCU (1899—1965)

CINSTEA, ONOAREA

Să te încrezi mai mult în cinstea unui om decît în jurămîntul său.

SOLON (640—558 î.e.n.)

Cel mai scurt drum spre onoare e de-a fi ceea ce dorești să pari.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Unui om, cu cît este mai cinstit, cu-atît îi vine mai greu să bănuiască pe alții că nu sînt cinstiți.

Onoarea e răsplata virtuții.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Cine își pierde onoarea nu mai are ce să piardă.

P. SYRUS (sec. I î.e.n.)

Cînd ești cinstit, te-alegi numai cu laude.

IUVENAL (42—125)

O bună educație este izvorul și temelia cinstei.

Ce trebuie să facem spre a ne ridica la o mare vază (cinste)? Să grăim lucruri frumoase și să facem fapte mari.

PLUTARH (50—125)

Mai bine să mori cu cinste decît să trăiești cu rușine.

TACIT (50–120)

Țin ca după moartea mea, părinților, prietenilor și camarazilor mei să nu le fie rușine că mi-au fost părinți, prieteni și camarazi.

MONTLUC (1502–1577)

Mai bine este moartea în cinste, decît viața cu amar și ocară.

NEAGOE BASARAB (1512–1521*)

Pentru bărbat ca și pentru femeie, reputația (cinstea) e o adevărată comoară a sufletelor. Cine îmi fură punga ia un fleac; e ceva și e nimic. A fost a mea, acum va fi a lui. Și a fost în mîna a mii de oameni. Însă cine îmi răpește reputația îmi răpește ceva care pe el nu-l îmbogățește, dar pe mine mă lasă sărac pămîntului.

Niciodată să nu te încrezi în cel ce și-a călcat odată cuvîntul.

Un nume bun, la un om sau la femeie, e darul sfînt al vieții.

SHAKESPEARE (1564–1616)

Cine nu prețuiește cinstea disprețuiește virtutea.

GRACIAN (1601–1658)

Dragostea nu e decît plăcere, onoarea e datorie.

CORNEILLE (1606–1684)

Orice om cinstit trebuie să-și respecte cuvîntul de onoare dat, chiar dacă l-a dat unui tîlhar.

MAREȘALUL TURENNE (1611—1675)

Omul cinstit este discret; vede cusururile altora, dar nu vorbește niciodată despre ele.

SAINT-ÉVREMOND (1613—1703)

Onoarea e ca ochiul; n-ar putea suferi nici cea mai mică necurățenie, fără ca să nu-i facă rău.

BOSSUET (1627—1704)

Onoarea e ca și viața; cînd o pierzi, o pierzi pentru totdeauna.

E. PAVILLON (1632—1705)

Onoarea e ca o insulă rîpoasă și fără maluri; nu te mai poți reîntoarce la ea îndată ce ești în afară de ea.

Onoarea cu adevărat temeinică este însușirea de-a lua totdeauna adevărul drept călăuză...

BOILEAU (1636—1711)

După vestea morții, vestea lipsirii cinstei locul cel mai de sus ține.

Nume și veste bună a-ți scoate nu te lenevi.

Cine-i mai cu multe vrednicii, veri din fire, veri din osteneală împodobit, acela mai mare cinste trebuie să aibă.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Mai mari lucruri se fac din sentimentul de onoare, decît din interes.

Un om care-şi neglijează reputaţia este nevrednic de-a o avea.

Puţin ai pierdut cînd ţi-ai lăsat neatinsă onoarea.

Onoarea este un amestec natural de respect pentru oameni şi pentru sine însuşi.

VOLTAIRE (1694—1778)

Pentru reuşita unui tînăr, în afară de activitate şi economie, nicio altă însuşire nu e aşa de preţioasă ca punctualitatea şi cinstea în toate treburile sale.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Onoarea unui om nu stă în puterea altuia; ea are puterea în ea însăşi şi nu depinde de opinia oamenilor. Onoarea nu se apără prin spadă şi prin scut, ci printr-o viaţă cinstită şi fără pată.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Nimic nu este mai necesar în viaţă decît bunul nume şi nimic nu ne aduce mai sigur numele cel bun decît meritul.

Traficul onoarei nu îmbogăţeşte.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Există vreun om, oricît de puțin cinstit, căruia să nu i se fi întîmplat cîteodată de a renunța la o minciună, prin care putea să iasă dintr-o încurcătură numai pentru motivul de-a nu se face vrednic de dispreț în fața ochilor săi? Omul cinstit, lovit de o grea nenorocire, pe care ar fi putut s-o evite, nu este el susținut de mulțumirea sufletească de-a fi menținut și respectat demnitatea de om în persoana sa, de-a nu avea să se rușineze de el însuși și de-a putea să se cerceteze fără teamă?

KANT (1724—1804)

Îngrozitor e omul care n-are nimic de pierdut.

GOETHE (1749—1832)

Un nume bun e o mare comoară.

SCHILLER (1759—1805)

Chiar de-am pierde toată averea noastră, să ne păstrăm însă neatinsă onoarea.

WALTER SCOTT (1771—1832)

Mai multă onoare decît onoruri.

MÉRODE (1791—1857)

Onoarea e conștiința, dar conștiința înflăcărată; e respectul de sine însuși precum și respectul frumuseții vieții, dus pînă la cea mai curată înălțare și pînă la pasiunea cea mai arzătoare.

A. DE VIGNY (1797—1863)

A fi simplu dar cinstit e mai prețios decît a fi genial, dar necinstit.

BALZAC (1799–1850)

Onoarea este ca și tinerețea: o dată pierdută, nu se mai redobîndește.

CANTU (1804–1895)

Să cauți întotdeauna să fii cinstit. Vei vedea că acesta este singurul mijloc, ca să nu fii prea nenorocit în viață.

FR. COPPÉE (1842–1908)

Pentru mine nimic nu e mai de preț și mai rar ca cinstea.

NIETZSCHE (1844–1900)

Nici un sacrificiu nu e prea mare cînd onoarea și libertatea sînt în joc.

ASQUITH (1852–1928)

Nu crede pe omul care se jură întîi și spune pe urmă.

N. IORGA (1871–1940)

Omul cinstit își face o lege din a-și respecta promisiunile, chiar și în lucrurile cele mai mici.

BLANCHARD (1877–1961)

Onoarea e ca ochiul, nu te poți juca cu ea.

PROVERB DANEZ

CARACTERUL

Hotărîrea, dreptatea, exemplul și sinceritatea alcătuiesc ceea ce numim caracter. El este temelia demnității personale.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Este mai important să se dea oamenilor moravuri și obiceiuri bune, decît legi și tribunale.

MIRABEAU (1715—1789)

Cea mai rea stare a omului e să fie fără caracter.

DOAMNA DE PUISIEUX (1720—1798)

Cine n-are caracter, nu-i om, e un lucru.

CHAMFORT (1741—1794)

Talentul se formează în singurătate, caracterul în societate.

GOETHE (1749—1832)

Un caracter este o voință perfect educată.

NOVALIS (1772—1802)

Dacă am putea să ne lipsim de tot ce ține de „arta de a menaja pe oameni", caracterul ar avea desigur mult mai multă măreție și energie.

DOAMNA DE STAËL (1766—1817)

Iată încă o observație vrednică de luat în seamă: mai cu osebire în lucrurile mici, unde nimeni nu se gîndește să se ascundă, își dezvăluie omul caracterul.

SCHOPENHAUER (1788—1860)

În lume reușim mai ales prin caracter.

SAINT-MARC GIRARDIN (1801—1873)

Poți avea minte, știință și chiar geniu, dar cu toate acestea să n-ai caracter.

Caracterul face puterea morală a omului.

Caracterul este energia ascunsă și statornică a voinței; e ceva de nezdruncinat în scopurile sale, și încă și mai mult în credința în sine însuși, în convingerile, prieteniile, virtuțile sale; o putere intimă care țîșnește din om și inspiră tuturor acea atitudine pe care noi o numim sinceritate.

LACORDAIRE (1802—1861)

Puterea caracterului întrece pe cea a inteligenței.

Puterea caracterului rezultă din totalitatea forțelor voinței, astfel încît virtutea zilelor trecute umple de virtute ziua de azi.

EMERSON (1803—1882)

Adevăratul semn al unui caracter deplin format e să săvîrșească dintr-o spontană înclinare ceea ce e moral, fără a mai sta pe gînduri.

WUNDT (1832—1920)

Cu cît se adaugă experiența vieții, cu atît pun caracterul mai presus de știință și de talent.

TITU MAIORESCU (1840—1917)

Între caractere și inteligențe n-ar trebui să existe alegere. Inteligențele se găsesc foarte adesea, caracterele foarte rar.

Caracterul omului e tipărit în fața lui.

EMINESCU (1850—1889)

Unde nu există caracter mare nu există nici om mare, nici artist mare, nici mare om de acțiune.

ROMAIN ROLLAND (1866—1944)

O țară nu se poate clădi nici pe cel mai netăgăduit avînt al unui suflet genial, care urmărește cu mîndrie zborul aripilor sale puternice și încă mai puțin pe mărăcinii împleticiți ai dibăciei politice, ci numai pe nemișcata piatră de temelie a caracterelor ce s-au jertfit pentru ca să creeze o patrie.

N. IORGA (1871—1940)

Podoaba vieții este talentul, cununa talentului caracterul.

S. MEHEDINȚI (1869—1962)

DEMNITATEA

Puțini oameni sînt înlănțuiți de sclavie, mulți se pun ei singuri în lanțuri.

SENECA (4–65)

E o mare cinste să fii om distins și să ți se spună de lume: Iată un *om*.

IUVENAL (42–125)

Înclinăm să judecăm rău chiar un mare merit; o mare reputație este cîteodată așa de primejdioasă ca și proasta reputație.

TACIT (55–120)

Greșelile (lipsurile) marilor personalități sînt ca eclipsele la soare, care strălucește totuși prin părțile acoperite vederii noastre.

MONTAIGNE (1533–1592)

Orice rușine ar fi căzut asupra noastră, aproape totdeauna e cu putință ca după căderea noastră să ne refacem bunul nume.

Înjosirea omenească e o maladie, care are pe dos obrăznicia.

Nu judeca pe cineva după bunele sale însușiri, ci după chipul cinstit cum el le întrebuințează.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Piatra din zidire cu vremea iară în zidire se pune.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Puțin ai pierdut cînd ți-ai păstrat neatinsă onoarea.

Un om care e neglijent cu reputația sa e nevrednic s-o aibă.

VOLTAIRE (1694—1778)

Nu te plînge că ești strivit, dacă te-ai făcut vierme.

KANT (1724—1804)

Omul nu are un cuvînt mai nobil pentru a arăta cine este, decît numele său.

HERDER (1744—1803)

Omul să fie nobil, bun și milostiv. Și să depună stăruință fără încetare pentru a izbîndi ceea ce este drept și folositor.

Mulțimea, sluga ca și stăpînul, din orice vremuri, recunosc cu toții că supremul bun al fiilor pămîntului este personalitatea.

Tu fii curat şi-n jurul tău,/bată furtuna cît de rău:/Cu cît mai mult a fi om vrei,/ Cu-atît eşti mai vrednic de zei!

E nobilă dorinţa să te asemeni cu zeii.

Marea poate să rămînă fără apă, dar vorba unui om cu adevărat tot sfîntă rămîne.

GOETHE (1749–1832)

Cel născut pe munţi nu se sperie de ei.

SCHILLER (1759–1805)

Sentimente înalte, afecţiuni vii, gusturi simple — iată ce fac pe-un om.

DE BONALD (1754–1840)

Nu cu palavre, nici cu meşteşuguri sau făţărnicii să te arăţi om mare, că toate se vădesc şi rămîi de necinste.

IORDACHE GOLESCU (1768–1848)

Nimic n-a lăsat în istorie o urmă mai luminoasă decît rarii reprezentanţi ai demnităţii omeneşti în vremuri de josnicie.

LACORDAIRE (1802–1861)

Demnitatea omului constă în ceea ce este şi înseamnă el cu adevărat, nu în ceea ce are.

BLACKIE (1809–1895)

Ah! Zece morţi mai bine
Decît o viaţă lungă şi zile cu ruşine.

Decît o viață moartă mai bine o moarte vie.

V. ALECSANDRI (1821—1890)

Capul ce se pleacă paloșul nu-l taie,
Dar cu umilință lanțu-l încovoaie!

Nimeni nu e în lume mai disprețuit,
Decît cel ce poartă jugul mulțumit.

D. BOLINTINEANU (1826—1873)

Prima treaptă pe care ne înălțăm în lume e un altar de sacrificiu.

TITU MAIORESCU (1840—1917)

Și oamenii și soarta de-ar fi să te lovească,
Mîndria, demnitatea, să nu te părăsească.
Mai bună e mizeria cu fruntea înălțată
Decît cu înjosire mărirea cîștigată.
Și chiar de-ar fi să-ți deie a vieții fericire,
Nu merită ea toată o singură-njosire.

IACOB NEGRUZZI (1843-1932)

A cere cuiva să fie erou în împrejurările josnice ale unei societăți decăzute, e ca și cum ai cere unui vultur închis într-o odăiță să zboare la o mie de metri deasupra pămîntului.

Cînd poți merge, de ce să te tîrăști?

Creșterea din afară singură amețește pe om; cea dinlăuntru îl înalță.

Norii nu sînt ai soarelui, ci ai pămîntului tău. Soarele stă neclintit sus și veșnic, asemenea cu el. Așa și omul, în adevăr mare.

Părul alb e lucru mare pentru cine vrea să știe. Și a ști să-l porți e poate cea mai grea filozofie.

N. IORGA (1871—1940)

Simțul demnității și independenței personale nu mă părăsește o clipă. Și cînd pare stins este fiindcă las capul în piept, agasat de respirația asiduă a altuia.

G. CĂLINESCU (1899—1965)

Se vindecă rana făcută de un glonte sau de foc, dar cea pricinuită de lașitate nu se mai vindecă.

PROVERB ARAB

Copacii cei mari mai mult fac umbră, decît dau roade.

PROVERB ITALIAN

Vulturul nu prinde muște.

PROVERB LATIN

Diamantul, chiar cînd a căzut în bălegar, e tot atît de prețios: iar pulberea, pe care vîntul o ridică pînă la cer tot nimica rămîne.

PROVERB PERSAN

Nu se doboară stejarul dintr-o singură lovitură.

PROVERB

MĂRINIMIA, NOBLEȚEA

Omul mărinimos nu uită binefacerile pe care le-a primit, dar uită ușor pe cele pe care mîna sa le dăruiește.

CHILON (veacul VI î.e.n.)

Crede-mă, e faptă regească să dau ajutor celor căzuți.

OVIDIU (43 î.e.n.—16 e.n.)

Îți trebuie un suflet mare, ca să judeci lucrurile mari și înalte; altfel le atribuim lipsa, care e a noastră proprie.

MONTAIGNE (1533—1592)

Adevărata noblețe nu este a titlului, ci a inimii.

LOPE DE VEGA (1562—1635)

Am socotit totdeauna virtutea și știința drept daruri mai mari decît noblețea și bogăția.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Originea nu înseamnă nimic, unde nu e virtute... Virtutea este cel dintîi titlu de noblețe.

MOLIÈRE (1622—1673)

Răsplătind răul cu rău, imitați ceea ce singuri condamnați; răzbunîndu-vă prin binefacere, făcînd bine și

făcîndu-l chiar dușmanului tău, vă învredniciți de-o îndoită glorie.

DOAMNA DE LAMBERT (1647—1733)

Noblețea există în lumea morală. Naturile obișnuite plătesc cu ceea ce fac, cele nobile cu ceea ce sînt.

SCHILLER (1759—1805)

Despărțindu-ne în chip nobil de cel care se leapădă de noi, ne vedem puși mai presus de ceea ce pierdem.

DOAMNA DE STAËL (1766—1817)

Cel ce face ceea ce e dator să facă este un om drept; cel ce face mai mult este un om generos.

BARRAU (1794—1865)

Cea mai mare plăcere ce și-o poate procura forța e de a ocroti slăbiciunea.

ED. THIAUDIÈRE (1837—1930)

În morală, ca și în economia politică, e necesar ca ceva din noi să circule în societate, ca ființa noastră și viața noastră proprie să se contopească cu aceea a omenirii întregi.

GUYAU (1854—1888)

Mărinimia e cea mai mare virtute, cînd nu e cel mai bun calcul.

Diamantul scînteie și cînd îl fărîmi sub picior.

N. IORGA (1871-1940)

BUNĂTATEA

Cînd vezi un om bun gîndește-te să-l întreci; cînd vezi un om rău, cercetează-ți inima.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.)

Cu cît un om e mai mare, cu atît e mai împăciuitor în mînie. Un suflet nobil se simte totdeauna aplecat spre bunătate.

OVIDIU (43 î.e.n.–16 e.n.)

Bunătatea statornică biruiește și cea mai răutăcioasă inimă.

Un gest de bunătate, făcut la timpul cuvenit, înrîurește chiar și asupra celui mai rău suflet.

SENECA (4–65)

Bunătatea este o putere de neînvins, numai dacă ea este reală. Și să nu fie nici fardată, nici prefăcută.

Adevăratul om de bine este asemenea viei care, după ce a dat rod, nu mai cere nimic, mulțumită c-a dat rodul ce-i este propriu.

MARC AURELIU (121–180)

Nimic nu e mai rar ca bunătatea adevărată, chiar acei care cred c-o au, n-au de obicei decît bunăvoință sau slăbiciune.

LA ROCHEFOUCAULD (1613-1680)

Numai sufletele mari știu cîtă glorie este în a fi bun.

FÉNELON (1651–1715)

Toată omenia și vrednicia omenească într-aceasta se plinește ca pe neputincios să ajute și neștiutorului nu numai cu cuvîntul, ci mai vîrtos cu fapta, pilda avea să-i arate.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Trebuie să fii ceva mai mult decît bun pentru a fi de ajuns de bun.

MARIVAUX (1688–1763)

Nu ești bun de nimic, dacă nu ești bun decît pentru tine.

VOLTAIRE (1694–1778)

Să fim întîi buni și pe urmă vom fi fericiți.

Numai făcînd binele, ajungi bun.

J. J. ROUSSEAU (1712–1778)

Bunătatea ta se poate măsura după gradul de bucurie față de bucuria semenului tău și după gradul mîhnirii tale față de suferințele sale.

LAVATER (1741–1801)

Nobil să fie omul, milostiv și bun.

GOETHE (1749–1832)

Cineva a întrebat pe fiica lui Aristotel, numită Pitias: Ce culoare îți place mai mult? Ea a răspuns: Aceea care naște din pudoarea de pe obrazul oamenilor simpli și fără răutate.

JOUBERT (1754–1824)

Nu recunosc alt semn al superiorității decît bunătatea.

BEETHOVEN (1770–1827)

Să redai viață morală celor căzuți e mai frumos decît să faci să se scoale morții din mormintele lor.

CHANNING (1780–1842)

Bunătatea intervine pînă și în pedepsirea crimelor; alături de dreptul de a pedepsi, ea așază datoria de a îndrepta. Omul care a căzut în vină e încă un om, nu e un lucru oarecare, de care trebuie să te scapi îndată ce aduce vătămare... Omul e o ființă înzestrată cu rațiune, în stare să cunoască binele și răul, să se pocăiască și să se împace într-o zi cu ordinea.

V. COUSIN (1792–1867)

Numai sufletele mari pot înțelege ce lucru slăvit e să fii bun.

J. MICHELET (1798-1874)

Nici geniul, nici gloria, nici dragostea nu e unitatea de măsură a sufletului ales, ci bunătatea.

În actul bunătății, în afară de dăruirea de sine mai este și un farmec care face și mai simțită binefacerea; o limpezire, care ne îngăduie să vedem însăși inima și s-o iubim; e nu știu ce: simplu, dulce, îndatoritor, care atrage pe tot omul și-l face să aleagă bunătatea în locul geniului.

LACORDAIRE (1802—1861)

Nu este sub soare decît un singur lucru înaintea căruia trebuie să ne închinăm: geniul. Și un singur lucru înaintea căruia trebuie să îngenunchem: bunătatea.

Bunătatea este fondul sufletelor alese.

V. HUGO (1802—1885)

Bunătatea înfrumusețează viața, împăcînd toate neînțelegerile; ea limpezește ceea ce e încurcat, ușurează ceea ce e greu, înveselește ceea ce este trist.

TOLSTOI (1828—1911)

Bunătatea, cînd o privim de aproape, nu e decît însușirea cea mai caracteristică a firii noastre și trăsătura care ne deosebește cel mai mult de restul universului...

Omul singur, între toate făpturile, simte și o altă emoție decît a propriei sale suferințe. Lovitura durerii aproapelui său îl mișcă și, venind în ajutorul celui

care suferă, se simte el însuși ușurat. Ceva mai mult, simte că se înalță; descoperă, că în sufletul său este un fel de drum pieziș, care duce spre o regiune superioară aceleia în care se mișcă tot ce-l înconjoară și de care e legat tot restul vieții sale.

PRÈVOST-PARADOL (1829–1870)

Bun nu e acela care suferă răul, ci acela care face binele.

N. IORGA (1871–1940)

BINELE, FAPTA BUNĂ

Fă bine fiindcă e bine, fără nici un interes personal.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.)

Dac-ai făcut vreun bine, nu ți-e îngăduit să-ți amintești de el; dacă ți s-a făcut un bine, adu-ți aminte de el întreaga-ți viață.

CHILON (sec. VI î.e.n.)

Vezi un sărac gol și-l îmbraci; dar dacă-l cerți pentru asta, este ca și cum l-ai despuia.

FILEMON (361–262 î.e.n.)

Nu nedreptăți pe nimeni și fă bine tuturora, numai pentru faptul că ei sînt oameni.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Soarele n-așteaptă să fie rugat, pentru a împărți lumina și căldura sa. Fă tot astfel binele dacă depinde de tine, fără să aștepți să ți se ceară.

EPICTET (50–138)

Să nu vorbim despre binele ce-am făcut: a-l reaminti înseamnă a-l cere înapoi.

Datoria unuia față de altul, a binefăcătorului și-a celui ajutat, este ca unul să uite pe loc binele ce-a făcut, iar celălalt să nu uite niciodată binele ce-a primit.

SENECA (4—65)

Binefacerea, întocmai ca luna, numai cînd e plină pare frumoasă.

PLUTARH (50—125)

Viața noastră are preț numai întrucît este de folos și aduce bine și plăcere altora.

Orice dorință, orice faptă, să nu aibă alt scop decît binele obștesc.

MARC AURELIU (121—180)

De cîte ori ne lăudăm cu o faptă bună, ne luăm cu aceasta un fel de răsplată, care împuținează întotdeauna mulțumirea tainică, ce o păstrăm în inimă.

BOETHIUS (480—524)

Bunăvoința binefăcătorului ne mișcă mai mult decît însăși binele făcut.

CHARRON (1541—1603)

Nimica în lume nu avem fără numai fapte bune.

GRIGORE URECHE (1590—1646)

Dă din plin cel care nu îndatorează pe nimeni; chipul în care dăm, face mai mult decît ceea ce dăm.

P. CORNEILLE (1606—1684)

Sufletul liniștit și mulțumirea lăuntrică pe care o simt cei care știu că fac totdeauna tot ceea ce pot, fie pentru a cunoaște binele, fie pentru a-l dobîndi, ne aduc o plăcere fără seamăn mai dulce, mai trainică și mai temeinică decît toate acele ce vin din altă parte.

DESCARTES (1596—1650)

Ne-am rușina adesea de faptele noastre cele mai frumoase, dacă lumea ar putea vedea toate motivele pentru care le-am săvîrșit.

Ne bucurăm mai mult să întîlnim pe cei cărora le-am făcut bine, decît pe cei care ne-au făcut nouă bine.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

O faptă bună imputată cuiva este ca și o ofensă.

RACINE (1639—1699)

Nu e destul să nu faci nici un rău, ci trebuie să faci tot binele ce-l poți face.

FÉNELON (1651—1715)

Întrebuințați bunurile voastre și autoritatea voastră în a face pe oameni fericiți, în a face mai dulce și mai ușor de purtat viața celor nenorociți.

MASSILLON (1662—1742)

Binefacerea, cu cît este mai la primejdie și cu cît este mai curînd, cu atît mai bună și mai primită este.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Dacă omul ar face tot binele, pe care-l poate face, fără supărare pentru el, n-ar mai fi în lume oameni nenorociți.

DUCLOS (1704—1772)

Cea mai nobilă întrebare din lume e aceasta: „Aici, ce bine pot face?"

B. FRANKLIN (1706—1790)

Un rău mare este și atunci cînd nu faci binele.

J. J. ROUSSEAU (1712—1772)

Fă danie; însă, dacă poți, cruță pe sărac de rușinea de a-ți întinde mîna.

PESTALOZZI (1746—1827)

Pentru mustrări mă simt bătrîn, dar tînăr pentru încă o faptă.

Binele pe care-l faci, scrie-l pe nisip; ceea ce primești, scrie pe lespede de marmură.

A nu fi de folos nimănui înseamnă a fi mort printre cei vii.

GOETHE (1749—1832)

Celui care nu iese din casă pentru a porni lupta împotriva răului ca să-l extermine, răul îi va ieși în întîmpinare și se va așeza în fața lui.

A. MICKIEWICZ (1798—1855)

Trebuie să faci binele pentru binele însuși, iar nu pentru zgomot în lume.

A. DE VIGNY (1797—1863)

Nimic nu e statornic în lume: nici norocul cel mai înflorit, nici prietenia cea mai strînsă, nici dragostea cea mai aprinsă; numai fapta bună este nemuritoare.

C. NEGRUZZI (1808–1868)

Cît e de bine să ai conștiința că ești folositor concetățenilor și orașului tău!

Faci bine atunci cînd nu faci rău.

H. IBSEN (1828–1906)

Nu iubim oamenii atîta pentru binele pe care ni l-au făcut ei, cît mai degrabă pentru binele pe care l-am făcut noi lor.

Numai aceia trăiesc, care fac binele.

TOLSTOI (1828–1911)

A-ți învăța copiii să facă binele, înseamnă a le lăsa moștenirea cea mai prețioasă.

MANTEGAZZA (1831–1910)

Și vom muri cu gîndul că după noi rămîne o faptă frumoasă, un pom sădit de noi, în ale cărui flori și roade se vor întîlni și se vor iubi înainte sufletele noastre.

Este o biruință mai presus de noi și de gălăgia deșertăciunilor noastre, e biruința faptelor bune, care trăiesc și luminează dincolo de viață, din care au izvorît.

Nimic nu e statornic în lume: nici norocul cel mai înflorit, nici prietenia cea mai strînsă, nici dragostea cea mai aprinsă; numai fapta bună este nemuritoare.

C. NEGRUZZI (1808–1868)

Cît e de bine să ai conștiința că ești folositor concetățenilor și orașului tău!

Faci bine atunci cînd nu faci rău.

H. IBSEN (1828–1906)

Nu iubim oamenii atîta pentru binele pe care ni l-au făcut ei, cît mai degrabă pentru binele pe care l-am făcut noi lor.

Numai aceia trăiesc, care fac binele.

TOLSTOI (1828–1911)

A-ți învăța copiii să facă binele, înseamnă a le lăsa moștenirea cea mai prețioasă.

MANTEGAZZA (1831–1910)

Și vom muri cu gîndul că după noi rămîne o faptă frumoasă, un pom sădit de noi, în ale cărui flori și roade se vor întîlni și se vor iubi înainte sufletele noastre.

Este o biruință mai presus de noi și de gălăgia deșertăciunilor noastre, e biruința faptelor bune, care trăiesc și luminează dincolo de viață, din care au izvorît.

Că tu, drumeţul clipei care trece, vei gusta sau nu din rodul pomului pe care-l sădeşti, e un lucru de puţină însemnătate. Singurul fapt, în adevăr important, e ca pomul sădit de tine să rodească.

AL. VLAHUŢĂ (1858—1919)

După lucrurile bune ce ai săvîrşit, să nu întorci capul niciodată; între altele şi pentru că vei vedea o sută, care vor spune că le-au făcut ei.

Sînt filantropi care au tot atîta bunătate în ei ca evreul, care îngraşe gîsca, pentru ca s-o taie.

Pîinea care satură mai bine e aceea pe care ai dăruit-o.

Cel mai urît lucru e un om bun, care face o faptă rea; iar cel mai frumos e fapta bună, făcută de omul rău.

Faptele bune ale tale vor fi pornirile bune ale fiilor tăi. Măcar atîta ar trebui să te îndemne a le face.

Cu tine ai totdeauna doi tovarăşi: tot binele pe care l-ai făcut şi tot răul.

N. IORGA (1871—1940)

Cel care dă să tacă; cel care a primit să vorbească.

ZICĂTOARE POPULARĂ

Binele pe care-l faci la şes, îţi va fi înapoiat pe munte.

PROVERB ARAB

Bine faci, bine găseşti; rău faci, rău găseşti.

TALMUD

BLÎNDEȚEA, BUNĂVOINȚA, ASPRIMEA

Puterea e îngemănată cu blîndețea; sălbăticia e semn de slăbiciune.

SENECA (4–65)

Mai mult faci cu blîndețea decît prin violență.

În miere se îneacă mai multe muște decît în oțet.

LA FONTAINE (1621–1695)

Bunăvoința ne face mai mulți prieteni decît bogăția și ne dă mai multă trecere decît puterea.

FÉNELON (1651–1715)

Sfaturile date cu asprime n-au nici o înrîurire; sînt ca ciocanele ce sînt respinse de nicovală.

HELVÉTIUS (1715–1771)

Asprimea bine orînduită începe cu tine însuți.

DOAMNA DE STAËL (1766–1817)

Vorba dulce mult aduce.

PROVERB

RECUNOȘTINȚA, NERECUNOȘTINȚA

Să nu sălășluiască nerecunoștința în inima ta.

CLEOBUL (sec. VII î.e.n.)

Cel ce face un bine se cade să-l uite, cel care-l primește să-și amintească de el.

DEMOSTENE (384–322 î.e.n.)

Adu-ți aminte de binefacerile ce-ai primit.

CATO CEL BĂTRÎN (234–149 î.e.n.)

Recunoștința este nu numai o mare virtute, dar este mama tuturor celorlalte virtuți; cel mai mare rău, ce s-ar putea spune despre un om, este de a-l socoti nerecunoscător.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Te superi că există nerecunoscători. Întreabă-ți cugetul dacă toți cei care te-au îndatorat au găsit că le-ai fost recunoscător?

SENECA (4–65)

Primele voastre binefaceri, dacă nu le însoțiți de altele, vor fi ca și nimicite. Îndatorați pe cineva de-o sută de ori, refuzați-l o singură dată: numai refuzul va rămîne în mintea lui.

PLINIU CEL TÎNĂR (62–120)

Recunoștința este cea dintîi grijă a unui suflet ales. Nu se cuvine ca recunoștința să lase să îmbătrînească binefacerea.

CHARRON (1541–1603)

Cu cît faci bine celor nerecunoscători, cu atît îi faci să te urască; tot ce faci pentru ei va fi prilej de trădare din partea lor.

CORNEILLE (1606–1684)

Prea marea grabă ce o avem de a ne achita de-o obligație este un soi de nerecunoștință.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Există oameni care au inima simțitoare nu numai la binele ce li se face, ci și la binele care li se voiește.

SAINT-EVREMOND (1613–1703)

Nerecunoștința este un semn de slăbiciune. Niciodată n-am văzut oameni de ispravă, care să fi fost nerecunoscători.

GOETHE (1749–1832)

Oamenii recunoscători sînt asemenea cîmpiilor roditoare: dau înapoi înzecit ceea ce au primit.

KOTZEBUE (1761–1819)

Disprețuiesc nerecunoștința ca pe cel mai urît cusur al inimii.

NAPOLEON I (1769–1821)

Recunoștința nu se prescrie niciodată, dacă memoria e bună și inima dreaptă.

LAMARTINE (1790—1869)

Recunoștința este memoria inimii.

BALZAC (1799—1850)

Avem suflete ingrate; un idol ce-am adorat
Îl zdrobim cînd nu mai poate să ne dea ce ne-a mai dat.

ALEXANDRU SIHLEANU (1834—1857)

Furia ingratului contra ta să nu te mîhnească; e flagelația lui însuși.

N. IORGA (1871—1940)

Să nu arunci pietre în fîntîna din care ai băut.

PROVERB

RESPECTUL

În căminul familiei, tinerii să respecte pe părinții lor; în afară de cămin, pe toată lumea; în singurătate, pe ei înșiși.

DEMETRIUS (348–283 î.e.n.)

Mă disprețuiește cineva; e treaba lui. Cît mă privește, mă voi păzi de-a spune sau de-a face ceva, care să fie vrednic de dispreț.

MARC AURELIU (121–180)

Nu prea ni se întîmplă să ne întrebăm pe noi înșine, cine și ce sîntem cu adevărat; dar ne întrebăm fără încetare ce crede lumea că sîntem?

MASSILLON (1662–1742)

Respectul este un tribut pe care noi nu putem să-l refuzăm meritului, fie că am voi aceasta, fie că nu; putem să nu-l manifestăm în afară, dar n-am putea face nimic, ca să nu-l simțim înlăuntrul nostru.

KANT (1724–1804)

Există o însușire bună, pe care nici un copil n-o aduce cu sine o dată cu nașterea sa, deși de ea depinde tot ce-ar putea face din el un *om* în toate privințele: respectul (față de cineva).

GOETHE (1749–1832)

Cînd putem spune că avem pentru cineva o considerație sinceră, adevărată? Atunci cînd credem că el este, în sufletul său, un altar inviolabil, unde sînt în siguranță anumite adevăruri, anumite sentimente, cărora el le-a juruit un adevărat cult. Atunci cînd știm că principiile, trecute în sîngele său și mărturisite în același timp, fac parte din ființa sa, într-atîta că nu le va mai pune în discuție niciodată.

DOAMNA NECKER DE SAUSSURE (1766–1841)

Cu cît cauți să placi la toată lumea, cu atît ești în primejdie să nu fii respectat de nimeni.

DELACROIX (1798–1863)

Omul fără respect cade în grosolănia barbariei; nu prețuiește demnitatea de „rege al creațiunii" care este în el.

LACORDAIRE (1802–1861)

Disciplina și controlul de sine însăși sînt începutul înțelepciunii practice; iar aceste virtuți trebuie să-și aibă rădăcinile lor în respectul față de sine.

S. SMILES (1812–1904)

Salută un om mare nu descoperindu-ți capul, ci descoperindu-ți cugetul.

N. IORGA (1881–1940)

Să năzuiești mereu a dobîndi stima oamenilor și mai ales pe a ta însăți. De aceea sufletul tău să fie totdeau-

na la fel cu gîndul, gîndul cu vorba și vorba cu fapta, căci numai astfel vei obține un echilibru statornic între lumea ta și lumea dinafară. Ca bărbat să-ți faci datoria și să nu uiți niciodată că ești român.

LIVIU REBREANU (1885-1944)

Nu am stimă pentru cine nu mă respectă.

G. CĂLINESCU (1899—1965)

POLITEȚEA, OMENIA, BUNUL SIMȚ

Ce nu oprește legea, oprește buna cuviință.

SENECA (4–65)

Politețea este veșmîntul spiritului: să ne servească ea drept haină de toate zilele, dar să n-aibă nimic nefiresc (căutat) și să nu împiedice spiritul de a lucra liber.

FR. BACON (1561–1626)

Între egali lipsa de politețe este o prostie; din partea celor mai sus puși ea e o tiranie.

LOPE DE VEGA (1562–1635)

Însăși politețea ofensează, cînd ea se manifestă în văzul lumii.

GRACIAN (1601–1658)

Politețea este un amestec de discreție, de omenie, de bunăvoință și de atenție, însoțite de-o voioșie în tot ce spunem sau facem.

SAINT-EVREMOND (1613–1703)

Cu virtutea, cu destoinicia și chiar cu o bună purtare a noastră, putem fi totuși de nesuferit (pentru unii).

Bunele maniere, pe care le socotim ca fiind neînsemnate (mărunte), sînt adesea tocmai criteriile după care oamenii ne judecă, în bine sau în rău.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Nu totdeauna politețea inspiră bunătate, cuviință, bunăvoință, recunoștință. Ea totuși pare a fi toate acestea. Și face pe om să se manifeste înafară, așa cum ar trebui să fie înlăuntru sufletului său.

DOAMNA DE LAMBERT (1647—1733)

Mîndria, un rău caracter și lipsa de bun simț sînt cele trei mari izvoare ale proastelor maniere.

Una din condițiile indispensabile ale bunelor maniere e de a fi punctual, ca timp, în treburile personale, față de alții, sau oriunde ar fi, indiferent dacă e vorba de politețe, de afaceri, sau de plăcere.

SWIFT (1667—1745)

Politețea este, pentru spirit, ceea ce este frumusețea pentru obraz: o icoană a bunătății.

VOLTAIRE (1694—1778)

Politețea nu te costă nimic și totuși cu ea cumperi tot, uneori lucruri pe care chiar cu bani grei nu le-ai putea dobîndi decît anevoios.

DOAMNA MONTAGNE (1720—1800)

Bunul simț e geniul umanității.

GOETHE (1749—1832)

Politețea este floarea umanității.

JOUBERT (1754—1824)

Politețea este pentru oameni ceea ce este căldura pentru ceară.

SCHOPENHAUER (1788-1860)

Bunele maniere nu sînt lucru de puțină însemnătate, ci rodul unei firi nobile și-al unui spirit cinstit.

EMERSON (1803—1882)

Bunele maniere sînt podoaba faptelor. Este un anume fel de a spune un cuvînt bun sau de a face ceva îndatoritor, care le ridică în chip deosebit valoarea.

S. SMILES (1812—1904)

Manierele bune sînt scrisori de recomandare.

LUBBOCK (1834—1913)

O strîngere de mînă, o vorbă bună, un zîmbet la timp, o privire binevoitoare, o atenție ușoară prețuiesc adesea mai mult și dau rezultate mai practice decît o mulțime de calități serioase, care nu ies așa lesne și în tot momentul la iveală.

AL. VLAHUȚĂ (1858—1919)

Politețea este o monedă care îmbogățește nu pe cel ce-o primește, ci pe cel ce-o cheltuiește.

ZICĂTOARE PERSANĂ

OSPITALITATEA

Cea mai bogată masă e lipsită de bucurie, dacă cuvintele și purtarea gazdei nu arată oaspeților că sînt bine veniți. De săturat oricine se poate sătura și acasă; veselia însă și convorbirea plăcută trebuie să înviореze ospățul.

SCHILLER (1759—1805)

Am multă nădejde într-acest neam al nostru... a cărui inimă bună și darnică se arată și în obiceiul ospeției, pe care l-a păstrat cu sfințenie de la strămoșii săi.

M. KOGĂLNICEANU (1817—1891)

Oamenii sînt mai sinceri și mai buni cînd își petrec oaspeții la plecare, decît cînd îi întîmpină la sosire.

A. P. CEHOV (1860—1904)

Ploaia și oaspetele după trei zile sînt ceva foarte neplăcut.

PROVERB FRANCEZ

Oaspetele nu mănîncă ce gîndește, ci mănîncă ce găsește.

PROVERB ROMÂNESC

HOTĂRÎREA, NEHOTĂRÎREA

Lucrul început este pe jumătate făcut; cutează deci să începi.

HORAȚIU (65–8 î.e.n.)

Văd ce e bine și-mi place, dar fac ce e rău.

OVIDIU (43 î.e.n.–16 e.n.)

Nestatornicia este, între toate viciile, cel mai mare dușman al liniștei sufletești.

SENECA (4–65)

Ți-ai făcut un plan, grăbește-te să-l înfăptuiești; o amînare poate să-l compromită.

LUCANUS (39–65)

Nu cere statornicie privighetorilor, care în orice clipă cîntă serenade oricărui trandafir abia deschis.

SAADI (1219–1291)

A nu hotărî nimic înseamnă a hotărî să nu faci nimic.

FR. BACON (1561–1626)

Îndoielile noastre sînt trădătorii care ne fac să pierdem binele — pe care l-am putea face — căutînd să ne îndepărteze de la încercarea de a-l face.

Sfătuiește-te cu toți, dar rezervă-ți hotărîrea.

SHAKESPEARE (1564—1616)

E cam greu să te pronunți, dacă nehotărîrea face pe om mai mult nenorocit decît de disprețuit.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Fii hotărît a realiza ceea ce ești dator să faci; execută fără șovăire ceea ce ai hotărît.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Ferm e numit cel pe care nu-l poate îndepărta de la hotărîrea ce a socotit-o cea mai înțeleaptă și cea mai cinstită, nici teama de dizgrație, nici teama de durere și nici teama de moarte chiar, nici speranța gloriei, nici căutarea averii și-a plăcerii.

DIDEROT (1713—1784)

Am face mult mai multe lucruri, dacă am socoti mai puține din ele cu neputință de înfăptuit.

MALESHERBES (1721—1794)

Oamenii moi (nehotărîți) sînt trupele ușoare ale armatei celor răi; ei fac și mai mult rău decît armata însăși: ei molipsesc și pustiesc.

CHAMFORT (1741—1794)

De cîte suferințe ne-am cruța noi, uneori printr-o simplă abținere, printr-un singur *nu*, ca răspuns cu tărie la vocea ispitei.

LAVATER (1741–1801)

Clipa poate prețui cît viața unui om chiar.

SCHILLER (1759–1805)

Cele mai multe suferințe nu ne vin decît fiindcă mergem doar pînă la jumătatea drumului.

DUCELE DE LÉVIS (1764–1830)

Luminile nu fac decît să ne lumineze calea; dar ele nicidecum nu dau oamenilor puterea de a o și străbate.

BENJAMIN CONSTANT (1767–1830)

Nimic nu-i mai important și totodată mai greu, decît a te hotărî definitiv.

Cea mai înaltă înțelepciune este o hotărîre nestrămutată.

NAPOLEON I (1769–1821)

A ști să spui la timp *nu* este dovada unei anumite puteri sufletești, care face cinste și impune respect. Trebuie să știm să refuzăm oamenilor, chiar celor pe care îi iubim, lucrurile pe care ar fi nechibzuit să le dăm, care ar fi rele în ele însile, sau nedrepte, sau vătămătoare pentru ei, sau pentru alții. Ar fi admirabil să nu fim totdeauna decît buni și amabili, și să nu

zicem decît *da*. Trebuie să știm însă să spunem și *nu*, și a-l spune foarte hotărît chiar. Am văzut mult rău producîndu-se în lume și în cuprinsul familiei, pentru că nu s-a știut a se răspunde *nu*, pentru că s-a cedat, cu multă îngăduință, unor cerințe, unor dorințe, pe care totuși le criticam.

GUIZOT (1787—1874)

O ușă trebuie să fie ori deschisă, ori închisă.

ALFRED DE MUSSET (1810—1857)

Cînd este voință, este și cale de mers.

B. SHAW (1856—1950)

Cauza tuturor neizbînzilor noastre și aproape a tuturor nenorocirilor noastre este una singură: slăbiciunea voinței noastre.

PAYOT (1850—1940)

Există oameni care, deși au luat o hotărîre bună, apoi se potolesc și nu o mai duc la îndeplinire.

JULES RENARD (1864—1910)

ÎNDĂRĂTNICIA (ÎNCĂPĂȚÎNAREA)

Îndărătnicia este o însușire a dobitoacelor, a proștilor, a femeilor și a copiilor. A ști să te înmoi și să cedezi în unele împrejurări e un semn de prevedere. Cîrmaciul iscusit lasă jos pînzele corăbiei sale cînd suflă năprasnic vîntul, în timp ce nebunul merge cu repeziciune spre pieirea sa. Ignoranța și îndărătnicia merg mînă în mînă, și prostul crede, întotdeauna, că e spre cinstea sa să-și susțină părerea lui greșită. Și mai degrabă își pierde adesea prietenia celor de care are nevoie, decît să renunțe la părerea sa.

OXENSTIERN (1583–1654)

Îndărătnicia este puterea celor slabi. Tăria întemeiată pe principii — pe adevăr și dreptate, pe ordine și lege, pe datorie și mărinimie — este dîrzenia celor înțelepți.

LAVATER (1741–1801)

Cine nu poate să-și schimbe părerea pe care a avut-o odată, acela se iubește pe sine mai mult decît ar iubi adevărul.

JOUBERT (1754–1824)

Încăpățînarea e cel mai ieftin surogat al caracterului.

F. HEBBEL (1813–1863)

Unii oameni au spiritul de contrazicere atît de dezvoltat, încît abia dacă ajung să fie de aceeași părere cu ei înșiși.

A. GUINON (1863–1923)

AMBIȚIA

Mai bine aș vrea să fiu cel dintîi într-un sat decît al doilea la Roma.

IULIU CEZAR (100–44 î. e. n.)

Numele de ambițios e o injurie.

TAVANNES (1509–1573)

Ambiția este un cal neîmblînzit, care nu se lasă (de zvîrlit din picioare) pînă ce n-a trîntit jos pe călăreț.

AMYOT (1513–1593)

Ambiția e viciul omului mic.

MONTAIGNE (1533–1592)

Ambițiosul nu-și ajunge niciodată scopul; cu cît înaintează, cu atît capătul drumului, unde trebuie să ajungă, se depărtează.

BEN JONSON (1572–1637)

Dar cine oare n-are un mic grăunte de ambiție?

LA FONTAINE (1621–1695)

Sclavul nu are decît un stăpîn, ambițiosul are atîția cîți oameni îi pot fi utili spre a ajunge.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

Adevărata ambiție constă, mai degrabă, în a te dovedi superior prin merite decît prin demnități.

DOAMNA DE LAMBERT (1647–1733)

Ambiția e o nebunie, un orgoliu furios și puternic, care nu poate să dea dreptate nimănui, nici chiar sieși.

FÉNELON (1651–1715)

Ambiția, această dorință nemăsurată de a se ridica deasupra tuturor, trecînd chiar peste cadavrele celorlalți oameni, este un vierme care roade inima și care nu te lasă niciodată liniștit; o patimă care cutează orice; căreia nimic nu i se pare scump și care face nefericit pe cel care o are.

MASSILLON (1662–1742)

Nu poți dori ceea ce nu cunoști.

VOLTAIRE (1694–1778)

Ambiția se prinde mai ușor de sufletele mici decît de cele mari, după cum focul aprinde mai ușor paiele și o colibă arde mai repede decît un palat.

CHAMFORT (1741–1794)

Oricine și orice am fi noi, să ne ferim de ambiție, dar să nu renunțăm la ea niciodată.

GUIZOT (1787–1874)

Ambiția e cea mai tristă experiență.

A. DE VIGNY (1797—1863)

Ambițiosul nu se mulțumește cu nimic, nici chiar cu fericirea.

BISMARK (1815—1898)

Nu există ambiție, care să nu fi costat de-o mie de ori mai multă fericire decît aceea pe care a procurat-o.

LOUIS DUMUR (1864—1932)

Este o ambiție de nume, una de situații și alta — cea mai înaltă și cea mai rară — de fapte.

N. IORGA (1871—1940)

Ori Cezar (împărat), ori nimic.

DICTON LATIN

Vulpea nu e din rasa leilor. Lampa n-are lumina soarelui, nici a lunei. Lacul nu se poate asemui mării, nici colinele cu munții.

PROVERB CHINEZ (TIBETAN)

MÎNIA (SUPĂRAREA)

Fugi pentru o clipă de omul în mînie, iar de omul pervers fugi totdeauna.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.)

Pentru oricine e ușor să se mînie; dar să te mînii pe persoana cuvenită, în gradul potrivit, la vremea potrivită, pentru pricina potrivită și în felul potrivit — aceasta nu se află în puterea oricui și nici nu este ușor.

ARISTOTEL (384–322 î.e.n.)

Bine a zis Ennius, că mînia e începutul nebuniei.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Oricît de slabă e mîna, mînia îi dă putere.

Cu cît e mai mare un om, cu atît e mai împăciuitor la mînie. Un suflet nobil se simte totdeauna înclinat spre bunătate.

OVIDIU (43 î.e.n.–16 e.n.)

Mînia este fiica mîndriei: de-acolo vine acel aer de noblețe ce-o caracterizează; în realitate ea este cea mai neînsemnată și mai de nimic dintre toate pasiunile.

Cel mai bun leac contra mîniei e tărăgăneala.

Mînia e o nebunie de scurtă durată.

SENECA (4–65)

A nu se mînia este semn de mare înțelepciune.

Socrate, îndată ce băga de seamă că sufletul său era turburat de-o emoție puternică și că era gata să izbucnească împotriva vreunuia dintre prietenii săi, îndulcea tonul vocii sale, da feței un aer înveselit; în ochii săi erau zugrăvite blîndețea și bunătatea. Și prin astfel de sforțări generoase el înăbușea cele dintîi mișcări ale aprigei patimi, care era gata să-l cuprindă.

PLUTARH (50–125)

Nu te mînia pe lucruri, căci puțin le pasă lor de asta.

MARC AURELIU (121–180)

Dintre toate patimile, mînia e aceea care întunecă mai mult rațiunea, căci iuțeala ei nu mai îngăduie să deosebim, în chip liber, ceea ce e adevărat.

TOMA D'AQUINO (1225–1274)

Pune-ți nerăbdarea în teacă și toarnă apă rece peste mînia ta.

SHAKESPEARE (1564–1616)

A te mînia înseamnă, adesea, a răzbuna pe tine însuți greșeala altuia.

SWIFT (1667–1745)

De multe ori bucuria mare glasul astupă și ciuda peste măsură mintea risipește.

D. CANTEMIR (1673–1723)

A face ceva în clipe de mînie, înseamnă a te sui în corabie pe timp de furtună.

DODSLEY (1703–1764)

Cînd te superi, numără pînă la zece înainte de a vorbi; iar cînd te mînii foc, numără pînă la o sută.

JEFFERSON (1743–1826)

Stricător e dintele tigrului, periculos e leul trezit din somn, dar mai grozav decît toate grozăviile e omul în furia lui.

SCHILLER (1759–1805)

La mînie cu zăbavă, la îndurare cu grabă, la blîndețe cu tărie și la cuvînt cu statornicie.

IORDACHE GOLESCU (1768–1848)

Mînia și frica sînt cei mai răi sfetnici. Ele ne fac să vedem totul în negru; dar unde totul este negru nu se mai distinge nimic.

CONTESA DE SÉGUR (1799–1874)

Soarele răsare roșu și tot roșu el apune:
Omul bun în zile rele e tot bun, ca-n zile bune.

Mînia-n oamenii cei buni
Se naște moartă, se topește;
În cei cuminți un ceas trăiește,
În semidocți trăiește luni,
Trei ani în proștii cei din gloată,
Iar în mișei viața toată.

G. COȘBUC (1866–1918)

Nu fă greșeala de-a ridica pînă la tine, prin propria-ți mînie, un dușman nevrednic.

N. IORGA (1871–1940)

Cine se scoală mînios, se culcă păgubit.

PROVERB TURC

Lasă mînia de seară pe dimineață.

PROVERB ROMÂNESC

INVIDIA, PIZMA, GELOZIA

Limitați-vă dorințele între hotare drepte. Invidiosul slăbește din cauza îngrășării altora.

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Pizmașii suferă în același timp și de răul ce li se întîmplă și de binele altora.

PLUTARH (50—125)

Imediat se duse la locuințele mînjite cu venin negru ale invidiei. Casa acesteia este ascunsă în fundul văilor, lipsită de soare și pe unde nu străbate nici un vînt; tristă și plină de-un frig amorțitor... o vede înlăuntru mîncînd carne de viperă... În fața-i stă paliditatea, slăbiciunea în tot corpul. Privirea niciodată nu-i e dreaptă, dinții îi sînt îngălbeniți de rugină, pieptul înverzit de fiere, limba îi e plină de venin, rîsul îi lipsește, afară doar acela pe care l-a provocat vederea durerilor. N-o prinde somnul, fiind veșnic frămîntată de griji, care o țin trează. Vede cu neplăcere succesele oamenilor și se topește văzîndu-le. Și roade și e roasă în același timp și ea de propriul său chin.

OVIDIU (43 î.e.n.—16 e.n.)

Tovarășul gloriei e pizma.

CORNELIUS NEPOS (sec.I î.e.n.)

Precum liliacul pîndeşte seara, aşa neprietenul pîndeşte ziua izbîndei.

MARC AURELIU (121—180)

Pizma este soră bună cu ura.

CHARRON (1541—1603)

... Căci gîndul rău e în sine un venin, ce la început de-abia că-ţi face silă. Dar intră în sînge, îl vatămă treptat, treptat, şi-l arde ca feştila de pucioasă.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Semnul cel mai sigur de a te fi născut cu mari calităţi, e de a te fi născut fără pismă.

Iubim mai mult pe cei care tind să ne imite, decît pe cei care caută să ne egaleze; deoarece imitarea este un semn de stimă, pe cînd dorinţa de a fi egal cu alţii este un semn de pismă.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Pizmătăreţii vor muri, dar pisma niciodată.

MOLIÈRE (1622—1673)

Nici o pasiune mai josnică şi nici una care ţine mai mult să se ascundă, ca gelozia. Îi e ruşine de sine însăşi. Dacă s-ar da pe faţă, ar purta pe frunte ruşinea şi vestejirea sa.

BOSSUET (1627—1704)

Gelozia, cînd devine furioasă, făptuiește mai multe crime decît interesul și ambiția la un loc.

VOLTAIRE (1694—1778)

Pisma veche ca și cariul în inima copacului.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Pisma nu poate să se ascundă. Învinovățește și judecă fără dovezi, cusururile le face mai mari, cele mai mici greșeli le socotește enorme; graiul său e plin de fiere, de exagerare și de ocară. Se încăpățînează cu îndărătnicie și cu furie împotriva meritului evident. E oarbă, mînioasă, nesocotită și brutală.

Talentele mari atrag ura, întocmai ca fierul rugina.

D'ALEMBERT (1717—1783)

Numai tatăl nu pismuiește talentul fiului său.

GOETHE (1749—1832)

Invidia care vorbește și strigă e totdeauna stîngace; invidia care tace trebuie temută.

RIVAROL (1753—1801)

Cînd pisma nu poate tăgădui o faptă frumoasă, își dă silința de-a găsi motive, care să arate că cel ce a săvîrșit fapta cea frumoasă caută cîștig material.

MANZONI (1785—1873)

Nu este semn mai sigur al unui suflet rău și-al unei profunde josnicii morale decît un sentiment de bucurie la vederea nefericirii altuia. Ocolește întotdeauna pe acela la care vei vedea un asemenea semn.

SCHOPENHAUER (1788–1860)

Invidia e pentru suflet, ceea ce rugina e pentru fier; îl roade.

MARMIER (1809–1892)

De tot ce se înalță invidia-i legată. În urma strălucirii stă umbra tupilată.

V. ALECSANDRI (1821–1890)

Nu-i ființă mai tristă, mai muncită, ca omul ros de ură și invidie urîtă.

Talentul trezește invidie în sufletele mici, admirație în sufletele alese.

S. PETÖFI (1823–1849)

Ce sentiment omenesc e mai îngrozitor decît gelozia?... Ea e ca un cancer, o boală groaznică, care te roade într-una ziua și noaptea, noaptea și ziua. E ceva cu adevărat grozav.

TOLSTOI (1828–1911)

Invidia nu e decît ura față de superioritatea altuia.

MANTEGAZZA (1831–1910)

Invidia e unul din acele simțăminte, care se nasc și se dezvoltă în om mai-nainte de toate.

B.P. HASDEU (1836—1907)

Invidioșii suferă de succesul altora ca de-o umilință, ca de-o ofensă neiertată, adusă slăbiciunii lor.

Interesant de privit invidia, cum se pedepsește singură.

Invidia se hrănește din suferințele invidiosului și din meritele celuilalt.

N. IORGA (1871—1940)

Dacă pisma ar arde ca focul, lemnele n-ar mai fi așa de scumpe; dacă pisma ar fi o febră, toată lumea ar fi bolnavă; dacă ea ar fi o ciumă, de mult s-ar fi sfîrșit cu lumea.

PROVERB DANEZ

LINGUȘIREA

Dintre animalele domestice cel mai de temut este lingușitorul.

BIAS (sec. VI î.e.n.)

Lingușitorul nu spune și nu face nimic la întîmplare, ci raportează toate cuvintele și toate faptele la intenția sa de a plăcea cuiva și de a-i dobîndi bunăvoința.

Lingușirea este un negoț rușinos, care nu aduce folos decît lingușitorului.

TEOFRAST (372—287 î.e.n.)

Minciuna măgulitoare place omului rău.

FEDRU (15 î.e.n.—50)

Cea mai rea dintre fiarele sălbatice este tiranul, iar dintre cele domestice este lingușitorul.

PLUTARH (50—125)

Oamenii ne lingușesc deoarece sînt siguri de ușurința cu care noi îi credem.

TACIT (50—120)

Cel ce lingușește face un lucru josnic, precum face și cel care acceptă să fie lingușit, lăsîndu-se înșelat ca un prost.

PEREZ (1539—1611)

Linguşitorul întruneşte în firea sa mai multe vicii ruşinoase; căci el e mincinos spunînd lucruri pe care nu le crede; e viclean, căci vorbeşte împotriva sentimentului său, e fricos, căci nu îndrăzneşte să spună ceea ce gîndeşte; e rău la inimă, căci toarnă ulei pe focul amorului propriu al cuiva; e nelegiuit, căci tămîiază viciul apropelui său şi adesea este vrăjmaş în taină al celor faţă de care trece drept prieten.

OXENSTIERN (1583—1654)

Uneori credeam că urîm linguşirea, dar în realitate nu ne place chipul în care sîntem linguşiţi.

Linguşirea este o monedă falsă, care n-are curs decît prin vanitatea noastră.

Amorul propriu este cel mai mare dintre toţi linguşitorii.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Linguşitorul trăieşte pe socoteala celui ce-l ascultă.

LA FONTAINE (1621—1695)

Linguşitorul este un sclav, care nu e bun pentru nici un stăpîn.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Cine ştie să linguşească ştie şi să bîrfească.

NAPOLEON I (1769—1821)

Lingușirea niciodată nu pornește de la sufletele mari; ea este apanajul sufletelor mici, care reușesc să se facă și mai mici spre a intra și mai bine în sfera de viață a persoanei în jurul căreia gravitează.

BALZAC (1799—1850)

Spune-mi cine te admiră și-ți voi spune cine ești.

SAINTE-BEUVE (1804—1869)

Lingușirea este ca umbra; nu ne face nici mai mari, nici mai mici.

Să nu ne măgulească patru lucruri: prea marea familiaritate a prinților, mîngîierile femeilor, rîsul vrăjmașilor noștri și căldura iernii, căci toate aceste patru lucruri sînt de scurtă durată.

PROVERBE DANEZE

INDISCREȚIA, CURIOZITATEA

Doi inși pot ține un secret, numai dacă unul singur îl știe.

SHAKESPEARE (1564–1616)

Cum vrei ca altul să tăinuiască secretul tău, cînd nici tu însuți n-o poți face?

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Nimic nu apasă mai greu ca o taină.

LA FONTAINE (1621–1695)

Curiozitatea se naște din gelozie.

MOLIÈRE (1622–167?)

Să nu spui nimic, cui nu vorbește nimic, sau cui spune totul.

LORDUL CHESTERFIELD (1694–177?)

Curiozitatea unui om cinstit se oprește de bună voie acolo unde iubirea de adevăr nu împinge mai departe și unde iubirea de aproapele său îi poruncește să stea pe loc.

LESSING (1729–1781)

Legile secretului și-ale depozitului de bani sînt aceleași.

CHAMFORT (1741—1794)

De la taină la indiscreție nu e decît distanța de la ureche la gură.

PETIT SENN (1790—1870)

Indiscreția — cînd ea constă în a da în vileag secretele altora, mai ales acelea care ne-au fost într-adins destăinuite — este o adevărată violare a unui angajament tacit. Prin singur faptul că primești destăinuirea unui secret, oare nu te și angajezi să-l păstrezi?

H. MARION (1846—1897)

Dacă tăinuiesc secretul, îl știu eu pe el; dacă-l destăinuiesc, mă ține el pe mine.

ZICĂTOARE ARABĂ

FĂȚĂRNICIA

Fățărnicia este omagiul pe care viciul îl aduce virtuții.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Vrăjmășia acoperită mai mult rău aduce.

MIRON COSTIN (1633–1691)

Un om fățarnic are două fețe și nici un obraz.

Șarpele e odios nu pentru că mușcă, ci pentru că se ascunde ca să muște.

N. IORGA (1871–1940)

În față miere și în dos fiere.

PROVERB

MÎNDRIA, TRUFIA

Nu dispreţui pe cei care sînt mai prejos de tine.

CATO CEL BĂTRÎN (234—149 î.e.n.)

Să ai doar mîndria cuvenită a meritelor.

HORAŢIU (65—8 î.e.n.)

Omul trufaş este mai puţin simţitor la dispreţul lumii decît la gîndul de a nu mai fi temut de oameni.

SENECA (4—65)

Aerul iese dintr-un vas pe care-l umplem; omul plin de adevăruri morale se dezbracă de mîndrie.

PLUTARH (50—125)

Precum rugina strică fierul, aşa se strică omul de trufie, cînd inima lui se apropie de dînsa; şi precum viermele şi volbura se înfăşoară de pom şi-l usucă şi nu se face rod, aşa, fiul meu, şi trufia strică rodul cel bun al robilor lui Dumnezeu.

NEAGOE BASARAB (1512—1521*)

Nu fi trufaş, dar nici nu te înjosi.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Cînd mîndria și îngîmfarea merg înainte, rușinea și paguba le urmează de aproape.

LUDOVIC AL XI-LEA (1461—1483*)

Nu totdeauna mîndria este semnul inimilor mari.

CORNEILLE (1606—1684)

De n-am fi și noi cîtuși de puțin mîndri, nu ne-am plînge de mîndria altora.

Graba de a crede răul, fără să-l fi cercetat îndestul, este o urmare a mîndriei și a lenei. Voim să găsim pe vinovați, dar nu vrem să ne dăm osteneala de a cerceta relele.

Fiecare om este mîndru, dar numai cel fără educație temeinică se arată mîndru.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Mîndria e locul cel mai sensibil din inimă; puțin să-l atingi și durerea ne face să scoatem țipete mari.

L. BOURDALOUE (1632—1704)

Să definim mîndria ca pe o patimă, care ne face, ca din tot ce e în lume, să nu ne prețuim decît pe noi înșine.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Luați aminte că mai degrabă vor fi trecute cu vederea lipsurile noastre decît ni se va ierta îngîmfarea de a ne împodobi cu virtuți pe care nu le avem.

DOAMNA DE LAMBERT (1647—1733)

Mîndria, de tot oarbă fiind, precum peste cei mari, așa și peste cei mici dă.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Mîndria celor mici stă în a vorbi totdeauna despre sine; mîndria celor mari e de a nu vorbi niciodată despre sine.

VOLTAIRE (1694—1778)

Mîndria inimii este însușirea oamenilor cinstiți; mîndria în purtare este cea a proștilor.

DUCLOS (1704—1772)

Mîndria este un cerșetor care strigă tot așa de tare ca și nevoia, dar care este infinit mai de nesăturat.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Nimic nu se pedepsește mai iute — a zis un înțelept — ca nebunia deșertăciunii și a mîndriei. Mîndria dejunează cu belșugul, prînzește cu sărăcia și cinează cu disprețul.

Mîndria e mai rea decît foamea, setea și frigul.

JEFFERSON (1743—1826)

O mare greșeală: că se crede cineva mai mult decît este, ori se prețuiește mai puțin.

GOETHE (1749—1832)

Ce inimă crudă au bărbații!... Nu mai țin seamă de nimic, cînd trufia le-a fost jignită.

Pe învingătorul prea mîndru îl doboară propria sa fericire.

SCHILLER (1759—1805)

Nu cu palavre, nici cu meșteșuguri, sau cu fățărnicii, să te arăți om mare, că toate se vădesc și rămîi de necinste.

IORDACHE GOLESCU (1768—1848)

Cine este stăpînit de părerile mîndriei nu mai găsește pace, pînă cînd nu-l soarbe pămîntul.

C. NEGRUZZI (1808—1868)

Sînt pe deplin încredințat, că mîndria e cel mai mare vrăjmaș al fericirii.

A. DE MUSSET (1810—1857)

Orgoliul este o fiară care trăiește în peșteri și în pustii; vanitatea dimpotrivă, ca un papagal, sare din cracă în cracă și pălăvrăgește în lumina mare a zilei.

G. FLAUBERT (1821—1880)

Păzește-te a doua zi după succes.

TITU MAIORESCU (1840—1917)

Multe bunuri are omul,/Dar virtutea cea mai mare
E să nu se ție mîndru/Cu virtuțile ce are.

G. COȘBUC (1866–1918)

Sînt două feluri de mîndrii: mîndria de tine fără fapte și *mîndria*

Mîndria unora nu e decît strălucitul monument funebru, pe care și l-au ridicat asupra sufletului mort de mult.

Cocoșul e mai frumos ca vulturul, numai că nu poate zbura!

Ce frig trebuie să ție veșmîntul de dispreț, din care mulți își fac hermina regală!

N. IORGA (1871–1940)

VANITATEA, MODA

Țărînă și umbră sîntem.

HORAȚIU (65–8 î.e.n.)

Chiar la cei înțelepți, pofta de slavă este aceea care îi părăsește cea din urmă.

TACIT (55–120)

Toate se sting repede; trupul la sînul pămîntului, amintirea în sînul vremii.

MARC AURELIU (121–180)

Cîteodată chiar cele mai violente pasiuni ne dau odihnă, dar vanitatea ne frămîntă totdeauna.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Sîntem atît de îngîmfați, c-am vrea să fim cunoscuți în toată lumea, chiar de către oamenii, care vor veni după noi, cînd noi nu vom mai fi. Și sîntem atît de vanitoși, încît stima a cinci sau șase persoane din jurul nostru ne încîntă și ne mulțumește.

PASCAL (1623–1662)

A ne supune modei — chiar cînd e vorba de gustul, hrana, sănătatea și conștiința noastră — e ceva nebunesc și care arată micimea noastră.

Modestia falsă e cea din urmă rafinare a vanității.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

Caracteristica comună a celor care displac altora este de-a plăcea prea mult lor înșiși.

D'AGUESSEAU (1668–1751)

A căuta să dovedești că ești amabil, sau că ești om de duh, e tot ce poate fi mai ridicol și mai inutil.

Nimic nu înfățișează pe oameni așa de mici, nimic nu-i face să apară așa de slabi ca vanitatea. Se pare că ea este sigiliul mediocrității.

VAUVENARGUES (1715–1747)

Vanitatea este mama celor de luat în rîs, precum trîndăvia este mama viciilor.

MARMONTEL (1723–1799)

Cine se crede bun la toate, adesea nu-i bun de nimic.

PICARD (1769–1828)

O mare piedică potrivnică progresului omenirii vine din faptul că oamenii n-ascultă de oamenii care vorbesc înțelept, ci de aceia care strigă mai tare.

E greu de explicat cum fiecare din noi se bucură, cînd aude buna părere ce o au alții despre noi, sau cînd ni se gîdilă deșertăciunea. Semne de cea mai mare plă-

cere se arată pe fața celui lăudat, fie lauda chiar mincinoasă.

SCHOPENHAUER (1788–1860)

„A pune frîu limbii". Cea mai grea și una din cele mai însemnate datorii! Obîrșia acestui păcat este aproape întotdeauna vanitatea.

A. VINET (1797–1847)

Așa și dintre oameni sînt șarlatani, sînt zmei,
Ce zbîrnîiesc, se-nalță cînd vîntul lor le bate;
Iar cum a lui suflare ori stă, ori se zbate,
Cu vîntul cad și ei.

AL. DONICI (1806–1866)

Sînt oameni care și înlăuntrul sufletului lor se îmbracă după modă.

AUERBACH (1812–1882)

Nu este vînt mai schimbător ca inima omului.

S. PETÖFI (1823–1849)

Deșertăciunea este un călător întîrziat, ce bate la poarta sufletului omenesc. Cei slabi, cei dornici de glorie, în sfîrșit indivizii care speră să se ridice în societate, fără muncă, vor primi cu multă dragoste și alai pe acest strălucit oaspe. Însă oamenii de știință, filozofii și visătorii timpului, care urmăresc un ideal

în viață, nu se vor osteni să deschidă măcar o poartă acestui drumeț, temîndu-se să nu li se turbure liniștea lor sufletească.

V. CONTA (1846—1884)

Întîi se plivește buruiana și într-un tîrziu se culege roada; buruiana s-o fi mîndrind că la ea se gîndește lumea întîi.

Cînd bate vîntul, zboară și hîrtiile netrebuincioase de pe drum.

N. IORGA (1871—1940)

Aurul nu poate face zgomotul ce-l face arama.

PROVERB INDIAN

De multe ori chiar în mijlocul rîsului inima poate fi mîhnită si bucuria poate sfîrși prin necaz.

PROVERB

GLORIA, SLAVA DEȘARTĂ

Adevăratul drum al gloriei este a fi un om de bine fără a căuta să pari astfel.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Gloria e hrana prostiei.

DIOGENE (413—327 î.e.n.)

ALEXANDRU CEL MARE (356—323 î.e.n.), cucerind lumea, suspina la gîndul că stelele nu sînt pe pămînt, ca să le poată cuceri și pe ele. Și zise: „Am fost totul și simt că totul e nimic".

Cît privește moștenirile, cea mai frumoasă moștenire, lăsată de un tată copiilor săi, e gloria, buna reputație, cîștigată prin virtuți și fapte bune.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Ocolirea triumfului este mai glorioasă decît triumful însuși.

TITUS LIVIUS (59 î.e.n.—19)

Orice înălțare îmi dă de gîndit, deoarece cred că după ea poate veni căderea.

PETRARCA (1304—1374)

Greu se odihnește capul apăsat de-o coroană.

Mărețul Cesar, devenit pămînt, /Astupă poate o gură de vînt;
Acel pămînt ce lumea a-nfiorat/ O fi lipind acum un zid crăpat.

SHAKESPEARE (1564–1616)

Gloria este mai întemeiată după ce-a fost calomniată; ea strălucește cu atît mai mult cu cît a fost frecată lustru.

CORNEILLE (1606–1684)

Nici un drum plin de flori nu duce la glorie.

LA FONTAINE (1621–1695)

Dulceața gloriei este atît de mare, încît de orice-ai lega-o, chiar de moarte, tot îți place.

PASCAL (1623–1662)

Copacii cei mai înalți mai mare sunet fac cînd se doboară.

MIRON COSTIN (1633–1691)

Gloria unor oameni este de a scrie bine, iar meritul altora de a nu scrie de loc.

Nu sînt pe lume decît două mijloace de a te ridica: sau prin iscusința și munca ta, sau prin imbecilitatea celorlalți.

LE BRUYÈRE (1645–1696)

Nu prea ni se întîmplă să ne întrebăm, pe noi înșine, ce sîntem în realitate; dar ne întrebăm necontenit ce cred alții că sîntem.

MASSILLON (1662–1742)

Succesele ajung pentru reputație, dar nu și pentru glorie.

VOLTAIRE (1694–1778)

Modestia este singura strălucire îngăduită a se adăuga gloriei.

DUCLOS (1704–1772)

Nimic nu lipsește gloriei sale; el lipsea gloriei noastre (Inscripția de pe bustul lui Molière la Academie).

SAURIN (1706–1781)

Fapta e totul, gloria nimic.

GOETHE (1749–1832)

Popularitatea e ca și vîntul, te ridică sus, dar nu te menține la înălțime.

LAMENNAIS (1782–1854)

Gloria, ca și avuția, sînt ca apa sărată: cu cît se bea, cu atît provoacă setea.

A ridica un monument cuiva care trăiește înseamnă a mărturisi că ne este frică de posteritate.

SCHOPENHAUER (1788–1860)

Gloria este soarele morții.

BALZAC (1799–1850)

Ce e gloria? Un sunet în deșert repetat, o luare în rîs a deșertăciunii noastre, un nume ce e purtat pe buze muritoare, un nume înșelător, nestatornic, pieritor ca și ele, și care — aci crescînd, aci slăbind — trece din gură în gură spre eterna uitare. E nectar otrăvitor, cu care orgoliul nostru se îmbată și care face să moară de două ori pe cel care vrea să trăiască totdeauna.

V. HUGO (1802–1885)

Avantajele gloriei: a avea un nume purtat prin gura proștilor.

— Ce e gloria — se întreba odată unul, care făcea multe pentru ea?

— O dîră de praf!

— Dacă nu-i decît atît, îi zise cineva, de ce te ostenești atîta, ca să-ți lași urma pe praful acesta?

— E și acesta un chip de-a o călca în picioare, răspunse cel dintîi.

BARBEY D'AUREVILLY (1808–1889)

Trebuie să știi a lua seama la ce este drept și acceptabil în opinia publică; încolo ascultă numai de conști-

ința ta și, la nevoie, primește fără să te turbure năpăstuirile acestei opinii.

J. SIMON (1814–1896)

De ce nu voi pentru nume, pentru glorie să scriu?
Oare glorie să fie a vorbi într-un pustiu?
Azi cînd patimilor proprii muritorii toți sînt robi,
Gloria-i închipuirea, ce o mie de neghiobi
Idolului lor închină, numind mare pe-un pitic
Ce-o bășică e, de spumă, într-un secol de nimic.

EMINESCU (1850–1889)

Ispita gloriei! Pe cîți nechemați nu-i stîrnește ea din liniștea vieții lor serioase și cinstite, și-i pune s-alerge nebuni pe-un drum, care nu e al lor!

Setea de glorie e ca rîia: de ce-o scarpini, de ce te mănîncă.

Gloria vine din urmă foarte încet. Cu cît fugi mai tare, cu atît te depărtezi de ea.

Copil ce ești! Te simți bolnav se vede,
Îți dai tu seama ce înseamnă lume,
Cînd vrei s-o umpli numai cu al tău nume?
Tu ești un singur om — oricît te-ai crede.
O rază-n întunericul uitării!
În fiecare strop — vieți sînt multe,
Și toate-o cer — dar cine să le asculte
În urletul talazurilor mării!

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

Ce urmă lasă şoimii în zbor?
Ce urmă peştii în apa lor?
Să fii cît munţii de voinic,
Ori cît un pumn să fii de mic,
Cărarea mea şi-a tuturor
E tot nimic!

G. COŞBUC (1866–1918)

LAUDA

Cînd faci drepte mustrări dușmanului tău, îi faci un serviciu. Cînd aduci laude nemeritate prietenului tău, îl pierzi.

TALES DIN MILET (640—547 î.e.n.)

Îmi place mai mult prețuirea unui om de ispravă, decît aplauzele unei mulțimi de oameni răi.

PITTACUS (650—569 î.e.n.)

E ușor să lauzi și să critici ceea ce nu merită laudă și critică; dar amîndouă sînt semnul unui caracter rău.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

Nu cunosc pe nimeni, care să urască pe cine-l laudă.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

E deopotrivă de puțin demn pentru un om cinstit de a fi prea zgîrcit în laude sau prea risipitor.

PLUTARH (50—125)

Cel care primește laude, pe care nu le merită, se cade să le ia ca învățătură.

CAROL QUINTUL (1500—1558)

O, putere a măgulirii, cît de departe poţi să ajungi şi cît de întinse sînt hotarele plăcutei tale domnii!

CERVANTES (1547–1616)

Sînt mustrări care laudă şi laude care mustră.

Puţini oameni sînt destul de înţelepţi ca să prefere critica, ce le e de folos, în locul laudei care-i trădează.

Ne plac uneori pînă şi laudele pe care nu le credem sincere.

Cînd lauzi faptele frumoase ale cuiva, îţi faci parte din ele întrucîtva.

De obicei nu lauzi decît spre a fi lăudat.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Sîntem mai doritori să primim laude, decît să le meritäm.

W. PENN (1644–1718)

A respinge cu nepăsare orice fel de laude, ar fi un fel de mîndrie; să fim simţitori la laudele care ne vin de la oamenii de bine, care ne laudă sincer numai faptele vrednice de laudă.

De cele mai multe ori lăudăm ceea ce este lăudat de alţii, iar nu ceea ce e de lăudat.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

E un semn aproape sigur de mediocritate — acela de-a lăuda totdeauna cu moderație.

LEIBNIZ (1646–1716)

Laudele să le meriți, dar să renunți la ele.

FÉNELON (1651–1715)

Cel ce cu tot sufletul aievea în față își poftește lauda, nici o deosebire nu are de la cel carele prin gurile tuturor pre drept se hulește.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Cine laudă orice nu e decît un linguşitor. Numai cel care laudă cu măsură, știe să laude.

VOLTAIRE (1694–1778)

Vorbele cele mai frumoase ajung de batjocură, cînd cel ce te laudă este un cap sucit (nătîng).

GOETHE (1749–1832)

Elogiile părtinitoare și exagerate moleșesc și slăbesc talentele, cuvintele de ocară și ironia mușcătoare le aduc la disperare și le înăbușă chiar în față; dar o apreciere nepărtinitoare purifică gustul și, arătînd cu o mînă lipsurile, încoronează cu cealaltă frumosul.

I.A. KRÎLOV (1769–1844)

Într-o privinţă oamenii sînt ca nişte copii: dacă-i răsfeţi, se obrăznicesc.

V. CONTA (1846–1884)

Lauda mă ruşinează, fiindcă o cerşesc în ascuns.

RABINDRANATH TAGORE (1861-1941)

Laudă lucrul şi va fi un îndemn, laudă omul şi va fi o moleşire.

N. IORGA (1871–1940)

Cu penele altuia — Cu penele altuia te poţi împodobi, dar nu poţi zbura. Acest lucru nu-l prea ştiu oamenii, dar îl ştiu păsările.

LUCIAN BLAGA (1895–1961)

Lauda de sine nu miroasă bine...

PROVERB

Cucule, cînd e să plouă, tu nu cînţi — şi bine faci!
Lauda ţi-i doar să taci, cînd din bălţi fără-ncetare
Auzi broaştele flecare.

MAXIMĂ INDIANĂ

PASIUNILE

Cea mai utilă stăpînire este aceea de a porunci pasiunilor noastre; e mai de preț să te conduci pe tine însuți decît să cîrmuiești pe alții și e mai mare cinste a respecta legile decît a le impune altora.

PITTACUS (650–569 î.e.n.)

Omul care se lasă înlănțuit de o pasiune nu mai are aceeași putere pentru a-și împlini îndatoririle sale ca și pentru a se opri de la ceea ce trebuie ocolit.

SOCRATE (470–400 î.e.n.)

Căutați să opriți pasiunea la începutul ei; dacă-i dați răgaz să se împuternicească, în zadar veți încerca apoi s-o lecuiți.

OVIDIU (43 î.e.n.–16)

Pune frîu patimilor, pînă nu-ți pun ele ție.

EPICTET (50–138)

Soarelui adesea îi fac umbră norii, iar judecății patimile.

PLUTARH (50–125)

Izgoniți din sufletul vostru aceste patru pasiuni, dacă voiți să cunoașteți adevărul în chip lămurit și să trăiți

în spirit de dreptate: bucuria, tristețea, frica și nădejdea, deoarece unde pasiunile acestea stăpînesc, spiritul este lipsit de lumină și inima de libertate.

BOETHIUS (480–524)

Dacă putem să ne împotrivim pasiunilor noastre e mai mult datorită slăbiciunilor lor decît puterii noastre proprii.

Pasiunea face adesea din cel mai iscusit om un nebun și preface pe cei mai proști în oameni îndemînateci.

Pasiunile sînt singurii oratori, care conving totdeauna. Ele sînt ca o artă a naturii, ale cărei reguli sînt fără greș. Omul cel mai simplu, care are pasiune, convinge mai bine decît cel mai elocvent orator, care însă e lipsit de pasiune.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Pasiunile și interesele sînt cele două mari resorturi ale vieții omului.

BOSSUET (1627–1704)

Dintre toate pasiunile, aceea a studiului e cea mai statornică și cea mai puțin supusă dezgustului.

Măreția sufletului presupune mari pasiuni: ceea ce este important este ca să le îndrepți spre virtute.

ABATELE PRÉVOST (1697–1763)

În sufletele dezordonate pasiunea este așa de vehementă și inteligența atît de slabă, încît le vezi rătăcind între dorințele lor, iar conștiința nu poate cel puțin să se facă ascultată; acele suflete se aseamănă unei luntre, purtată încoace și încolo de furtună, care n-are nici cîrmaci, nici cîrmă.

J. SIMON (1814—1896)

Fără pasiune omul nu este decît o forță latentă, o simplă posibilitate, asemenea cu piatra care așteaptă lovitura fierului pentru a scoate scîntei.

AMIEL (1821—1881)

Cu cît te prinde tot mai mult patima, cu atît te copleșește mai amarnic rușinea.

TOLSTOI (1828—1911)

Nici un pas nu s-a făcut în istorie fără ajutorul pasiunii.

G. V. PLEHANOV (1856—1918)

Dacă ar fi vreun om fără pasiuni, acela nu e un urmaș al lui Adam.

PROVERB PERSAN

PLĂCERILE

Fugi de plăcerea care dă naștere durerii.

SOLON (640–558 î.e.n.)

Nu te lăsa pradă dezmățului; e cea mai periculoasă pasiune.

FOCILIDE (sec. VI î.e.n.)

Nici o plăcere nu este prin natura sa un rău; dar mijloacele prin care se obțin anumite plăceri aduc cu ele mai multe nemulțumiri decît plăceri.

EPICUR (341–270 î.e.n.)

Plăcerile sînt cuiele care țintuiesc sufletul de trup.

PLUTARH (50–125)

Dacă durerea de cap ne-ar veni înainte de a ne îmbăta, ne-am feri să bem prea mult. Dar voluptatea merge înaintea noastră, ca să ne înșele și să ne ascundă urmările sale.

MONTAIGNE (1533–1592)

E mai ușor să stingi o primă dorință, decît să satisfaci pe toate cele ce-i urmează.

Toate pasiunile ne fac să săvîrșim greșeli, dar amorul ne face să săvîrșim pe cele mai ridicole.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Nu e rușinos pentru un om de a cădea strivit de durere; e rușinos să moară istovit de plăceri.

PASCAL (1623—1662)

Sînt exemple imorale, mai rele decît crimele. Multe state au pierit fiindcă au călcat mai curînd moravurile decît legile.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Viața ar fi tolerabilă fără plăceri.

VOLTAIRE (1694—1778

Adevăratele noastre plăceri stau în libera folosință a noastră înșine.

BUFFON (1707—1788)

Așteptarea unei plăceri e ea însăși o plăcere.

LESSING (1729—1781)

Cine își hrănește trupul prea mult, își hrănește sufletul prea puțin.

BAILLY (1736—1793)

Greutatea, care vine după beția de plăceri, este semn că firea omului, jignită, se răzbună. Orice desfrînare este o sinucidere care începe; este curentul subteran care sapă și răstoarnă, mai curînd sau mai tîrziu, temeliile clădirii.

BLACKIE (1809—1895)

Din cupa desfătării amărăciunea se naște.

GR. ALEXANDRESCU (1812—1885)

VICIUL

Felurile viciului sînt numărate. Urmarea este una și aceeași: scîrba de tine însuți.

SENECA (4—65)

Cumplite griji, atunci cumplite spaime
Îl sfîșie pe omul ros de patimi!
Și ce prăpăd i-aduce îngîmfarea,
Mînia, lenea, luxul și desfrîul!

LUCREȚIU (99—55 î.e.n.)

E ciudat! Omul se revoltă împotriva răului, pe care-l primește din afară, de la alții, și pe care nu-l poate înlătura; dar nu se luptă împotriva răului, care zace într-însul, cu toate că este în putința lui s-o facă.

Numai viciul aduce cuiva rușine.

Cine păcătuiește, păcătuiește contra sa însuși: faptele rele săvîrșite cad iarăși pe capul urzitorului lor, fiindcă el devine și mai rău.

MARC AURELIU (121—180)

Viciul lasă în suflet, ca ulcerul în trup, o căință care mereu se zgîrie singură și sîngerează.

MONTAIGNE (1533—1592)

Dacă nu stingi focul la început, cînd se poate stinge cu un hîrdău de apă, ci-l laşi în voie, apoi nu-ţi mai ajunge nici apa unui rîu ca să-l poţi stinge.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Va mai trece mult pînă să se ajungă ca nevinovăţia să găsească atîta ocrotire cîtă găseşte crima!

Cînd ne părăsesc viciile, ne mîngîiem cu credinţa că noi ne lăsăm de ele.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Sînt vicii care nu se menţin decît prin altele. Dacă tai trunchiul, cad şi ele, ca nişte ramuri.

PASCAL (1623—1662)

Cu banii pe care îi cheltuieşti cu un singur viciu, hrăneşti doi copii.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Cel ce se biruie pe sine, în slăbiciunea lui, e mai puternic decît acela ce supune o cetate.

SCHILLER (1759—1805)

Un pas greşit e destul pentru a cădea.

KOTZEBUE (1761—1819)

Viciul se poate defini astfel: jertfirea viitorului pentru prezent.

J. B. SAY (1767—1832)

Orice patimă este, pentru sufletul omenesc, mai întîi ca unul care bate să fie primit, apoi ca oaspe și, în sfîrșit, ca stăpîn al casei. Nu deschideți ușa sufletului unui astfel de musafir.

TOLSTOI (1828—1911)

Forța morală se cunoaște în lupta împotriva patimilor.

CH. RICHET (1850—1935)

Viciile sînt călăii care te omoară încet, ca o sabie neascuțită.

N. IORGA (1871—1940)

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

ALCOOLISMUL

În vechime, cumpătarea în băutură consta în a bea pînă la trei pahare: cel dintîi pentru sănătate, cel de al doilea pentru plăcere și cel de-al treilea pentru somn.

PLAUT (254—184 î.e.n.)

Beția este nebunia voită, premeditată. Tot ce e rău, toată pornirea rea este pricinuită de beție. Ea distruge demnitatea omenească. Și nu împiedică pe om de la crime. Beția este totdeauna însoțită de cruzime.

SENECA (4—65)

Mai degrabă te înec în pahar decît în mare.

Butucul are trei vițe: una aduce plăcerea, alta beția și cea de-a treia crima.

EPICTET (50—138)

O, duh nevăzut al vinului, dacă n-ai nume, ca să te cunoască lumea, am să te botez eu; ești satana!

...O, Doamne! Cum poate omul să-și bage în el un dușman pe gură ca să-i fure mințile?! Cum de simțim plăcere, bucurie, desfătare și mîndrie că ne prefacem în fiare sălbatice?

...Să fii pînă mai adineauri un om simţit, îndată după aceea nebun şi în clipa de faţă o fiară. Ce ciudat! Un pahar mai mult e un blestem şi în el e amestecat un duh necurat.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Las după mine trei mari medici, care vor preveni ma multe boli, de cîte am vindecat eu vreodată: exerciţiu fizic, apa şi dieta.

BOERHAAVE (1668—1738

Ştiţi voi ce bea acest om din paharul ce-i tremură în mîini, clătinîndu-se de beţie? Bea lacrimile, sîngele, viaţa femeii sale şi a copiilor săi.

LAMENNAIS (1782—1854)

Beţia o vindecă sapa şi lopata.

A. PANN (1794—1854)

Dintre toate nenorocirile ce bîntuie biata noastră omenire, mai grozavă decît foametea, ciuma şi războiul este beţia. Căci dacă foametea, ciuma şi războiul ucid trupeşte, beţia ucide întîi sufleteşte — adică îţi pierde cinstea — şi numai pe urmă te ucide şi trupeşte.

GLADSTONE (1809—1898)

Răul ce urmează după o orgie este semn că firea omenească ofensată se răzbună. Şi că orice desfrîu este o sinucidere, la începutul ei; răul acesta este curentul

subteran nevăzut, care sapă și răstoarnă, mai curînd sau mai tîrziu, temeliile clădirii.

Luați aminte că o dată ce o corabie a luat apă, oricît de bine ar fi reparată, nu va mai prețui nicicînd cît o corabie intactă.

BLACKIE (1809—1895)

Ne îngrozim de holeră; rachiul este o altă mare plagă.

FONSSAGRIVES (1823—1884)

După mine, tutunul este — împreună cu alcoolul — cel mai de temut vrăjmaș al inteligenței.

AL. DUMAS-FIUL (1824—1895)

Bețivul își îneacă întîi necazurile și apoi viața.

Izvoarele răutăților dintr-o țară sînt cîrciumile și luxul.

N. IORGA (1871—1940)

LĂCOMIA

Nimic prea mult.

SOLON (640—558 î.e.n.)

Dorința de cîștig, care nu se satură niciodată, este mai rea decît sărăcia cea mai mare, căci creșterea lăcomiei aduce sporirea nevoilor.

Pentru un stomac care se mulțumește cu puțin, noaptea nu e niciodată scurtă.

DEMOCRIT (Sec. V î.e.n.)

Nimic nu este mai primejdios pentru stomac, pentru creier și putere de viață decît a mînca și a bea mai mult decît trebuie.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Niciodată nu se stinge setea de a avea cît mai mult, niciodată această sete nu e potolită; te chinuie dorința de a spori ceea ce ai, cum te chinuie teama de a o pierde.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Multe lucruri lipsesc celui sărac, dar celui lacom îi lipsesc toate. Un om lacom nu e bun pentru nimeni; e și mai puțin pentru el însuși.

Nimic nu îndestulează lăcomia omului. Natura se mulțumește cu puțin. Tot ceea ce ea a socotit ca fiind necesar omului l-a făcut ușor de găsit. Orice dorință a lui peste aceasta e strigătul viciului, nu al nevoii omenești.

SENECA (4—65)

O, nesățioasă hirea omului spre lățire și avuție oarbă; precît se mai adauge, pre atîta rîvnește! Poftele omului n-au hotar. Avînd mult, cum n-ar avea nimica îi pare; pe cît îi dă Dumnezeu, nu se satură; avînd bun al său și al altuia bun a-l cuprinde cearcă; și așa lăcomind la al altuia, sosește de pierde și al său.

MIRON COSTIN (1633—1691)

Cînd mă uit la mesele acelea pline de-atîtea bucate, mi se pare că văd, ascunse sub fiecare farfurie, guta, dropica, febra, letargia și cea mai mare parte din celelalte boli.

ADDISON (1672—1719)

Pofta lăcomiei cu puterea împreunată, ca pojarul în iarba uscată este.

Lacomul, și sătul, flămînd este.

Cămila cercînd coarne și-a pierdut și urechile.

În capiștea lăcomiei untdelemnul măslinului nu arde.

Inima neașezată, din pricina lăcomiei după cinstiri, în mai mari valuri înoată decît corabia pe ocean.

Sula de aur zidirile pătrunde şi lăcomia îşi vinde neamul şi moşia.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Nu trăim din ceea ce mîncăm, ci numai din ceea ce digerăm. Principiu adevărat pentru spirit ca şi pentru trup.

Nu mîncaţi pînă a fi îngreunaţi, nu beţi pînă a fi ameţiţi.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Lăcomia este viciul sufletelor lipsite de bune însuşiri.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Lăcomia este posibilă şi fără bani.

K. MARX (1818—1883)

LENEA

Nu ierburile rele înăbuşă grîul bun, ci neglijenţa cultivatorului.

CONFUCIUS (551—479 î.e.n.)

Să fugim de acea sirenă primejdioasă numită lenea.

HORAŢIU (65—8 î.e.n.)

Lenea hrăneşte invidia.

SENECA (4—65)

Lenea mistuie pe nesimţite toate virtuţile.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Lenea şi mîndria sînt cele două izvoare ale tuturor viciilor.

Firea noastră este făcută pentru mişcare; odihna deplină e curată moarte.

PASCAL (1623—1662)

Lenea deschide uşa tuturor viciilor.

MALEBRANCHE (1636—1715)

Trîndăvia aduce plictiseala. Omul, ca să scape de plictiseală, caută societatea, plăcerile, dar şi acestea

îl plictisesc. Numai o muncă moderată nu ne plictiseşte niciodată.

Urîtul a intrat în lume prin trîndăvie şi iese numai prin muncă.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

Nefăcînd nimic, te înveţi a face răul.

MURATORI (1672–1750)

Leneşul mai mult aleargă şi scumpul mai mult păgubeşte.

Lasă zăbăurile, pururea ele au stricat.

D. CANTEMIR (1673–1723)

A pierde timpul e a săvîrşi o adevărată sinucidere.

YOUNG (1683–1765)

Leneşii sînt totdeauna oameni mediocri, în orice privinţă ar fi.

VOLTAIRE (1694–1778)

A te ocupa cu un lucru nefolositor e totuna cu a fi trîndav.

ABATELE PRÉVOST (1697–1763)

Viaţa liniştită şi viaţa trîndavă sînt două stări ce nu se pot împăca niciodată.

Lenea merge așa de încet, încît nu e greu sărăciei s-o ajungă din urmă.

După cum rugina distruge fierul neîntrebuințat, tot astfel trîndăvia distruge pe omul care nu muncește.

Cheia, de care te slujești, este totdeauna lucioasă.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Nepăsarea este somnul rațiunii.

Trîndăvia ne obosește mai degrabă decît munca.

VAUVENARGUES (1715—1747)

După cum trîndăvia este mama viciului, tot astfel îngîmfarea este mama ridicolului.

MARMONTEL (1723—1799)

O viață trîndavă este o moarte venită înainte de timp.

GOETHE (1749—1832)

În vremea trîndăviei domnește spiritul rău asupra noastră.

SCHILLER (1759—1805)

Lenea e prostia capului, iar prostia e lenea minții.

J. G. SEUME (1763-1810)

Cîte crime și vicii ar pieri din lume, dacă am distruge lenea și sărăcia.

DROZ (1773—1850)

O zi de trîndăvie oboseşte ca o noapte de nesomn.

PETIT SENN (1790—1870)

Duşmanul nostru pe lume este prostia. Eu mi-aş permite să adaug: lenea şi minciuna.

CARLYLE (1795—1881)

Nu vor şti ei (leneşii) oare niciodată că nu este odihnă decît după activitate?

DOUDAN (1800—1872)

Nimic nu este mai nesuferit decît lenea.

DARWIN (1809—1882)

O viaţă uşoară şi comodă nu ne oţeleşte pentru lupta împotriva greutăţilor vieţii. Ea nici nu lasă să se dezvolte în noi acea încredere în puterile noastre, atît de necesară pentru o viaţă energică şi rodnică.

S. SMILES (1812—1904)

Luxul, moliciunea şi trîndăvia sînt cauze de decadenţă pentru un neam.

AL. FOUILLÉE (1838-1912)

Sînt trei lucruri care înjosesc conştiinţa unui popor: minciuna, lenea şi lipsa de ideal.

J. JAURÈS (1859—1914)

Viața-i datorie grea, și lașii se îngrozesc de ea.
Să aibă tot, cei lași ar vrea, pe neluptat.

G. COȘBUC (1866—1918)

Lenea nu e odihnă și de aceea îi lipsește mulțumirea.

N. IORGA (1871—1940)

Leneșul este fratele cerșetorului.

PROVERB SCOȚIAN

Pînă acuma n-a lucrat nimic și acuma șade.

PROVERB ROMÂNESC

Viața

VIAȚA

Nu se cade să-ți părăsești postul, fără voia celui care comandă: postul omului e viața.

PITAGORA (600–509 î.e.n.)

Viața e luptă necurmată; unii sînt fericiți mai devreme, alții mai tîrziu, iar alții niciodată.

EURIPIDE (480–406 î.e.n.)

Nu viața e bunul cel mai prețios, ci viața frumoasă.

PLATON (429–347 î.e.n.)

De vrei să trăiești viață fără de supărări, socoate cele ce sînt să se întîmple ca întîmplate.

EPICUR (341–270 î.e.n.)

În viața cîtor filozofi deprinderile și felul de viață sînt conforme cu rațiunea? Unii sînt așa de ușuratici și de înfumurați, că mai bine n-ar fi învățat nimic. Alții sînt avari, ambițioși sau chiar sclavi ai plăcerilor. Cu un cuvînt, se pare că-și iau sarcina de-a dezminți prin fapte ceea ce învață cu cuvîntul.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Viața n-a dat nimic muritorilor fără multă trudă.

HORAȚIU (65–8 î.e.n.)

Ceea ce face viața oamenilor neliniștită sau liniștită, nu e nici mulțimea treburilor, nici numărul lor mic, ci corectitudinea mai multă sau mai puțină a faptelor cu care se îndeletnicesc.

Măsura vieții omului nu stă în lungimea anilor, ci în buna întrebuințare a ei.

PLUTARH (50–125)

Viața aceasta nu e joc, ci luptă; ori de unde ar veni loviturile, pe neașteptate, trebuie să le primești pregătit și neclintit.

MARC AURELIU (121–180)

Omul care a trăit mai mult, nu e cel care a numărat cei mai mulți ani, ci cel care a simțit mai mult viața.

Viața se scurge într-o clipă; ea nu e nimic prin sine însăși: valoarea sa depinde de întrebuințarea ei. Ceea ce rămîne e doar binele și tocmai prin aceasta viața înseamnă ceva.

J. J. ROUSSEAU (1712–1778)

Viața ne-a fost dată pentru a munci, a iubi și a ne înnobila. Dacă acestea lipsesc, ce mai are omul din viață? Dacă le are, de ce se mai poate plînge?

HERDER (1744–1803)

Viața e serioasă; veselă e arta.

Munca este condiția vieții, scopul îi este înțelepciunea și fericirea, răsplata.

SCHILLER (1759—1805)

Fapte, nu vorbe!

HOCHE (1768—1797)

Viața nu e nici zi de sărbătoare, nici zi de doliu: e zi de muncă.

AL. VINET (1797—1847)

Este o viață moartă, precum și o moarte vie,
Ci este și viață ce nu mai are moarte.

I. HELIADE-RĂDULESCU (1802—1872)

Succesul în viață depinde de vigoarea trupească și cea sufletească, de puterea de muncă și de curaj; apoi de concentrarea activității noastre.

EMERSON (1803—1882)

Noi n-avem de-a face cu moartea, ci cu viața. Nu mai credem nici în neantul mormîntului, nici în mîntuirea cumpărată printr-o renunțare zilnică, vrem ca viața să fie bună, fiindcă vrem ca ea să fie fecundă.

GEORGE SAND (1804—1876)

Viaţa cea mai din plin trăită nu e aceea în care omul îşi procură cea mai multă plăcere, cei mai mulţi bani, cea mai mare putere, onoare şi reputaţie; ci aceea, în care un om ajunge mai *om*, în care săvîrşeşte cele mai multe lucrări folositoare şi îndeplineşte cele mai multe datorii omeneşti.

S. SMILES (1812–1904)

Viaţa nu e decît o clipă, dar această clipă ajunge ca să începem a face lucruri veşnice. Nu sîntem drepţi, cînd îi cerem ceea ce nu ne poate da. Dar, în vreme ce ne lăsăm a crede că viaţa va dăinui, noi lucrăm, iubim şi acesta este omul.

BERSOT (1816–1880)

Lupta întăreşte pe cel slab şi primejdia măreşte pe cel tare...

AL. RUSSO (1817–1859)

A trăi înseamnă a şti, a iubi, a admira, a face bine. Acel om a trăit mai mult care — prin cugetul, inima şi faptele sale — a produs mai mult.

E. RENAN (1823–1892)

Viaţa, ca şi focul, nu se păstrează decît transmiţîndu-se. Este o lege fundamentală a biologiei: viaţa nu e doar nutriţie, ea e producţie şi fecunditate.

A trăi este a cheltui, tot aşa de bine, ca şi a dobîndi.

GUYAU (1854–1888)

Viața este un dar, pe care-l meritǎm numai atunci cînd îl dăruim.

RABINDRANATH TAGORE (1861—1941)

Trăiesc acei ce vreau să lupte,
Iar cei fricoși se plîng și mor.
De-i vezi murind, să-i lași să moară,
Că moartea e menirea lor.

În fapta noastră ni e soarta
Și viața este tot, nu moartea.
Iar de n-are scop viața,
Fă să aibă clipa scop.

...Că viața-i fum. Zici fum? O! Nu-i adevărat,
Război e, de viteji purtat!
Viața-i datorie grea
Și lașii se-ngrozesc de ea —
Să aibă tot cei lași ar vrea
Pe neluptat.

Nimic nu-i mai de rîs ca plînsul
În ochii unui luptător.
O luptă-i viața; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

O fi viața chin răbdat,
Dar una știu, ea ni s-a dat
Ca s-o trăim!

G. COȘBUC (1866—1918)

Numai în faţa morţii pricepe omul preţul vieţii şi numai primejdia îi oţeleşte sufletul...

LIVIU REBREANU (1885—1944)

Cei mai mulţi trăiesc zile, puţini trăiesc viaţa.

Să nu vie florile vieţii tale nici prea curînd, că le prinde frigul şi nici prea tîrziu, căci nu li se vor coace roadele.

Cît de mare să fie rîul, tot are numai două maluri, aşa este şi viaţa.

N. IORGA (1871—1940)

Doar viaţa ce-o trăim pentru alţii este o viaţă ce merită să fie trăită.

ALBERT EINSTEIN (1879—1955)

Soarta e o prăpastie, în care cădem, numai dacă privim prea mult în ea.

Trei feţe
Copilul rîde:
„Înţelepciunea şi iubirea mea e jocul!"
Tînărul cîntă:
„Jocul şi-nţelepciunea mea-i iubirea!"
Bătrînul tace:
„Iubirea şi jocul meu e-nţelepciunea!"

Existenţă abuzivă — Sînt oameni, care — de teamă să nu abuzeze în vreun chip — preferă să nu făptuiască

nimic. Despre acești oameni se poate spune că însăși simpla lor existență este un abuz.

LUCIAN BLAGA (1895–1961)

În viață nu există soluții. Există forțe active: ele trebuie create și soluțiile vor veni firesc.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY (1900–1944)

Tot așa de repezi ca apele rîului, sau ca vîntul pustiului, trec zilele noastre. Cu toate acestea, două zile mă lasă nepăsător: aceea care a trecut și aceea care va sosi.

CUGETARE PERSANĂ

PRIETENIA

Nu da prietenilor sfaturi frumoase, ci sfaturi folositoare.

Nu lega cu ușurință prietenie, dar păstrează totdeauna cele pe care le-ai făcut.

SOLON (640–558 î.e.n.)

Vom cîștiga prietenia unui om, cultivînd în noi însușirile pe care le prețuim la el.

SOCRATE (470–400 î.e.n.)

Aurul îl cercăm în foc, iar pe prieteni în vremi de restriște.

Să nu te grăbești a te împrieteni cu cineva; dar dacă te-ai împrietenit, caută să-i rămîi credincios.

ISOCRATE (436–338 î.e.n.)

A scoate prietenia din viață, e ca și cum am scoate soarele din lume. Căci n-am primit nimic mai bun de la zeii nemuritori, nimic mai plăcut, decît prietenia.

Prietenia nu e decît un desăvîrșit acord de sentimente asupra celor divine și umane, unit cu o bunăvoință și iubire reciprocă. Și cred că, după înțelepciune, zeii n-au făcut omului un dar mai frumos.

Prieteniile adevărate sînt veșnice.

A avea un prieten este a avea un alt eu. A trăi și-a iubi este același lucru.

Prietenia este armonia omenescului cu divinul.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Adevărata prietenie e aceea cu care mori, sau pentru care primești să mori.

Legea unei plăceri, pe care un prieten o poate face altuia, este că unul uită numaidecît c-a dat și celălalt își amintește totdeauna c-a primit.

Nimic însă n-are să-ți mulțumească într-atîta sufletul ca o prietenie sinceră și credincioasă. Ce bine este cînd poți găsi o inimă sinceră, căreia să-i încredințezi în liniște toate tainele tale, care să fie mai îngăduitoare cu tine decît tu însuți, care să-ți aline grijile prin vorba ei plăcută, al cărei sfat să te lămurească, a cărei veselie să-ți împrăștie mîhnirea, și-a cărei privire doar să-ți poată înseninа fața și să-ți reverse în suflet bucurie.

SENECA (4—65)

Nu pot fi în același timp și prieten și lingușitor.

Printre multe pricini, care ne pot împiedica să avem un prieten (adevărat), una din cele mai însemnate e aceea de-a căuta să avem un număr prea mare de prieteni.

PLUTARH (50—125)

Am pe prietenul meu în mine și eu sînt cu el.

TOMA D'AQUINO (1225–1274)

Prietenii din ziua de azi sînt ca pepenii verzi: trebuie să încerci cincizeci, pînă să dai de unul bun.

GUY DU PIBRAC (1529–1584)

Prieteni încercați de ți-ai ales, de suflet prinde-i cu verigi de oțel.

Bunul meu stăpîn, care e pricina tulburării tale? Îți fereci singur lanțurile cînd îți ascunzi necazurile față de un prieten.

SHAKESPEARE (1564–1616)

Oricît de rară ar fi, dragostea adevărată e totuși mai puțin rară decît prietenia adevărată.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Bucuria omului e omul. Între ei se înfiripă prietenia, care umple cel mai întins deșert al sufletului nostru. A iubi și a fi iubit iată taina fericirii.

BOSSUET (1627–1704)

Vrăjmășia acoperită mai mult rău aduce.

MIRON COSTIN (1630–1691)

Nu se poate merge departe în prietenie, dacă nu sîntem gata să ne iertăm unii altora micile noastre greșeli.

Prietenia se încheagă încet, încet, și cu timpul, prin îndelungi convorbiri și legături... Are nevoie de ajutor; piere în lipsă de îngrijire, de încredere, de bunăvoință.

În prietenia curată există o gingășie la care nu pot ajunge cei mediocri.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Să nu credem că după ruptura cu prietenii nu mai avem datorii de îndeplinit față de ei. Sînt cele mai grele datorii și în care singură cinstea ne susține. Datorăm respect prieteniei de altă dată. Nu trebuie să chemăm lumea la certurile noastre și nici să vorbim despre ele decît dacă sîntem siliți la aceasta, pentru justificarea noastră. Și chiar în acest caz, să ne ferim de-a apăsa (împovăra) prea mult pe un prieten nesincer.

DOAMNA DE LAMBERT (1647—1733)

Bunăvoința ne face mai mulți prieteni decît bogăția și ne aduce mai multă încredere decît puterea.

FÉNELON (1651—1715)

Vrajba neprieteniei, ca piatra cu var lucrată, pînă în 40 ani fierbe.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Cel care n-a simțit niciodată farmecul unei prietenii sincere și dezinteresate nu cunoaște toată fericirea pe care un om o poate primi de la alt om.

YOUNG (1683—176[illegible])

Prietenia unui om mare e o binefacere a zeilor.

E bine să te înduioșezi de nenorocirea prietenilor tăi, dar e mai bine să le vii în ajutor.

VOLTAIRE (1694–1778)

Nu cunosc un mai mare vrăjmaș al oamenilor decît *prietenul tuturor*, care, veșnic încîntat de totul, încurajează necontenit pe cei răi și, prin bunăvoința sa vinovată, lingușește viciile, din care nasc apoi toate dezordinile din societate.

J. J. ROUSSEAU (1712–1778)

Dacă toată lumea ți-e dușmană, fii tu prietenul tău. Nenorocirea nu e mai presus de puterile unui om. Oricît de mare ar fi ploaia, o pasăre mică nu e lovită, deodată, decît de-o singură picătură.

BERNARDIN DE SAINT-PIERRE (1737–1814)

Am prieteni care mă iubesc, prieteni cărora puțin le pasă de mine, prieteni care mă indispun și prieteni care mă urăsc.

CHAMFORT (1741–1794)

Ca umbra de dimineață este prietenia cu cel rău: descrește cu fiecare ceas. Dar prietenia cu cel bun crește ca umbrele de seară, pînă cînd apune soarele vieții.

Cine primește sincer pe prieten, respectuos pe rude, cu politețe pe femei, cu daruri pe săraci, cu smerenie

pe cei mîndri, cu sfaturi blînde pe cei rătăciți, iar pe cei înțelepți după felul lor de-a fi, acela este un om cu adevărat prietenos.

HERDER (1744–1803)

Scump îmi e prietenul, dar și de la dușman pot folosi ceva. Prietenul îmi arată ce pot, dușmanul mă învață ce trebuie să fac.

Dacă aș fi fost singur cînd a fost creată lumea, aș fi căutat un suflet și în stînci și l-aș fi îmbrățișat.

SCHILLER (1759–1805)

Persoanele cu adevărat vrednice, sufletele bune, cînd se întîlnesc pentru prima oară, nu fac cunoștință; se poate spune că ele se recunosc ca prieteni vechi, care nu erau despărțiți decît prin depărtarea unuia de celălalt, sau prin nepotrivirea condițiilor de trai.

Eu și cu fratele meu eram asemenea celor două ace ale aceluiași ceas: el era acul cel mare și eu cel mic, dar amîndoi arătam aceeași oră.

XAVIER DE MAISTRE (1763–1852)

Singurele lacrimi a căror amărăciune e deplină sînt acele care nu cad pe pieptul nimănui și pe care nimeni nu le șterge.

LAMENNAIS (1782–1854)

Unii oameni se simt atît de jigniți de-o vorbă, de-o contrazicere, de-un gest, încît nu ni le iartă niciodată

și schimbă prietenia în dușmănie. Asta n-o pot înțelege eu.

SCHOPENHAUER (1788–1860)

Prietenia este iubirea fără aripi.

BYRON (1788–1824)

Nu necinsti numele sfînt de prieten dîndu-l unui om lipsit de orice virtute.

S. PELLICO (1789–1854)

Prieten adevărat este acela care te sfătuiește spre bine, iar nu care îți laudă nebuniile.

ANTON PANN (1794–1854)

Nimic nu e mai delicios decît o amiciție sinceră. Nimic mai fericit decît a găsi un om în sufletul căruia să putem depune în siguranță tainele inimii noastre; un om, de-a cărui discreție sîntem încredințați, ale cărui cuvinte ne liniștesc inima, a cărui față veselă ne risipește tristețea sufletului și-a cărui singură prezență e de ajuns, ca să ne simțim veseli și voioși.

BARRAU (1794–1865)

Încrederea este cel dintîi element al prieteniei; s-ar putea spune chiar că ea nu e decît tinda, fiindcă jertfa de sine este altarul.

Depărtarea este o piatră de încercare pentru adevăratele legături sufletești.

Nimic nu rănește un prieten ca lipsa de încredere; căci ce este prietenia decît armonia dintre două suflete? Și unde este armonie fără încredere?

LACORDAIRE (1802–1861)

Prietenia greu se leagă, ușor se strică; amorul ușor se aprinde, greu se stinge.

A. D. XENOPOL (1847–1920)

Pentru durerea ta stai singur, la bucurie cheamă și pe alții. Numai așa vei avea tovarăși nefățarnici.

Cînd poți să ai mulți prieteni? Cînd nu ești nimic și cînd nu mai ești nimic.

Să te întrebi ce-ai greșit în ziua cînd vei vedea că nu mai ai dușmani.

N. IORGA (1871–1940)

Vizitele rare fac să crească prietenia.

Orice prieten ți-ai face, într-o zi va trebui să te desparți de el.

PROVERB ARAB

Prietenia de copil e ca apa într-un coș de nuiele.

PROVERB FRANCEZ

Dumnezeu să mă ferească de apele stătătoare; de cele curgătoare mă feresc eu.

PROVERB ITALIAN

Dojeneşte-ţi prietenii în taină şi-i laudă în public.

PROVERB LATIN

Dacă ai un prieten, vezi-l des; căci spinii şi mărăcinii cresc pe drumul pe care nimeni nu mai merge.

PROVERB ORIENTAL

Prietenul la nevoie se cunoaşte.

PROVERB ROMÂNESC

ÎNFRĂȚIREA, ÎNVRĂJBIREA, URA

Care casă, care stat sînt atît de trainice, încît ura și învrăjbirea să nu le poată nărui?

CICERO (107–44 î.e.n.)

Sîntem născuți pentru a ne ajuta unii pe alții, precum piciorul, mîinile, pleoapele, dinții. Deci e împotriva naturii de-a ne face rău unii altora; e ceva vătămător firii noastre de-a avea ură sau scîrbă față de cineva.

MARC AURELIU (121–180)

Către oameni Joe sfîntul/ Sus din Ceruri a strigat:
Iată-al vostru e pămîntul/ Pentru voi îl am creat.
Ca eternă moștenire/ Să-l aveți și să-l păstrați,
Dar cer dreaptă împărțire/ *Între voi ca între frați.*

SCHILLER (1759–1805)

Despărțit ori depărtat, fratele e tot frate.

IANCU VĂCĂRESCU (1786–1863)

Marile primejdii au atîta latură bună, că pun în lumină înfrățirea oamenilor necunoscuți pînă atunci.

V. HUGO (1802–1885)

Nu este legătură mai sfîntă decît frăția dintre oameni. Tatăl își iubește copilul, mama își iubește copilul,

copilul își iubește părinții. Dar ce înseamnă toate acestea, fraților? Animalele sălbatice își iubesc și ele copiii. Dar să te înrudești prin legătura sufletului, nu numai prin aceea de sînge, iată ce-i este dat numai omului.

N. GOGOL (1809–1852)

Hai să dăm mînă cu mînă cei cu inima română,
Să-nvîrtim hora frăției, pe pămîntul României!
Iarba rea din holde piară, piară dușmanul din Țară.
Amîndoi sîntem de-o mamă, de-o făptură și de-o seamă
Ca doi brazi într-o tulpină, ca doi ochi într-o lumină.
Eu ți-s frate, tu-mi ești frate, în noi doi un suflet bate.

V. ALECSANDRI (1821–1890)

Vreau să încerc să unesc oamenii de pretutindeni... Pentru asta vreau să trăiesc și să-mi cheltuiesc toate puterile; pentru ca în țara asta să izbîndească adevărata suveranitate a poporului.

H. IBSEN (1828–1906)

Atunci cînd după moarte răsplata nu v-așteaptă,
Faceți ca-n astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare, și să trăim ca *frați!*

EMINESCU (1850–1889)

Nu trăim pe deplin decît trăind pentru mulți alți semeni de-ai noștri.

GUYAU (1854–1888)

DRAGOSTEA, IUBIREA

Este greu să nu iubești, dar e greu să și iubești; dar cel mai greu este să iubești în zadar.

ANACREON (560—478 î.e.n.)

Să iubim pe semenii noștri ca pe noi înșine, să măsurăm pe alții cu măsura cu care ne măsurăm pe noi, să prețuim nevoile și lucrurile lor prin cele ale noastre. Cînd le vom dori lor ceea ce ne dorim nouă înșine, și cînd îi vom feri de ceea ce noi înșine ne ferim, atunci vom împlini legea adevăratei iubiri.

CONFUCIUS (551—479 î.e.n.)

Nimeni nu iubește pe cel ce nu poate iubi pe nimeni.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

Nu există om atît de laș, pe care iubirea să nu-l transforme într-un erou.

PLATON (429—347 î.e.n.)

Scoateți din viață bunăvoința și iubirea, și-i veți scoate tot ce are mai plăcut.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Iubirea... mișcă soarele și celelalte stele.

DANTE (1265—1321)

Cît de netrebnică e inima care nu știe să iubească, care nu poate să se-mbete de iubire! Dacă nu iubești, cum poți prețui orbitoarea lumină a soarelui și mîngîietoarea lumină a lunii?!

OMAR KHAYYAM (1040—1123)

Mi-ai atins doar inima ușor,
și s-a sfărîmat în mii de inimi;
o, cu mii de inimi mă-nfior —
dar mi te iubesc cu mii de inimi.

Iubirea mi-i menirea și-i port pe frunte scrisul.

HAFIZ (+ 1393)

Amorul are farmecele unei sirene, dar manifestările unei furii.

FR. BACON (1561—1626)

Rîul iubirii credincioase niciodată n-a curs lin.

Tu poți să te îndoiești de soare, de focul ce scînteie în stea, de legile nemuritoare, dar nu și de iubirea mea.

O, puternică iubire! Într-o privință faci din bestie om și în alta din om bestie.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Despre dragostea adevărată lumea vorbește ca despre fantome: toți vorbesc despre ele, dar nimeni nu le-a văzut.

Cu adevărata iubire e ca și cu apariția spiritelor; toată lumea vorbește despre ele, dar puțini inși le-au văzut.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Amorul este mai cutezător decît ura.

GRACIAN (1601—1658)

A trăi fără a iubi nu înseamnă propriu-zis a trăi.

MOLIÈRE (1622—1673)

Cînd iubim pe cineva, pasiunea (iubirea) îi acoperă cusururile. Ura le scoate în relief.

MALEBRANCHE (1636—1715)

A iubi înseamnă a găsi fericirea noastră în fericirea altora.

LEIBNIZ (1646—1716)

Dragostea prea mare și liubovul, carele peste hotare trece, de prea mică pricină mari prepusuri își face.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Nu cunoști puterea iubirii decît în clipa cînd o încerci.

ABATELE PRÉVOST (1697—1763)

A iubi înseamnă a te bucura; a urî înseamnă a suferi.

SAINT-LAMBERT (1716—1803)

Copii, iubiți-vă; iar dacă nu vă puteți iubi, atunci tolerați-vă unii pe alții.

Este adevărat că nimic nu ne face mai necesari în lume, ca iubirea ce-o avem pentru semenii noştri.

GOETHE (1749—1832)

Numai cel ce iubeşte fără speranţă, ştie ce e iubirea.

SCHILLER (1759—1805)

Dragostea singură face cît toate celelalte virtuţi (la un loc).

CHATEAUBRIAND (1768—1848)

Dragostea este oceanul, de unde începe şi unde se sfîrşesc toate celelalte virtuţi.

LACORDAIRE (1802—1861)

Dragostea e spinul: nu-l simţi cînd intră, dar te doare cînd îl smulgi cu sila.

B. P. HASDEU (1836—1907)

Ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Şi tot mai multe cere.

EMINESCU (1850—1889)

Numai atunci va străluci viitorul într-o aureolă de glorie, cînd va domni în atmosferă calmul stăpînirii de sine şi tăria pură a iubirii.

Cine dorește să facă bine, bate la ușă; cine iubește, găsește ușa deschisă.

RABINDRANATH TAGORE (1861—1941)

Un cuvînt plin de iubire prețuiește atît de mult și totuși el costă atît de puțin.

N. IORGA (1871—1940)

„Ci în iubire tînără, bogată,
Îmbrățișăm pămîntul, lumea toată..."

P. CERNA (1881—1913)

Iubirea adevărată nu moare niciodată în sufletul omului, ba îl însoțește și dincolo, pînă în sînul nemărginirii... Dar iubirea nu poate prinde rădăcină în inima mînjită de ură.

LIVIU REBREANU (1885—1944)

Iubirea îndură mai ușor absența sau moartea, decît îndoiala sau trădarea.

ANDRÉ MAUROIS (1885—1967)

De faci astăzi cuiva bine, mîine de la altul îți vine.

PROVERB ROMÂNESC

CĂSĂTORIA

Tinere, ia aminte, de nu e prea devreme să te însori; omule ia seama să nu fie prea tîrziu.

TALES DIN MILET (640—547 î.e.n.)

Cea mai bună zestre, pe care poate să o aducă o fată, este fecioria și virtutea.

TERENȚIU (185—159 î.e.n.)

Căsătoria este actul cel mai de seamă din viața omului. Înainte de a-l săvîrși, trebuie să se gîndească serios. Într-o căsnicie totul trebuie să fie de acord: ideile, principiile, gusturile.

Bărbații care n-au nici o grijă de a face plăcută viața soțiilor lor și care nu vor să le împărtășească din necazurile lor și din petrecerile la care se dedau ei, le învață prin aceasta să caute aiurea plăcerea și fericirea, pe care nu le găsesc în casa lor.

PLUTARH (50—125)

Soții care se prețuiesc, se iubesc întotdeauna îndeajuns.

MONTAIGNE (1533—1592)

Căsătoria nu e ceva indiferent: ea este un mare bine sau un mare rău, o mare liniște sau o mare turburare,

un rai sau un iad. Ea înseamnă o foarte dulce și plăcută viață, dacă e bine făcută; sau un tîrg primejdios, o legătură foarte spinoasă, o crudă sclavie, dacă ea este rău nimerită. Este o înțelegere delicată, unde se verifică pe deplin zicătoarea: Omul pentru om e zeu sau lup.

CHARRON (1541—1603)

Căsătoria e școala cea mai sigură a ordinei, a bunătății, a omeniei.

MIRABEAU (1715—1789)

Luați aminte la micile gîlcevi des reînnoite: ele dau naștere marilor antipatii.

SAINT-LAMBERT (1716—1803)

Prima greșeală între soți este lipsa de atențiune.

DOAMNA DE PUISIEUX (1720—1798)

Bărbatul e vinovat de orice greșeală a femeii.

HERDER (1744—1803)

Nu-ți alege de soție decît femeia pe care ai alege-o ca prieten, dacă ar fi bărbat.

JOUBERT (1754—1824)

Oricare ar fi truda pe care părinții o încearcă pentru a crește copiii, fericirea vieții lor constă în a avea o familie numeroasă. Poate chiar această trudă înseamnă

fericire, pentru că bucuria de a trăi stă în lucru şi în luptă.

G. ROSSIGNOL (1759–1794)

Bărbatul şi femeia trebuie să trăiască în armonie. Bărbatul e capul, femeia coroana. Misiunea bărbatului e de a agonisi, a femeii de a cheltui în mod raţional.

J. MICHELET (1798–1874)

Natura a făcut pe om şi pe femeie unul pentru altul; i-a orînduit să trăiască uniţi, le-a dat sentimente, aptitudini şi funcţiuni diverse, dar cu drepturi egale. Şi fiecare va avea de cîştigat totdeauna, dacă vor sta în locul unde au fost hotărîţi, fără a se face că nu-şi cunosc drepturile şi fără a se plînge de datoriile lor.

J. SIMON (1814–1896)

Cînd se însoară omul, el se completează, se întregeşte. Dar nu trebuie să caute în soţia sa numai o iubită, o prietenă la petreceri, ci şi o tovarăşă, un ajutor în toate împrejurările vieţii.

EMILE AUGIER (1820–1889)

Soţia să nu fie numai menajera bărbatului, ci şi tovarăşa vieţii lui intelectuale şi spirituale.

Femeia nu trebuie să uite că ea este bucuria, farmecul, destinderea familiei; principiul major în politica gospodăriei casnice este de-a face ca interiorul casei

să pară soțului mai plăcut decît casa altora. Înfrumusețarea este deci, într-un fel, una din datoriile femeii... Și ceea ce răspîndește mai mult farmec în intimitatea unei căsnicii este cultivarea spiritului.

P. JANET (1823–1899)

Cerînd soției tale să fie corectă, fii și tu la fel, spre a nu-i da prilej de a fi altfel.

AL. DUMAS-FIUL (1824–1895)

Unei căsnicii, ca să poată fi fericită, îi este mai de trebuință armonia de caracter, decît armonia de idei.

Este ciudat să cerem din partea femeii însușiri pe care noi n-am căutat ca ea să le aibă. Noi o „tămîiem" cît putem și apoi ne mirăm că este vanitoasă; o împodobim cu mătăsuri și cu bijuterii și apoi ne mirăm că este luxoasă și pretențioasă.

MANTEGAZZA (1831–1910)

Nu e decît egoism uitarea sacrificiilor ce și le-au impus strămunii noștri pentru a ne lăsa nouă traiul tihnit de astăzi; renegare a testamentului prin care ne-au orînduit să pregătim măreția timpurilor viitoare. Sterilitatea voluntară e o crimă față de strămoși și față de viitor.

PAUL ADAM (1862–1920)

Casa fără femeie e pustie pe dinăuntru; casa fără bărbat e pustie pe dinafară.

PROVERB ROMÂNESC

FEMEIA

Nu frumusețea femeii, ci virtuțile ei leagă inimile celor cununați.

EURIPIDE (480—406 î.e.n.)

Pudoarea femeilor este cea mai frumoasă podoabă a lor.

PLAUT (254—184 î.e.n.)

Femeia este pieirea, sau mîntuirea patriei.

SENECA (4—65)

Frumusețea este primul dar pe care-l face femeii natura și tot primul pe care i-l cere.

A. G. MÉRÉ (1607—1684)

Femeia vicleană întîi din minciuna cuvîntului, apoi din vicleșugul lucrului se vădește.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Cea dintîi și cea mai însemnată însușire a unei femei este blîndețea.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Acolo unde pentru noi bărbații e un zid de aramă, pentru femei nu e adesea decît o pînză de păianjen.

Cînd scrii despre femei, trebuie să-ți înmoi pana în culorile curcubeului și să presari rîndurile cu pulberea de pe aripile fluturilor.

DIDEROT (1713—1784)

Sînt unele lucruri pe care o femeie le pătrunde totdeauna cu mai multă agerime decît o sută de ochi de bărbați.

LESSING (1729—1781)

Femeile sînt false în țările în care bărbații sînt tirani. Violența produce viclenie.

BERNARDIN DE SAINT-PIERRE (1737—1814)

Publicul vrea să fie tratat ca femeile; acestora nu trebuie să li se spună decît ceea ce vor să audă.

Proverbul zice: Un cămin bun (propriu) și o femeie cumsecade prețuiesc cît aur și mărgăritare.

Femeia îmblînzește orice mînie.

GOETHE (1749—1832)

Numai femeia știe ce-i adevărata credință în iubire.

Femeia e născută să fie bărbatului tovarășă iubitoare.

SCHILLER (1759—1805)

După părerea noastră, femeile sînt institutoare înnăscute; căci, nu numai că au, nemijlocit, în mîinile lor moralitatea copiilor, aceşti stăpînitori de mîine ai pămîntului, dar exemplul pe care pot să-l dea, farmecul pe care pot să-l răspîndească asupra soartei celor de altă vîrstă, le procură în tot momentul mijloace de a face mai buni pe oameni.

DOAMNA NECKER DE SAUSSURE (1766–1841)

Lumea trăieşte prin femeie.

J. MICHELET (1798–1874)

Respectul faţă de femeie este semnul după care cunoşti omul nobil.

F. PÊCAUT (1828–1898)

Iubeşte şi preţuieşte femeia şi nu abuza niciodată de slăbiciunea ei: ar fi o infamie şi o nemernicie.

MANTEGAZZA (1831–1910)

Ce poate fi femeia fără casă, arată feminismul; dar el ascunde ce va fi casa fără femeie.

N. IORGA (1871–1940)

Pe femeie să n-o loveşti nici cu o floare.

PROVERB PERSAN

MAMA

Mama pentru-al ei copil are scumpe dezmierdări,
Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări.

Ce puternică e iubirea de mamă! Chiar dacă vede răutate din partea copiilor ei, ea îndură cu resemnare, dar nu-i poate dușmăni și urî.

SOFOCLE (495–405 î.e.n.)

Toată educația depinde de mamă.

ARISTOTEL (384–322 î.e.n.)

Viciile noastre cele mai mari încep din cea mai fragedă copilărie; așadar îndrumarea de căpetenie a noastră e în mîinile mamei.

MONTAIGNE (1533–1592)

De voiți ca bărbații să fie buni și virtuoși, învățați pe femei ce este mărirea și virtutea.

Nu există ochi care să privească părinteşte, în afară de ochii tatălui și ai mamei.

J. J. ROUSSEAU (1712–1778)

Mama este aceea care mi-a dat o dată cu veselia ei cea vie și adevărată plăcerea de a scrie, gustul și gloria întreagă a talentului meu poetic.

GOETHE (1749–1832)

Omul moral e aproape format la vîrsta de 10 ani; dacă formarea aceasta n-a avut loc în braţele şi pe genunchii mamei, va fi cea mai mare nenorocire.

J. DE MAISTRE (1753–1821)

Împăratul Napoleon I întrebă o dată pe o doamnă de la curtea sa: „Ce lipseşte pentru a da oamenilor o bună creştere?" — Mame, răspunse doamna. Răspunsul îi plăcu mult împăratului. „Da, da, zise el, în această vorbă mică se cuprinde o înaltă şcoală de bună creştere. Aveţi grijă, aşadar, să formaţi mame, care să ştie a da o bună creştere copiilor lor".

Viitorul unui copil este totdeauna fapta mamei sale.

NAPOLEON I (1769–1821)

Numai o mamă ştie ce înseamnă a iubi şi a fi fericit.

CHAMISSO (1781–1838)

Profesorii buni fac şcolari buni; numai mamele bune fac oameni buni.

AIMÉ MARTIN (1786–1847)

Dragostea de mamă e cel mai puternic şi cel mai statornic sentiment al femeii.

BAUTAIN (1796–1867)

Într-o lume în care totul se clatină, ne trebuie un reazim. Acest reazim, care ne susţine, e căminul nostru

și acest cămin are nevoie de un suflet, de o inimă care să ne mîngîie, să ne încurajeze. Și această inimă nu poate fi decît inima unei femei — unei mame.

J. MICHELET (1798—1874)

Pentru mame nu există spațiu: o adevărată mamă presimte și-și vede copilul de la un pol al pămîntului la altul.

Inima unei mame este un adînc, în fundul căruia se găsește totdeauna iertare.

De la moartea bietei mele mame, nu mai poate fi nenorocire pentru mine.

BALZAC (1799—1850)

Oh! Iubirea de mamă! Iubire ce niciodată nu se uită! Pîine minunată, ce Dumnezeu o împarte tuturor și o înmulțește! Hrană de care toți au parte în casa părintească! Pîine din care toți au partea lor și toți o au întreagă — oricîți copii ar avea o mamă.

V. HUGO (1802—1885)

Inima de mamă e singurul loc din lume unde vă puteți refugia, chiar cînd părul vă e cărunt. Ferice de aceia cărora le mai trăiește mama.

AD. STIFTER (1805—1868)

Ruga mamei apără de orice primejdie, pe apă și pe uscat.

N. V. GOGOL (1809—1852)

Multe minuni sînt în univers, dar capodopera creațiunii e tot inima unei mame.

E. BERSOT (1816–1880)

O mamă bună prețuiește cît o sută de învățători.

H. SPENCER (1820–1903)

Dacă totdeauna am unit slăvirea științei cu slăvirea patriei, o datoresc sentimentelor sădite de tine, scumpă mamă.

PASTEUR (1822–1895)

Maternitatea este patriotismul femeilor.

AL. DUMAS-FIUL (1824–1895)

Mama, după ce a dat propriei sale odrasle viața trupească, trebuie să-i dea și viața morală, sădind în ea primele răsaduri ale educației morale, religioase și intelectuale.

MANTEGAZZA (1831–1910)

O mamă, dulce mamă, din negura de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfîntului mormînt
Se scutură salcîmii de toamnă și de vînt,
Se bat încet din ramuri, îngînă glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

M. EMINESCU (1850–1889)

Ah! Mamă tu! Ce slabă ești!
N-ai glas de vifor să jelești,
N-ai mîini de fier, ca fier să frîngi,
N-ai mări de lacrimi, mări să plîngi,
Nu ești de foc, la piept să-l strîngi,
Să-l încălzești!

G. COȘBUC (1866–1918)

O mamă bună este o cinste mare pentru familie, o icoană pentru copii și o comoară pentru bărbat.

PROVERB

Mama iubește duios, iar tatăl cu înțelepciune.

PROVERB ITALIAN

DATORIILE CĂTRE PĂRINȚI

Așteaptă-te, la bătrînețe, din partea copiilor tăi, la ceea ce tu însuți vei fi făcut pentru tatăl tău.

PITTACUS (650—569 î.e.n.)

Răzvrătirea împotriva tatălui și a mamei este un păcat pentru suflet și o nenorocire pentru familie.

PLATON (429—347 î.e.n.)

Poartă-te cu părinții tăi, precum ai dori să se poarte și copiii tăi cu tine.

ISOCRATE (436—338 î.e.n.)

A nu-și iubi părinții înseamnă rea-voință; a și-i uita sau chiar a se rușina de ei este o nebunie.

SENECA (4—65)

Feciorii cei buni adaugă și cresc numele părinților lor și-l fac fără de moarte; iar feciorii cei răi ocărăsc și sting numele părinților buni.

MIRON COSTIN (1633—1691)

Cea dintîi și cea mai de căpetenie virtute este de a înapoia ceea ce datorezi persoanelor din care-ți tragi nașterea. Nimic nu ne poate scuti de o așa de dreaptă

și sfîntă datorie. Un fiu nerecunoscător n-ar putea fi decît un om necinstit.

ABATELE PRÉVOST (1697—1763)

Nerecunoștința cea mai urîtă, dar cea mai obișnuită și mai veche, este nerecunoștința copiilor față de părinți.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Blestemul părinților e ca piatra munților, cade greu asupra copiilor.

ZICĂTOARE ROMÂNEASCĂ

A-și lăuda copilul e a se lăuda pe sine; a-și certa părintele e a se vesteji pe sine.

PROVERB CHINEZESC

BĂTRÎNEȚEA

Cu cît îmbătrînesc mai mult, cu atît învăț mai mult.

SOLON (640—558 î.e.n.)

Respectă perii albi, dă întîietate bătrîneții și nu te sfădi cu ea asupra onorurilor ce sînt datorate acestei vîrste venerabile. Ai pentru bătrînul înțelept toată cinstea pe care ai avea-o și față de tatăl tău.

FOCILIDE (sec. VI î.e.n.)

Starea cea mai nenorocită a vieții este cînd omul e bătrîn, sărac și neputincios.

DIOGENE (413—327 î.e.n.)

Un tînăr se îmbolnăvește prin necumpătare; pe bătrîn îl îmbolnăvește violența necugetării.

PLATON (429—347 î.e.n.)

Acel care nu-și mai amintește de binele ce l-a trăit a devenit bătrîn chiar din acea zi.

EPICUR (341—270 î.e.n.)

Cît de nedrept judecă bătrînii pe tineri!

TERENȚIU (185—159 î.e.n.)

Lucrează cît ești tînăr și viguros; căci curînd, cînd nu te aștepți, vine bătrînețea.

Vîrsta aduce experiență.

OVIDIU (43 î.e.n.—16 e.n.)

La ce-i slujesc cutărui om optzeci de ani petrecuți fără să fi lucrat? El n-a trăit cu adevărat, ci doar a traversat viața. Nu se poate spune despre el că moare tîrziu, ci că a murit timp îndelungat. Viața trebuie măsurată prin fapte, iar nu prin durata ei.

Nimic nu e mai urît ca un bătrîn, care n-are altceva cu ce dovedi că a trăit, decît mulțimea anilor.

Nimeni nu este atît de bătrîn încît să nu-și permită a nădăjdui încă o zi de trăit. Însă una ce trebuie să fie o *treaptă* pe drumul vieții.

SENECA (4—65)

Bătrînețea are destule lucruri urîte la chip; nu le mai adăuga rușinea viciului.

PLUTARH (50—125)

Singura podoabă a bătrîneții e virtutea.

AMYOT (1513—1593)

Să luăm seama, ca bătrînețea noastră să nu ne facă mai multe zbîrcituri minții (spiritului) decît obrazului.

MONTAIGNE (1533—1592)

Oamenii în vîrstă fac prea multe obiecții, se sfătuiesc prea îndelung, se aventurează prea puțin și se căiesc prea repede.

FR. BACON (1561–1626)

Puțini oameni știu să fie bătrîni.

Bătrînețea este un tiran, care cu greu îngăduie tinereții o plăcere sau alta.

Oamenilor bătrîni le place să dea sfaturi bune, pentru a se mîngîia de faptul că nu mai sînt în stare să dea exemple rele.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Cîte slăbiciuni rușinoase nu observă adesea copiii la părinții lor! Bătrînul, cu prejudecățile și viciile de la șaizeci de ani, se face un cenzor ridicol al greșelilor tinerilor! A doua copilărie, care încheie viața, într-adevăr, este cîteodată mai puțin cuminte decît cea cu care începe! Neputincioși pentru a păcătui, predicăm virtutea; nevoiți să renunțăm ca să placem, voim să dăm învățătură. Rostim morala noastră pe un ton foarte aspru; în vreme ce noi mustrăm greșelile tînărului, el vede la noi cusururi mult mai izbitoare decît cele ale sale și care se adaugă la slutenia bătrîneții noastre.

YOUNG (1683–1765)

Filozofia și-a dat multă osteneală să facă tratate despre bătrînețe și despre prietenie, în vreme ce natura face ea singură tratatele despre tinerețe și despre iubire.

D'ALEMBERT (1717–1783)

Bătrînețea este o frumoasă coroană, ce se găsește numai pe calea cumpătării, a dreptății și a înțelepciunii.

HERDER (1744—1803)

Bătrînețea nu ne face copilăroși, cum se spune de obicei; ci doar ne găsește tot ca pe niște adevărați copii.

E destul să îmbătrînești, ca să fii mai îngăduitor. Nu văd o greșeală săvîrșindu-se, pe care să n-o fi făcut și eu.

GOETHE (1749—1832)

Cea mai frumoasă cunună pentru un bătrîn este părul alb și amintirea unei vieți cinstite.

CHATEAUBRIAND (1768—1848)

Fericirea sau nefericirea bătrîneții adesea nu e decît extractul vieții noastre trecute.

SAINTE-BEUVE (1804—1869)

Cînd o familie nu are în sînul ei un bătrîn, să-l cumpere.

V. A URECHIĂ (1834—1901)

Bătrînețea e vrednică de respect, cînd a fost în urma ei o bărbăție.

Mai frumoasă decît bătrînețea, care culege pentru sine, e cea care seamănă pentru alții.

Popoarele cele mai fericite sînt acelea care au putut să reţie mai mult pe bătrînii lor.

N. IORGA (1871–1940)

Voi, tinerilor, nu batjocoriţi pe moşneagul cu părul alb. Oare, floarea care se deschide, cîte zile rămîne roşie?

MAXIMĂ JAPONEZĂ

OMUL ÎN FAȚA SUFERINȚELOR, NECAZURILOR, GREUTĂȚILOR

Nu ceda nenorocirii, ci înfrunt-o cu și mai multă bărbăție.

VIRGILIU (70—19 î.e.n.)

În vremuri de întristare, fii bărbat și cu neclintit curaj; dar mai învață și să strîngi bine pînzele cînd le umflă un vînt prea prielnic!

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Prin nimica nu s-a făcut natura mai vrednică de laudă față de noi, decît prin aceea că, știind pentru ce necazuri sîntem născuți, a născocit îndulcirea nenorocirii în obișnuință, care ne deprinde în curînd cu cele mai grele suferințe.

SENECA (4—65)

Nimic bun nu se face dintr-o dată: nici măcar un bob de strugure, sau o smochină.

Ispitele și încercările sînt niște lupte: dacă ai fost învins o dată, de două ori, sau de mai multe ori, luptă din nou. Va veni un timp cînd vei cîștiga victoria.

EPICTET (50—138)

Nici un dezgust, nici o descurajare! Dacă se întîmplă să nu reuşeşti, reîncepe lucrul tău.

MARC AURELIU (121–180)

Adesea îţi uşurezi suferinţele destăinuindu-le altora.

CORNEILLE (1606–1684)

Niciodată nu eşti atît de fericit sau de nefericit după cum îţi închipui.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Cu cît zlătarul mai mult în oală fierbe aurul, cu atît mai lămurit iese.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Apa care cade picătură cu picătură sfîrşeşte prin a găuri piatra. Şoarecele, cu mici ronţăieli de dinţi, taie o funie. Cu mici lovituri de secure se prăvălesc stejari mari.

B. FRANKLIN (1706–1790)

Numai nenorocirea poate spune cuvînt drept despre o nenorocire; inima îngrăşată de propăşire nu poate înţelege sentimentele gingaşe ale nefericirii.

CHATEAUBRIAND (1768–1848)

Nenorocirea învaţă ca toţi pentru unul şi unul pentru toţi să lucreze.

GH. ASACHI (1788–1869)

O zi de lacrimi ne istoveşte mai mult decît un an de muncă.

LAMARTINE (1790—1869)

O nenorocire nu vine niciodată singură.

HEINE (1799—1856)

Viaţa omenească, pentru cei mari ca şi pentru cei mici, este un amestec de bine şi de rău. Durerea este totdeauna alături de bucurie.

V. HUGO (1802—1885)

Niciodată să nu daţi înapoi în faţa unei greutăţi, mai ales la începutul unui lucru nou.

BLACKIE (1809—1895)

Drumurile care urcă au totdeauna rîpi: curaj!

A. DE GASPARIN (1810—1871)

Binele ades' vine pe urmele mîhnirii
Şi o zîmbire dulce dup-un amar suspin.

GR. ALEXANDRESCU (1812—1885

Nu poţi fi încercat, decît lăsînd o dîră din aurul tău pe piatra aspră a vieţii.

Furtuna nu e pentru fulgerul măreţ şi sterp, ci pentru ploaia urîtă şi roditoare.

Cum poți cere cerului ce te hrănește prin ploaie, și zîmbetul de aur al soarelui?

Sînt lacrimi mai scumpe ca mărgăritarul.

N. IORGA (1871—1940)

Fiecărei lacrimi un zîmbet îi răspunde.

PROVERB TURCESC

De șapte ori pe zi va cădea dreptul și se va scula.

PROVERBELE LUI SOLOMON

DUREREA

Cel mai nenorocit dintre oameni este cel care nu ştie îndura nenorocirea.

BIAS (sec. VI î.e.n.)

Durerile mici vorbesc, cele mari tac.

TERENŢIU (185—159 î.e.n.)

Nu dezarma în faţa nenorocirii; ci întîmpin-o cu şi mai mult curaj.

VIRGILIU (70—19 î.e.n.)

Micile supărări sînt gălăgioase, durerile mari sînt mute.

Mai omeneşte este să-ţi rîzi de lucrurile vieţii, decît să le boceşti. Cel ce rîde, mai lasă o nădejde în bine; însă e o nebunie să te plîngi de ceea ce nu mai nădăjduieşti să îndrepţi vreodată.

SENECA (4—65)

Nu spune niciodată despre ceva : l-am pierdut, ci l-am dat înapoi. Ţi-a murit un copil, l-ai dat înapoi; ţi-a murit soţia, ai dat-o înapoi; ţi s-a luat moşia, ai dat-o înapoi.

EPICTET (50—138)

Nu-i durere mai mare decît să-ţi aduci aminte, în nenorocire, de timpurile fericite.

DANTE (1265–1321)

Înfrînge-ţi deci durerea, fii vesel de se poate,
Căci tot la zi ajunge şi cea mai lungă noapte.

SHAKESPEARE (1564–1616)

Pentru orice nenorocit e o mîngîiere să aibă tovarăşi în nenorocire.

SPINOZA (1632–1677)

Omul care nu cunoaşte durerea nu cunoaşte nici înduioşarea, nici compătimirea.

J. J. ROUSSEAU (1712–1778)

Că n-am banul ce l-aş fi putut avea, nu mă doare atît de mult, ca atunci cînd nu mai am ceea ce am avut.

KANT (1724–1804)

Omul e ca arborele, pe care-l scuturi, ca să-i cadă fructele. Omul niciodată nu e zguduit, fără să nu-i pice lacrimi.

LAMARTINE (1790–1869)

O mie de plăceri nu compensează o mare durere.

LEOPARDI (1798–1837)

Mai toate nenorocirile oamenilor vin, pe de o parte, din foame, din lipsa celor trebuincioase traiului și din descurajare în muncă; iar pe de altă parte, din bogăție, din lene și din toate celelalte vicii născute din ele.

TOLSTOI (1828–1911)

Și palaturi aurite și-un acoperiș de paie
Cînd flacăra le cuprinde, fac tot un fel de văpaie.

B. P. HASDEU (1836–1907)

Nu știu ce e durerea căci n-am cunoscut plăcerea; nu plîng, căci n-am rîs niciodată. Păsările Sîn-Petrului aleargă, despică vînturile și pe senin și pe furtună același glas au, aceeași fire... întreabă-le pe ele de sînt fericite ori nu... Cine m-a întristat, ca să fiu mîngîiată?

B. DELAVRANCEA (1838–1918)

Numai durerea încheagă gîndurile și le dă putere de-a pătrunde. Fulgii de zăpadă cad leneș la pămînt, sloiul de gheață izbește.

TITU MAIORESCU (1840–1917)

Lecția cea mai însemnată pe care omul o poate învăța de la viață nu este că durerea nu există pe lume, dar că depinde de noi s-o folosim și să o putem transforma în bucurie.

RABINDRANATH TAGORE (1861–1941)

Durere nu e în lume mai grea decît durerea
Să știi, că tu ești însuți acel care-ai făcut
Să-l doară chiar pe omul, cui veșnic ai fi vrut
Să-i iei, de poți, durerea!

G. COȘBUC (1866–1918)

Nu întuneca cerul senin al altora cu supărarea ta. Durerea lămurește, fericirea întunecă.

N. IORGA (1871–1940)

MOARTEA

E rău să dorim moartea și mai rău să ne temem de ea.

PERIANDRU (629–585 î.e.n)

Cînd nu cunoști nici viața, cum îți va fi cu putință să știi ce e moartea?

Învățînd să trăiți frumos, veți ști să muriți frumos.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.)

Moartea poate să fie: sau numai pierderea totală și nimicirea oricărei conștiințe, sau o simplă mutare a sufletului dintr-un loc într-altul. Dacă moartea este pierderea oricărei simțiri, dacă moartea este un somn fără vise, oare s-ar putea să existe vreun bine mai mare decît acela de a muri? Căci, dacă ar compara cineva o noapte petrecută într-un somn adînc și netulburat de nici un vis, cu restul zilelor și al nopților din viața sa, petrecute altfel — nu i-ar fi greu să spună, cîte dintre acestea au fost mai plăcute, mai fericite decît aceea. Sînt pe deplin încredințat că nu numai unui simplu muritor, dar chiar marelui rege i-ar fi ușor să le socotească — numărul lor fiind foarte restrîns. Prin urmare, dacă moartea este doar așa ceva, mărturisesc că ea nu este un rău, deoarece întreaga sa durată s-ar putea socoti numai ca o singură noapte din acestea. Iar dacă moartea este trecerea din această lume într-alta, care — după cum se spune

— e locul de întîlnire al tuturor celor care au viețuit pe pămînt, se poate oare închipui un bine mai mare? Căci, cît n-ar da cineva să se poată întîlni și să vorbească cu Orfeu, Museu, Hesiod, Homer? Dacă aceasta ar fi adevărat, doresc să mor, nu o dată, ci de mai multe ori, dacă se poate.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Dacă moartea este o strămutare de aici într-alt loc de viețuire și dacă e adevărat, cum se zice, că acolo se află toți morții noștri, ar putea fi ceva mai de folos decît moartea?

PLATON (429—347 î.e.n.)

Dintre toate grozăviile, moartea e cea mai grozavă.

ARISTOTEL (384—322 î.e.n.)

Despre morți să vorbești numai de bine.

DIOGENE (413—327 î.e.n.)

Moartea, care pare răul cel mai de temut, este o himeră (închipuire), fiindcă ea nu există atît timp cît dăinuie viața; iar cînd ea se ivește, viața a pierit deja. Așa că ea nu are stăpînire nici asupra celor vii, nici asupra celor morți. Cei vii nu o cunosc, iar cei morți sînt la adăpost de atingerea ei.

EPICUR (341—270 î.e.n.)

Izvor de multă mîngîiere, la ceasul morții, este mărturia unei vieți frumos trăite. La orice vîrstă ar muri

omul, care întotdeauna a făcut tot binele pe care l-a putut, n-are a se plînge că n-a trăit îndestul.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Trăiește tu oricîte veacuri încă,
Și moartea tot eternă va rămîne!

LUCREȚIU (99—55 î.e.n.)

Palida moarte pătrunde cu același pas în umilele colibe ale săracilor, ca și în mărețele palate ale regilor.

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Omul nu cade deodată mort; ci înaintează spre moarte pas cu pas. Cu fiecare zi ni se ridică o parte din viața noastră. Creșterea noastră chiar nu e decît o împuținare a vieții. Ziua în care încetăm de a mai trăi nu pricinuiește moartea, ci o desăvîrșește. Ajungi la capăt, dar erai pe calea aceasta încă de multă vreme.

SENECA (4—65)

Moartea nu e de temut, ci numai ideea îngrozitoare despre ea o face de temut.

EPICTET (50—138)

A muri nu este altceva decît a te reîntoarce în țara natală.

PLUTARH (50—125)

Natura n-a dat omului nimic mai bun decît scurtimea vieții.

PLINIU CEL TÎNĂR (62–120)

De-i lungă viața, scurtă foarte,
la cap de drum sfîrșești în moarte.

RUDAKI (936–?)

Precum o zi bine întrebuințată aduce un somn liniștit, tot așa o viață bine trăită se încheie cu o dulce și împărătească moarte.

LEONARDO DA VINCI (1452–1519)

Mișelul moare de mai multe ori, înainte de a muri cu adevărat; cei curajoși simt numai o dată moartea.

A fi sau a nu fi : iată întrebarea. E oare mai de laudă să suferi în sinea ta săgețile și prăștia norocului vrăjmaș, sau mai degrabă să te înarmezi în fața unei mări de zbucium și prin luptă s-o răpui?

Să mori, să dormi... nimic mai mult. Să știi că printr-un somn poți pune o dată capăt durerii sufletești și-atîtor chinuri ce-s partea cărnii — iată o încheiere spre care năzuim. Să mori, să dormi; să dormi poate visînd? Aici stă totul... Oh! Cine ar mai putea răbda disprețul, biciul acestor vremi și obida asupririi, jignirea adusă numelui de om, durerea dragostei neîmpărtășite, trufia dregătorilor, dreptatea zăbavnică, bătaia din picior pe care vrednicia răbdătoare o tot îndură de la cei nedestoinici, cînd liniștea și-ar căpăta-o

singur cu un vîrf de jungher? Cine ar sta să-și ducă povara vieții în geamăt și sudori, de n-ar fi spaima de ceva de-apoi, de țărmul neștiut, de unde nimeni n-a mai venit? Și care ne îngrozește, făcîndu-ne mai lesne să îndurăm urgiile de aici, decît să tindem spre altele pe care nu le știm.

SHAKESPEARE (1564–1616)

Eu am găsit un foarte bun mijloc de a prelungi viața... anume, de-a nu mă teme de moarte.

DESCARTES (1596–1650)

Toate lucrurile le socotim trecătoare (pieritoare), dar le dorim pe toate ca și cum am fi fără de sfîrșit (nemuritori).

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Moartea nu sosește decît o dată, dar o simțim în multe clipe ale vieții.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

De moarte nu te teme; de viață nu fi cu grijă.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Pleacă din viață ca de la ospăț, mulțumind gazdei și pregătindu-te de ducă.

VOLTAIRE (1694–1778)

Cine fuge de moarte, fuge de propria-i umbră.

LICHTWER (1719—1783)

Cei a căror viață este mai de preț se tem mai puțin de moarte.

KANT (1724—1804)

O viață fără să mai aducă folos cuiva este o moarte înainte de timp.

Icoana morții nu înspăimîntă pe cel înțelept și nu e socotită ca un sfîrșit de către cel credincios. Pe cel dintîi îl împinge din nou înspre viață și-l îndeamnă la lucru; pe cel de al doilea nădejdea într-o soartă mai bună îl întărește. Pentru amîndoi moartea e viață.

GOETHE (1749—1832)

Ah, cît farmec are lumea pentru cei care mor!
Și ce-i frumos trebuie să moară.

SCHILLER (1759—1805)

Cine se teme de moarte și-a pierdut viața.

SEUME (1763—1810)

Moartea nu este moarte, este uitare.

Este mai greu să aștepți moartea, decît a o înfrunta.

LAMARTINE (1790—1869)

Cine poate privi moartea în față nu se sperie de umbre.

CARLYLE (1795—1881)

Este o viață moartă și o moarte vie.

I. HELIADE-RĂDULESCU (1802—1872)

Uneori numai pierzînd pe cei pe care-i iubim, simțim cît ne sînt de dragi.

ALFRED DE MUSSET (1810—1857)

Părînd pe veci a răsări,
Din urmă moartea-l paște,
Căci toți se nasc spre a muri
Și mor spre a se naște.

Numai cine e nevrednic de moarte se teme de ea.

EMINESCU (1850—1889)

Să facem ceva mai bun decît a le împodobi mormintele cu flori, ce îndată se veștejesc; să lăsăm deoparte ceea ce este numai praf și cenușă; dar cu scumpătate, cu îngrijire deosebită să culegem ce au fost ei în adevăr: cugetarea lor, virtuțile lor, exemplele pe care ni le-au dat, chipul vieții lor sufletești. Conștiința lor să continue astfel în conștiința noastră... ceea ce primim de la ei să ne dovedească prezența lor de fapt și statornica lor iubire.

GABRIEL SÉAILLES (1852—1922)

Pentru nimeni viața nu-i atît de dulce, ca pentru cel care nu mai are frică de moarte.

WILSON (1856–1924)

Nu de moarte mă cutremur... ci de veşnicia ei.

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

Mormîntul e o barcă de salvare pentru cei nenorociți.

Ah! Mamă! Ce slabă ești! N-ai glas de vifor, să jălești,
N-ai mîini de fier, ca fier să frîngi. N-ai mări de lacrimi, mări să plîngi,
Nu ești de foc, la piept să-l strîngi,
Să-l încălzești

De ce să-ntrebi, viața ce-i?/ Așa se-ntreabă cei mișei.
Cei buni n-au vreme de gîndit/ La moarte și la tînguit,
Căci plînsu-i de nebuni scornit/ Și de femei.

G. COȘBUC (1866–1918)

Cel mai mare noroc în lume este că omul nu-și știe sfîrșitul; căci dacă și-ar ști sfîrșitul, ar fi o lume de nebuni.

M. GORKI (1868–1936)

Soarele și moartea nu se pot privi în față.

Crisalida se sfarmă cînd zboară fluturele. De ce te-ai plînge, că de la tine, nimicindu-te, a plecat liberă în lume ideea pe care ai hrănit-o din însăși ființa ta?

Poți face din moartea ta un arc de triumf către nemurire.

Pe morți nu-i căutați în mormînt, ci în inima voastră.

E ciudat, cum se pot gîndi oamenii la moarte, cînd e atît de făcut în viață.

Ce frumos îngroapă uneori societatea pe aceia pe care i-a omorît!

Cînd mori nu te uita la întunericul dinainte, ci la lumina ce lași în urmă. Și te vei stinge cu zîmbetul pe buze.

Durerea cea mare la moarte e că pleci, fără a te putea lua pe tine.

N. IORGA (1871—1940)

Plasticitatea morții — Viața este un material plastic, din care poți și ai datoria de a face ceva. La fel moartea: ea nu este un simplu sfîrșit, ci un material plastic, din care trebuie să facem ceva. Evident, există atîtea vieți frumoase și rodnice, dar foarte rar oamenii mor în așa fel ca sfîrșitul să devină și el rodnic. Uneori vremurile își iau parcă sarcina de a ne oferi un prilej să dăm morții noastre plasticitate și relief.

Faptul că toate viețile de pe pămînt se sfîrșesc cu moartea, nu dovedește că moartea e ținta vieții.

LUCIAN BLAGA (1895—1961)

Educația

EDUCAȚIA, BUNA CREȘTERE, EXEMPLUL

Educația cu care copilul intră în viață se resimte cîteodată chiar pînă la vîrsta cea mai înaintată.

SOLOMON (973–930 î.e.n.)

Natura și educația sînt asemănătoare, căci educația transformă pe om și, prin această transformare, creează natura.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

Educația este cel mai frumos dar, pe care-l poate dobîndi omul.

PLATON (429–347)

Lung e drumul prin învățături, scurt și priincios prin pilde.

Nu învățăm pentru școală, ci pentru viață.

Mintea să nu fie totdeauna deopotrivă de încordată. Trebuie să dăm odihnă gîndirii; după odihnă ea se va trezi mai sigură și mai energică.

SENECA (4–65 e.n.)

Sînt părinți și profesori care încarcă peste măsură pe copii cu lucru greu și silnic, a cărui greutate îi împovărează prea mult; de aici se naște o descurajare care

face ca știința să le fie odioasă. Plantele udate cu chibzuință cresc cu ușurință; apa prea multă înăbușă germenul lor de viață.

PLUTARH (50—125)

Mai mult valorează sufletele mari locuind în case modeste, decît oamenii josnici și mici locuind în case mari.

EPICTET (50—138)

Cunoștințele pe care le-am dobîndit nu trebuie să se asemene cu un mare magazin, fără rînduială și fără inventar. Să știm ceea ce avem și la nevoie să putem lesne să ne folosim de ele.

Educația poate să facă orice; ea face să joace și urșii.

LEIBNIZ (1646—1716)

Cea dintîi educație e cea mai importantă; ea este în seama mamelor.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Învățătura dă omului demnitate.

DIDEROT (1713—1784)

Omul este rodul educației pe care o primește.

HELVÉTIUS (1715—1771)

Omul nu poate ajunge *om* decît prin educație.

Trebuie să trezim de timpuriu la copii noțiuni drepte despre binele și răul moral.

Educația morală nu trebuie să înceapă cu îmbunătățirea moravurilor, ci cu schimbarea modului de cugetare și cu formarea caracterului.

KANT (1724—1804)

Orice om primește două feluri de educație: una dată de alții și alta, mult mai importantă, pe care și-o face singur.

GIBBON (1737—1796)

Instrucția hrănește spiritul, educația hrănește inima.

Să fii mulțumit cu ce ai, să fii folositor celor din jurul tău, să nu faci nimănui nici un rău, iată rolul educației.

Puneți pe copil să caute ceea ce este în stare să descopere prin propriile sale puteri.

PESTALOZZI (1746—1827)

Cum este izvorul, așa e și pîrîul; cum sînt părinții, așa și copiii.

CAMPE (1746—1818)

Copiii au mai multă nevoie de modele, decît de critici.

Cînd aplicăm severitatea unde nu trebuie, nu mai știm s-o aplicăm unde trebuie.

JOUBERT (1754–1828)

Metodele de educație sînt maeștrii maeștrilor.

TALLEYRAND (1754–1838)

Profesorii și elevii au un profesor comun: dragostea.

LEGOUVÉ (1764–1812)

Educația bărbaților trebuie începută prin educația femeilor.

J.B. SAY (1767–1832)

Cît timp ține educația? Atît cît ține viața.

J. MICHELET (1798–1874)

Cel ce deschide o școală închide o temniță.

V. HUGO (1802–1861)

Educația să fie energică și preventivă. Într-o bună zi, vom învăța să înlocuim politica prin educație. Prin reforme și legi lecuim doar urmele relelor sociale. Numai prin educație se poate vindeca boala din rădăcini.

EMERSON (1803–1882)

O experiență veche a dovedit că exemplul plecat de

sus coboară în toate clasele și duce cu el binele sau răul.

A. GRÜN (1806–1876)

Toată ființa omenească, care vine pe lume, are drept absolut la educație. A lipsi de educație pe un copil înseamnă a-l osîndi la îndobitocire și la nenorocire... Acolo unde lipsește școala, se vor înmulți închisorile și ospiciile; triste monumente, care mai mult confirmă neprevederea noastră, decît vorbesc despre dreptatea și mila de aproapele nostru.

E. LABOULAYE (1811–1883)

Luminează-te și vei fi.

C. A. ROSETTI (1816–1885)

Nici o purpură nu este mai nobilă și nici o domnie nu este mai plină de puteri decît a noastră, a educatorilor. Noi îndrumăm sufletul poporului dintr-un veac în altul; a noastră este datoria de a veghea asupra învățăturii și gîndurilor lui.

GUSTAV FREYTAG (1816–1895)

Cruzimea naște cruzime și blîndețea, blîndețe. Copiii cărora nu li se arată dragoste, ajung să nu mai iubească.

Idealul educației este dobîndirea unei complete pregătiri pentru viață în întregul ei.

H. SPENCER (1820–1903)

Exemplul rău este o otrăvire a spiritului.

Să nu căutați a face pe om mai bun numai prin rațiune, ci și prin exemplu; nu încercați a mișca decît prin emoție; să nu credeți că puteți trezi dragostea altfel decît prin dragoste. Fiți ceea ce voiți să fie celălalt. Viața voastră, iar nu cuvintele voastre, să fie o adevărată predică.

AMIEL (1821—1881)

E multă vreme de cînd un mare moralist din vechime a spus: „Spiritul copiilor nu este un vas, pe care avem să-l umplem; ci este o vatră pe care trebuie s-o încălzim".

O. GRÉARD (1828—1904)

Greșeala de căpetenie a educației de azi e că a pus temeiul pe ce știi, în loc pe ce ești.

H. IBSEN (1828—1906)

Într-un petec de grădină arunci sămînța plantei și te interesezi de florile ce ies. Și să rămîi rece la înflorirea sufletească a elevilor tăi?

TITU MAIORESCU (1840—1917)

Spiritul se educă nu îndopîndu-l cu numeroase și vagi cunoștințe, ci dîndu-i un mic număr de idei luminoase și bine legate între ele, cu care și prin care să învețe a reflecta, a raționa și a judeca.

E. LAVISSE (1842—1922)

Educatorul nu face altceva decît îndreaptă ceea ce natura a creat.

V. CONTA (1846–1884)

Suflați colbul de pe cronici și faceți să renască virtuțile bătrînilor de atunci în sufletul tinerilor de azi.

Noi, cei mari, uităm adesea c-am fost copii. Și lucrul acesta ar trebui să ni-l aducem aminte, mai ales cînd ne găsim în fața copiilor.

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

Și în pregătirea sufletelor omenești potopul rupe și îneacă, pe cînd numai ploaia mică și răbdătoare aduce fără îndoială roade.

Copiii trebuie crescuți pentru ei, nu pentru părinți.

Copiii învață bunătatea de la natură, iar răutatea de la oameni.

N. IORGA (1871–1940)

Copilul trebuie să înțeleagă de la început că viața omului numai atunci e prețioasă cînd urmărește un ideal. Datoria noastră părintească de-abia acum începe. Trebuie să ne dăm toate silințele, ca să facem din odorul nostru un *om* și un *caracter*.

LIVIU REBREANU (1885–1944)

Aşchia nu sare departe de pom.

PROVERB

Cuvintele te învață, exemplele te pun în mișcare.

MAXIMĂ LATINĂ

DESĂVÎRȘIREA, PERFECȚIUNEA, PROGRESUL

Scopul final al medicinei nu este numai să vindece sau să prevină boalele, ci chiar să perfecționeze pe oameni și să-i facă mai fericiți, făcîndu-i mai buni.

HIPPOCRATE (460–370 î.e.n.)

Totdeauna avem în fața ochilor greșelile altora, pe ale noastre le dăm la spate.

A greși e omenesc, a stărui în greșeală e diavolesc.

SENECA (4–65)

Nu te amăgi că vei trăi o veșnicie. Cît trăiești, silește-te să ajungi om de bine.

MARC AURELIU (121–180)

A te lupta cu tine însuți, este lupta cea mai grea; a te învinge pe tine însuți, e biruința cea mai frumoasă.

LOGAU (1604–1655)

Ceea ce pune vîrf frumuseții și perfecțiunii lucrărilor dumnezeiești e că universul merge fără încetare, cu mișcarea cea mai liberă, spre o ordine de lucruri tot mai deplină.

LEIBNIZ (1646–1716)

Nimeni nu suferă cu mai multă blîndețe să fie mustrat decît acela care merită să fie lăudat.

DOAMNA DE LAMBERT (1647–1733)

Lucrează așa, ca și cum faptele tale ar trebui să fie pildă și lege întregii omeniri.

KANT (1724–1804)

Scopul vieții nu este fericirea, ci desăvîrșirea.

DOAMNA DE STAËL (1766–1817)

Cînd ești pe drum spre fapte mari, nu trebuie să te împiedici de lucruri mărunte.

HEBBEL (1813–1863)

Progresul constă din îmbunătățirea materială, intelectuală și morală a cît mai mulți dintre oameni.

F. BOUILLIER (1813–1899)

Lucru peste lucru, îngrămădit la nesfîrșit, alcătuiește capitalul social al omenirii. Acest capital, mereu sporind din oră în oră, prin singur faptul activității omenești, alcătuiește fenomenul istoric al progresului.

E. PELLETAN (1813–1884)

A încerca să faci din orice punct de vedere lumea mai bună decît cum ai găsit-o, este a da viață unui scop înalt.

A. CARNEGIE (1835–1919)

Nimic nu se va face fără noi. Și nu va fi progres obștesc, dacă noi nu-l asigurăm cu propriul nostru progres, cu puterea noastră de caracter și de pricepere. Se cade ca noi să prevedem și să pregătim viitorul: el va consta în ceea ce noi vom fi făcut.

A. FOUILLÉE (1838–1912)

O pietricică ajunge ca să împiedice carul să coboare în vale, sau ca să-l poticnească atunci cînd urcă.

CH. WAGNER (1852–1911)

Pe povîrnișul viciului aluneci ușor și fără să bagi de seamă; pentru a atinge însă culmile perfecțiunii, urci încet și întîmpini multe și mari greutăți.

FEUCHTERSLEBEN (1806–1849)

O înfrîngere e numai mijlocul pe care ni-l dă soarta, ca să vedem ce ne lipsește încă pentru a învinge.

Pentru fiecare zi, ori un mănunchi de fapte, ori sufletul tău cu o treaptă mai sus.

N. IORGA (1871–1940)

ÎNȚELEPCIUNEA

Înțeleptul este totdeauna destul de bogat, dar se întîmplă foarte rar ca bogatul să fie înțelept.

TALES DIN MILET (640—547 î.e.n.)

Cele două cuvinte, cele mai scurte de pronunțat, *da* și *nu*, sînt cele care cer cea mai mare luare aminte.

PITAGORA (600—509 î.e.n.)

Nu-ți fă altă provizie decît de înțelepciune; e singurul bun pe care soarta nu ți-l poate lua.

BIAS (sec. VI î.e.n.)

Dragostea de cunoaștere fără dragoste de învățătură este o întunecare ce duce la risipirea minții.

În trei chipuri poate lucra corect omul: mai întîi meditarea — și aceasta e cea mai nobilă; al doilea imitarea — și aceasta e cea mai ușoară; și, în sfîrșit, experiența, care e calea cea mai amară.

Înțeleptul se întreabă pe sine singur asupra cauzei greșelilor sale; cel nesocotit întreabă pe alții.

Înțeleptului îi este rușine de cusururile sale, dar nu-i e rușine să le corijeze.

CONFUCIUS (551—479 î.e.n.)

Înțelept nu e cel ce știe multe, ci cel care știe cele de folos.

ESCHIL (525—456 î.e.n.)

Prefer să tac, cînd nu înțeleg.

SOFOCLE (495—405 î.e.n.)

Prevederea e un adevărat curaj.

EURIPIDE (480—406 î.e.n.)

Chibzuiește pe îndelete și adu la îndeplinire repede.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Este înțelept nu cel ce se întristează de ceea ce duce lipsă, ci cel ce se bucură de ceea ce are.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

Singura avere nepieritoare e înțelepciunea.

ISOCRATE (436—338 î.e.n.)

Omul cuminte caută ceea ce este lipsit de durere, nu ceea ce este plăcut.

ARISTOTEL (384—322 î.e.n.)

Cei ce voiesc să dea sfaturi trebuie desigur să și primească.

CATO CEL BĂTRÎN (234—149 î.e.n.)

În viața oamenilor se întîmplă ca la jocurile de zaruri: dacă n-ai aruncat numărul ce-ți trebuie, folosește-te cu chibzuință, totuși, de cel ieșit.

E înțelept omul care vede nu numai ce este înaintea sa, ci care prevede ce va fi într-o zi.

TERENȚIU (185—159 î.e.n.)

Să te temi de ceea ce nu se poate înlătura este o prostie.

SYRUS (sec. I î.e.n.)

Cel care era să se înece pe marea înfuriată se teme și de apele liniștite.

OVIDIU (43 î.e.n.—17 e.n.)

Lăudăm cumințenia, dar o lăsăm să moară de foame.

IUVENAL (42—125)

Înainte de-a dărîma ceva, trebuie să fii sigur că vei putea clădi altceva mai bun.

PLUTARH (50—125)

Cel ce-a sporit în înțelepciune nu vorbește despre el ca și cum ar fi un om însemnat. Dacă este dojenit, ia prilej să se îndrepte. E stăpîn pe dorințele sale. Nu rîvnește nimic prea pripit. Dacă i se spune că e ignorant, nu se supără de asta. Nu se încrede în el însuși.

De-ți va spune cineva că cutare sau cutare te-a vorbit de rău, nu te dezvinovăți prea mult, ci răspunde-i: „Dacă mi-ar fi cunoscut și celelalte cusururi, ar fi vorbit mai multe".

Sfătuiește-te cu înțelepții, căci sfatul unui înțelept este izvor de viață.

EPICTET (50—138)

Ține-te de firul Rațiunii! ... Ea va răzbi prin hăul, unde-atîți se-ncurcă.

OMAR KHAYYAM (1040—1123)

Înțelepciunea este cunoașterea și alegerea lucrurilor pe care se cade să le dorim și de care trebuie să fugim; este dreapta prețuire și împărțire a lucrurilor; ochiul care vede toate, care îndrumează și orînduiește toate. Ea constă în trei puncte: a chibzui și-a hotărî bine, a judeca și-a dezlega bine, a conduce și-a îndeplini bine.

Înțelepciunea este dreapta și hotărîta străduință a voinței de-a urma sfaturile rațiunii.

CHARRON (1541—1603)

Cine se reazemă de un arbore mare, are umbră bună.

CERVANTES (1547—1616)

Mai bine un nebun cuminte, decît un înțelept nerod.

Experiența se capătă prin străduință și osteneală.

SHAKESPEARE (1564—1616)

După cum un ogor, cu cît e mai roditor, cu atît produce mai mulți spini și mărăcini, tot așa o minte superioară este plină de gînduri ciudate, dacă nu-i semănată cu grăuntele înțelepciunii și al virtuții.

J. A. KOMENSKY (1592—1670)

Prudența constă din minte luminată, din înțelepciune neîmputinată, din arta de-a te conduce prin dreaptă gîndire.

DESCARTES (1596—1650)

E mai ușor să fii înțelept pentru alții, decît pentru tine însuți.

Experiența este ca steaua polară: ea nu luminează decît seara.

Cea mai mare înțelepciune a unui om este să-și cunoască scăzămintele sale.

Înțelepciunea este pentru suflet, ceea ce sănătatea este pentru trup.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Nu fi subtil, ci înțelept. Cine știe mai mult decît i se cere seamănă cu vîrful prea ascuțit care se rupe ușor. Adevărurile dovedite sînt mai sigure. Este bine să ai minte, dar să nu fii fanfaron.

GRACIAN (1610—1658)

Pre șarpe, pînă nu ridică capul din iarbă, să-l lovești.

MIRON COSTIN (1633—1691)

Cel mai înțelept este acela care nu crede că este înțelept.

BOILEAU (1636—1711)

Cine vrea să facă o călătorie lungă își cruță calul.

RACINE (1639—1699)

Cel ce nu prevede nimic, se înșală adesea; cel ce prevede prea multe e totdeauna nefericit.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Înainte de a te arunca în vîltoarea primejdiei, trebuie s-o prevezi și să te temi de ea; dar cînd ești în primejdie, nu-ți mai rămîne decît s-o înfrunți.

FÉNELON (1651—1715)

Cu iarba cea uscată arde și cea verde.

ION NECULCE (1672—1744)

Semnul înțelepciunii este: ca din cele văzute sau auzite, cele nevăzute sau neauzite a adulmeca; și viitoarele din cele trecute a judeca.

Un nebun o pietricică în fundul mării aruncă, pe care o mie de înțelepți să o scoată vrednici nu sînt.

Toată prostimea lucrurile văzînd, precum sînt le ştie; iară filozoful din ce şi pentru ce aşa sînt, cunoaşte.

Ştiinţa înţelepciunei nu în scaune trufaşe şi înalte, ci în capetele plecate şi învăţate locuieşte.

De lauda gurilor multe, înţelepţii ca albinele de fum fug.

Sufletele înţelepte se pleacă chiar şi în faţa dreptei socoteli a vrăjmaşilor.

Precum peştele în mare, aşa înţeleptul în lume: nici moşie, nici înstrăinare are.

Pre cît este de folos la vremea de trebuinţă cuvîntul cuvios, cu atîta este de neputincios cuvîntul aceluia carele, de nimeni neîntrebat, toturor dă sfat.

Toate apele dulci în Marea amară amărăsc şi toate pîraiele turburi în Marea limpede se limpezesc.

Lucrurile mari şi cei ce nu le ştiu le ştiu; iar lucrurile mici şi cei ce le ştiu nu le ştiu.

Pietrii rotunde din vîrful dealului puţină urnire îi trebuie.

În lucrurile grele întîi sfetnicii, apoi sfaturile a aşeza trebuie.

Nebun corăbier s-ar socoti acela carele pînzele împotriva vîntului a deschide ar îndrăzni.

D. CANTEMIR (1673—1723)

A reaminti oamenilor cugetările din vechime, înseamnă a-i îndruma spre virtute.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Toți înțelepții și dascălii ne învață nici să ne prea bucurăm cînd vedem toate trebile făcîndu-se pe voia noastră, nici să ne prea întristăm cînd nu urmează acele ce voim după a noastră poftă.

AXINTE URICARIUL (1670—1733)

Fiul meu, primul pas, pe care îl facem pe lume, este acela de care atîrnă restul zilelor noastre.

VOLTAIRE (1694—1778)

Adevărata înțelepciune este aceea care ne duce la țel pe căile cele mai scurte.

ABATELE PRÉVOST (1697—1763)

Experiența personală este o școală costisitoare. Oamenii puțin inteligenți învață numai la școala aceasta, pe cînd înțelepții se folosesc mai mult de experiența altora.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Tinerețea e timpul de-a învăța înțelepciunea; bătrînețea e timpul de-a o practica.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Cea mai mică dintre trebuinţe e bogăţia; cea mai mare e înţelepciunea.

LESSING (1729–1781)

Bucură-te de cele ce ai ca şi cînd ar trebui să mori mîine; dar şi economiseşte, ca şi cînd ai avea să trăieşti o veşnicie. Numai acela e înţelept, care ştie să-şi amintească de aceste două reguli: să se bucure de economii şi să fie cumpătat în plăceri.

WIELAND (1733–1813)

În viaţă trebuie să uneşti contrastele cele mai mari: virtutea cu neluarea în seamă a opiniei publice; plăcerea de a lucra cu nepăsarea faţă de glorie; grija de sănătate cu nepăsarea faţă de viaţă.

CHAMFORT (1741–1794)

Dacă vrei să fii socotit ca înţelept, învaţă să întrebi cu înţelepciune, să asculţi cu luare aminte, să răspunzi liniştit şi să încetezi de-a vorbi, cînd nu mai ai nimic de spus.

LAVATER (1741–1801)

A semăna nu e aşa de greu ca a secera.

Înţelepciunea e numai în adevăr.

GOETHE (1749–1832)

Boala cere răbdare, sănătatea cumpătare, viaţa activitate, societatea îngăduinţă, nenorocirea tărie şi fericirea înţelepciune.

KLINGER (1752–1831)

Plin de nădejde, tu încredințezi pământului sămînța aurie și aștepți fericit primăvara, ca semănătura să încolțească; gîndește-te că și brazda timpului își împrăștie sămînța înțelepciunii, care va înflori pe veșnicie.

Din portul sigur e ușor de dat sfaturi.

SCHILLER (1759—1805)

Nici o avere mai cu temei ca înțelepciunea.

IORDACHE GOLESCU (1768—1848)

A nu-ți pierde capul cînd ești fericit și a nu șovăi în nenorocire; a îndura cu demnitate ceea ce nu se poate înlătura, a face dreptate, a te bucura de frumos, a iubi viața, a nu te înfricoșa de moarte, a crede cu tărie într-un viitor mai bun—aceasta înseamnă a trăi a răpi morții toată amărăciunea ei.

KARL STRECKFUSS (1779—1844)

Om înțelept, desăvîrșit, este acela care nu șovăie și nu se pripește niciodată. Ca să străbați prin lume este bine să iei cu tine și o mare doză de prevedere și iertare. Cu cea dintîi ești ferit de pagube și stricăciuni, cu cea din urmă de certuri și neînțelegeri.

SCHOPENHAUER (1788—1860)

Sfătuiește-te cu cel mic și cu cel mare și pe urmă hotărăște tu însuți.

Pentru un cui, pierzi o potcoavă.

A. PANN (1794—1854)

Cel dintîi pas către înţelepciune este a se îndoi despre ştiinţa sa.

C. NEGRUZZI (1808—1868)

Erudiţia e o bancnotă. Ea nu poate fi folosită decît numai acolo unde poate avea valoare. Înţelepciunea e moneda preţioasă care se întrebuinţează în orice împrejurare.

S. SMILES (1812—1904)

O cugetare scurtă, plină de înţelepciune, face mai mult decît o cuvîntare lungă.

D. SANDERS (1819—1897)

Înţeleptul trebuie să meargă la cel prost, altminteri înţelepciunea ar pieri, deoarece prostul nu vine niciodată la cel înţelept.

BODENSTET (1819—1892)

O limpede picătură de rouă reflectă mai mult cer decît pămînt.

V. ALECSANDRI (1821—1890)

Ce este un om inteligent? Acela care pătrunde uşor şi complet în spiritul lucrurilor şi în intenţia persoane-

lor, acela care ajunge la scop pe calea cea mai scurtă. Vedere clară și suplețe e gîndire, finețe critică și posibilități de invenție, acestea sînt atributele omului inteligent.

AMIEL (1821–1881)

Frunzei, cînd cade din pom, puțin îi pasă unde o poartă vîntul.

S. PETÖFI (1823–1849)

Ferește-te de a da sfaturi. Problema e prea grea și responsabilitatea mare. Tu dai sfatul după propria ta natură. Aceasta însă rareori se potrivește cu natura celui ce te întreabă. Altfel spui tu, altfel înțelege el.

TITU MAIORESCU (1840–1917)

Nu-ți tulbura liniștea cu învinuiri fără folos pentru greșelile din trecut; ele nu pot fi reparate. În schimb, însă, folosește-te de experiența lor, ca învățătură pentru viitor.

V. CONTA (1846–1884)

Voiești să cunoști lucrurile? Privește-le de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-le de departe.

I. L. CARAGIALE (1852–1912)

Trebuie să gîndești bine, acesta este prețul gîndirii.

ALAIN (EMILE CHARTIER) (1868–1951)

Să ştii unde eşti, să descoperi ce trebuie acolo, să încerci tot ce poţi încerca în vederea acelei nevoi, sînt cele trei rădăcini ale înţelepciunii.

Totdeauna în lume întîi se aud cîntările şi apoi răsare soarele.

Numai în raza soarelui se vede praful cum joacă. Cînd raza se duce, să nu crezi că praful s-a nimicit. Aşteaptă altă rază şi-l vei vedea iarăşi.

Nu hrăni cîinele de pripas, ci fă-l să se întoarcă la el.

Cade cine n-a ştiut pînă unde poate să se suie sau pe ce se cuvine să se reazime.

În sufletul înţeleptului curge un veşnic izvor de întărire a lumii, ale cărui izvoare nu sînt pe pămînt.

Fiţi siguri că, dacă înţelepciunea e pe buzele tuturora, e numai în mintea cîtorva: pe aceia să-i ascultaţi.

N. IORGA (1871–1940)

Cine vorbeşte seamănă, cine ascultă culege.

Lucrul bine început e pe jumătate făcut.

PROVERBE

De trei lucruri nu te poţi încredinţa decît în trei anume împrejurări: curajul nu se cunoaşte decît atunci cînd e pus la încercare, înţelepciunea cînd este ofensată şi prietenia în nevoi.

Prudenţa este jumătate din viaţă; se spune chiar că e întreaga viaţă.

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREȘTI

Apa care poartă corabia e aceeași care o și înghite.

PROVERBE ARABE

A întrece ținta e mai rău decît a n-o fi ajuns.

ZICALĂ ARABĂ

De vezi barba fratelui tău aprinzîndu-se, stropește-o cu apă pe-a ta.

ZICĂTOARE AFRICANĂ

Cel care te înșală o dată, te nedreptățește; dacă te înșală a doua oară, o face pe dreptate: te ia ceea ce ești.

PROVERB DANEZ

Cînd se rupe carul, atunci se vede pe unde trebuia să se meargă.

PROVERB EPIROT

Apa mare, boierul mare și drumul mare sînt trei răi vecini.

PROVERB FLAMAND

Cine merge încet, merge sigur; cine merge sigur, ajunge departe.

Nu se poate și repede și bine.

Prima treaptă a nebuniei este de a se crede înțelept, a doua este de-a o spune tare, a treia de a nu ține seamă de sfaturi.

PROVERBE ITALIENE

Ţine-te de partea groasă a copacului.

PROVERB OLANDEZ

Un om poate trece ca înţelept atît timp cît caută înţelepciunea; dar dacă crede c-a găsit-o e un prost.

În mare sînt bunuri fără număr, dar de căutaţi siguranţa, ea nu e decît pe ţărm.

PROVERBE PERSANE

Un foc mic, care dă căldură, preţuieşte mai mult decît un foc mare, care frige.

PROVERB SCOŢIAN

Nu e bună coada care a mai slujit la un topor.

Cînd dai grabă, atunci se sperie calul.

Albina are şi miere, are şi fiere.

Cine stă la adăpost n-are habar de ploaie.

Înţeleptul învaţă din păţania altora, nesocotitul nu învaţă nici dintr-a sa.

Cine are cap de sticlă să n-arunce cu pietre în nimeni.

PROVERBE ŞI ZICĂTORI ROMÂNEŞTI

Măsoară de şapte ori şi taie o dată.

PROVERB RUSESC

Numai cine a căzut de pe acoperiș, știe cît doare.

Ferește-te de cearta dintre cal și sacul cu ovăz.

Dacă vrei să stai de vorbă cu lupul, ține-ți cîinele aproape.

Mergi cu șchiopul — îți vei tîrî piciorul.

Cînd ți s-a sfărîmat căruța, se găsesc oameni care să-ți arate drumul bun.

PROVERBE TURCEȘTI

Cumințenia ține locul bărbii albe, dar barba albă nu poate ține locul cumințeniei.

ZICĂTOARE TURCEASCĂ

IGNORANȚA

În genere, nu e nimic așa de nedrept ca un om ignorant.

TERENȚIU (185—159 î.e.n.)

Ignoranța este noaptea spiritului, noapte fără lună și fără stele.

CICERO (107—44 î.e.n.)

De te-nhaiți cu proștii, parte ai de blam;
deci ascultă sfatul lui Omar Khayyam:
ia din mîna celui înțelept otravă,
nu primi din mîna prostului balsam!

OMAR KHAYYAM (1040—1123)

Cînd un adevărat geniu apare pe lume, îl veți cunoaște după aceea că proștii se strîng cu toții împotriva lui.

SWIFT (1667—1745)

Neștiința este împărăția greșelii.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Ceea ce cunoaștem e puțin lucru; ceea ce nu știm e neînchipuit de mult.

LAPLACE (1749—1827)

Un prost găsește totdeauna unul mai prost care să-l admire.

N. BĂLCESCU (1819—1852)

Ignoranța costă statul mai mult decît l-ar costa cultura pe care ar da-o poporului.

LUBBOCK (1834—1913)

Prostului nu-i stă bine dacă nu-i și fudul.

PROVERB ROMÂNESC

Prostia și vanitatea sînt două surori, care foarte rar se despart.

MAXIMĂ ORIENTALĂ

Cultura

CULTURA

Nu încerca să știi totul, pentru a nu te trezi că nu știi nimic.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

Învățații sînt aceia care au citit grămezi de cărți; cugetătorii, geniile, luminătorii lumii și îndrumătorii neamului omenesc sînt cei ce-au citit nemijlocit în cartea lumii.

PLATON (429—347 î.e.n.)

De ce să roșim de ceea ce nu știm? Nu e mai bine să (le) învățăm?

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Studiați nu ca să știți mai mult decît alții, ci mai bine decît ei.

SENECA (4—65)

Nu vă uitați la cît știe un om, ci la cum știe el.

MONTAIGNE (1533—1592)

Dacă ai adunat cîteva scoici de pe malul oceanului, nu pretinde c-ai să poți pătrunde în adîncurile lui.

NEWTON (1642—1727)

E mai uşor să ne boim cu nesfîrşit de multe cunoştinţe, decît să cunoaştem bine cîteva.

VAUVENARGUES (1715–1747)

Nu este sărac cel ce n-are tată, ci cel ce n-are învăţătură.

ANTIM IVIREANUL († 1716)

Oamenii de bine socot o nimica toată chiar cea mai mare erudiţie, dacă ea este fără omenie. Ei pun mai presus pe omul cinstit decît pe omul savant. Şi instruind pe tineri din ceea ce lumea antică are mai frumos, dînşii se gîndesc mai puţin la a-i face iscusiţi decît a-i face virtuoşi: fii buni, părinţi buni, dascăli buni, prieteni buni, cetăţeni buni.

ROLLIN (1661–1741)

Savantul acesta, care are în cap o bibliotecă, crede că sporeşte rodnicia cîmpului său îngrămădind la suprafaţă îngrăşăminte fără măsură; dar cu asta el strică, înăbuşă seminţele: la vremea recoltei pămîntul e acoperit cu o mulţime de ierburi nefolositoare şi vătămătoare, care au luat locul şi hrana unui seceriş bogat în roade.

YOUNG (1683–1765)

Datorăm respect celui care stăpîneşte peste spirite prin puterea adevărului, iar nu celor care fac sclavi prin violenţă; datorăm respect celui care cunoaşte universul, nu celor care îl desfigurează.

VOLTAIRE (1694–1778)

Cultura morală, ce face pe om stăpîn pe instinctele sale animalice, e scopul cel din urmă al vieții istorice a omenirii. Egoismul, în care fiecare om privește pe celălalt ca hrana sa, ca mijloc pentru poftele sale și pentru interesele sale, iar nu ca *făptură independentă*, e izvorul obștesc al demoralizării.

PESTALOZZI (1746–1827)

Există cineva care știe mai mult decît oricine: omenirea.

TALLEYRAND (1754–1838)

Savant fără lucruri, nori fără ploaie.

PROVERB ARAB

Sînt două feluri de cărturari: unii sînt oameni cu adevărat, alții sînt oameni mici; oameni învățați ca să cunoască, oameni mici ca să fie cunoscuți.

PROVERB CHINEZ

CARTEA, CITITUL, SCRISUL

O cameră fără cărți e un trup fără suflet.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Se cuvine să orînduim și să facem un întreg din ceea ce am cules prin citire. Să facem ca albinele care zboară încoace și încolo, căutîndu-și hrana în florile ce pot da miere și care în urmă așază și orînduiesc în fagure tot ce au cules.

SENECA (4—65)

A citi scrieri înțelepte (frumoase) numai pentru a le admira stilul înseamnă ca și cum te-ai opri doar la culoarea și la mirosul plantelor folositoare și a nu da atenție sau a nu cunoaște puterea lor binefăcătoare.

PLUTARH (50—125)

Scris-am stihuiri mărețe nu din dorul de isprăvi,
Ci a țării măreție s-o înalț mai sus de slăvi...

FIRDOUSI (940—1020)

Nu citi pentru a contrazice și combate, nici pentru a găsi ceva pe care să-l critici și de care să vorbești de rău, ci pentru a cîntări și cerceta.

FR. BACON (1561—1626)

Mulți oameni iubesc cărțile ca pe niște mobile, mai mult ca să gătească și să înfrumusețeze casele lor, decît pentru a împodobi și îmbogăți mintea lor.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Nu e altă și mai frumoasă și de mai folos în toată viața omului zăbavă decît cititul cărților.

MIRON COSTIN (1630–1691)

E de folos să citești, dar numai cînd cugeți asupra ceea ce citești.

MALEBRANCHE (1636–1715)

Oamenii inteligenți nu îngrămădesc cunoștințe la întîmplare, ci le aleg.

DOAMNA DE LAMBERT (1647–1733)

Cu cărțile e ca și cu oamenii. Oamenii serioși, de caracter, sînt cei mai prețuiți. Cel ce-și stăpînește închipuirea este superior celui care-și dă frîu liber. E mai ușor să pictezi căpcăuni și uriași decît eroi; precum e mai ușor să depășești natura decît să-i urmezi ei.

Cu cărțile se întîmplă ca și cu focul de pe vetrele noastre: iei acest foc de la vecin, îl aprinzi la tine, îl dai altora și astfel e al tuturor.

Puțini scriitori celebri, care să fi scăpat de dizgrație. Aproape toți poeții care au avut succese, au fost calomniați.

Nu poţi opri pe mîzgălitorii de hîrtie să scrie prostii, pe librari să le vîndă şi pe lachei să le citească.

VOLTAIRE (1694–1778)

E mai de preferat o faptă rea decît o maximă rea; căci o faptă rea nu e la urma urmei decît o faptă rea, în timp ce o învăţătură rea dă naştere, la infinit, perversităţii.

J. J. ROUSSEAU (1712–1778)

În lume sînteţi expuşi toanelor celui dintîi venit; într-o bibliotecă geniul însuşi este supus toanelor voastre.

STERNE (1713–1768)

O lectură plăcută este tot aşa de folositoare sănătăţii noastre, ca şi exerciţiile fizice corporale.

KANT (1724–1804)

Unele cărţi par să fi fost scrise nu pentru a învăţa ceva din ele, ci pentru a afla că scriitorul (autorul) a... ştiut ceva.

Am ajuns aproape de 80 de ani, *citesc mereu*, dar nu pot spune că ştiu multe şi nici că ştiu să citesc.

GOETHE (1749–1832)

Citiţi încet; recitiţi şi mai încet!

FICHTE (1762–1814)

Desigur, arta scrierii este cel mai minunat lucru din cîte a născocit omul.

LAMARTINE (1790—1869)

O colecție de cărți este o adevărată universitate.

CARLYLE (1795—1881)

De-aș fi cel mai mare rege pe pămînt, de-aș avea palate și grădini, mese și vinuri, trăsuri și haine scumpe și sute de servitori, dar cu condiția să nu am niciodată cărți de citit, n-aș vrea să fiu rege. Mai bine aș vrea să fiu sărac într-o cocioabă cu o grămadă de cărți alături, decît rege căruia să nu-i placă să citească.

MACAULAY (1800—1859)

Cele mai bune cărți nu sînt tocmai acelea care ne învață, ci acelea care ne fac a cugeta peste cele cuprinse în ele.

B. P. HASDEU (1836—1907)

E ușor a scrie versuri,
Cînd nimic nu ai a spune,
Înșirînd cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

Citește! Citind mereu, creierul tău va deveni un laborator de idei și imagini, din care vei întocmi înțelesul și filozofia vieții.

EMINESCU (1850—1889)

O carte bună — ce bun prieten! Și tu te lauzi că i-ai descoperit cusururile. Nenorocitule!

Cărți, cărți pentru popor! Acela e suflet mare care cere lumină. Acolo stau genii ascunse, gata să izbucnească asemenea izvorului, care așteaptă în stînca uscată lovitura de toiag a lui Moise. Acolo-i puterea și viitorul nostru.

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

A citi fără a gîndi este a mînca fără a mistui. Spiritul dă afară tot ce nu poate apropia prin munca propriei gîndiri.

Cărțile citite numai o dată sînt ca acei cunoscuți, cărora nu le întorci vizita.

O carte nu-ți place: ea e rea, sau tu ești rău.

Scrie ca să păstrezi florile gîndului tău, pe care altfel le ia vîntul.

Scrisul bunilor publiciști este ca apa cerurilor, pe care pămîntul o înghite, fără a mai da rîuri veșnice, dar din care se înalță pe cîmpiile de catifea verde și de aur palid hrana miilor de oameni, cari adesea uită să mulțumească.

N. IORGA (1871–1940)

Cărțile ne sînt prieteni statornici... Ne sînt sfetnici și nu ne contrazic. Cărțile care ne plac sînt și urne pline de amintiri.

Scriitorii sînt cei mai ideali prieteni ai noștri.

M. SADOVEANU (1880–1961)

Eu, grație structurii mele sufletești, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui și se transformă într-o trîmbiță de alarmă... Am văzut în scriitor un sămănător de credințe și un sămănător de biruință... Mi se pare că și în vaierul celor mulți... sufletul tău trebuie să fie frămîntat, trebuie să fie un bucium, care, pe vîrfuri de munți, seamănă revolta din culme în culme, din pisc în pisc.

O. GOGA (1881—1938)

Ora poeziei — Poezia nu se poate citi la orice ceas din zi. Sensibilitatea noastră nu are o rezonanță completă pentru poezie decît de la o anume oră a după-amiezii încolo. Această sensibilitate își are periodicitatea sa ca și temperatura zilnică a sîngelui. Un critic, care-ți citește poeziile la ora 6 dimineața, te-a nenorocit.

Mîngîiere — Plagiatorul este și el autor: autor ad interim.

LUCIAN BLAGA (1895—1961)

Toți citim mai multe cărți decît ne trebuie. Bibliotecă mare, pricepere mică!

G. CĂLINESCU (1899—1965)

Nu există hoț mai mare ca o carte rea; ea îți fură tot timpul.

PROVERB ITALIAN

ȘTIINȚA

Cu cît îmbătrînesc mai mult, cu atît învăț mai multe.

SOLON (640–558 î.e.n.)

Pentru oameni există numai un singur bun: știința; și un singur rău: neștiința.

SOCRATE (470–400 î.e.n.)

Știința în timpuri de propășire este o podoabă, iar în nenorocire un refugiu.

ARISTOTEL (384–322 î.e.n.)

Știința este fiica experienței.

LEONARDO DA VINCI (1452–1519)

Știința fără conștiință este ruina sufletului.

RABELAIS (1490–1553)

Neștiința e mama răului.

MONTAIGNE (1533–1592)

Omul poate atît cît știe.

Cel ce iubește știința nu se satură de ea niciodată.

Știința este putere.

FR. BACON (1561–1626)

Știința este aripa pe care ne înălțăm la cer.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Știința este ochiul care privește, cercetează, alcătuiește, cugetă, așteaptă, prinde lumina; care adaugă veacurilor trecute greutatea veacurilor noi și care, sentinelă răbdătoare a timpului, smulge Universului, bucată cu bucată, tainele sale veșnice.

LACORDAIRE (1802—1861)

Întreaga știință se naște din observație și experiență.

SAINTE-BEUVE (1804—1869)

Știința se face cu fapta, după cum se face o casă cu pietre; dar o acumulare de fapte nu este știință, după cum o grămadă de pietre nu este o casă.

H. POINCARÉ (1854—1912)

Demonstrezi tot ceea ce vrei; adevărata greutate constă în a ști ceea ce vrei să demonstrezi.

ALAIN (EMILE CHARTIER) (1868—1951)

ISTORIA

Istoria este tezaurul vieții omenești.

AMYOT (1513–1593)

Întreaga istorie universală este lupta mereu repetată a lăcomiei de putere cu libertatea.

SCHILLER (1759–1805)

Istoria este folositoare nu numai pentru că citim în ea trecutul, ci și fiindcă putem citi într-însa viitorul.

J. B. SAY (1767–1832)

Trecutul este ca o lampă așezată la intrarea viitorului, ca să risipească în parte întunericul ce-l acoperă.

LAMENNAIS (1782–1854)

Să studiem cu luare-aminte istoria țării noastre, să ne străduim s-o cunoaștem bine. Cu cît o cunoaștem mai bine, cu atît o vom iubi mai mult. Și iubirea dă totul. Ea dă credința și nădejdea. Și schimbă în bucurie sacrificiile făcute. Ea ne învață statornicia și cumpătarea, ea dă naștere unirii, ea pregătește tăria.

V. COUSIN (1792–1867)

După priveliștile lumii, după minunile naturii, nimic nu este mai interesant, mai măreț, mai vrednic de luarea noastră aminte decît Istoria.

M. KOGĂLNICEANU (1817–1891)

Oamenii își făuresc propria lor istorie...

K. MARX (1818–1883)

Aerul și istoria — Există două realități a căror imensă, zdrobitoare greutate nu o simțim, dar fără de care nu putem trăi: aerul și istoria.

LUCIAN BLAGA (1895–1961)

FRUMOSUL, ARTA, POEZIA

Viața e scurtă, arta e lungă.

HIPPOCRATE (460—370 î.e.n.)

Inspirația de la Apolo mi-a dat arta de-a face poezia.

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Tinerime romană, te îndemn să înveți artele frumoase.

OVIDIU (43 î.e.n.—16 e.n.)

Zugrăvii dușmanii noștri. Pe prieteni — zugrăvii.
Zugrăvii toți șahii, prinții duși din lumea celor vii.
Slava lor e colb... Mormîntul li-i tăcut, tăceri se cern...
Din morminte înviară doar prin versul meu etern.

FIRDOUSI (940—1020)

Un artist mare nu concepe nici un subiect pe care marmura să nu-l poată cuprinde în sînul său; dar nu reușește aceasta decît mîna care ascultă de inteligență.

MICHELANGELO BUONAROTI (1475—1564)

Poezia este un aranjament de cuvinte și o neorînduială de lucruri.

FR. BACON (1561—1626)

Oh! Cît de frumoasă apare frumusețea sub dulcea podoabă pe care i-o dă adevărul!

SHAKESPEARE (1564—1616)

Este foarte greu să faci tablouri (picturi) frumoase, statui frumoase, muzică bună, versuri frumoase. De aceea numele oamenilor superiori, care au învins aceste mari greutăți, vor dăinui poate mai mult decît împărățiile în care ei s-au născut.

Orice popor care n-a cultivat artele, este osîndit să trăiască necunoscut.

Frumusețea este o scrisoare de recomandare, pe care natura o dă favoriților săi.

VOLTAIRE (1694—1778)

Scoateți din sufletul vostru dragostea pentru frumos și veți scoate tot farmecul vieții.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Nu e antidot mai puternic împotriva josniciei senzualității ca adorarea frumuseții! Partea cea mai înaltă a artei picturii este cu totul castă, oricare i-ar fi obiectul; ea purifică gîndirea, după cum tragedia purifică pasiunile.

DIDEROT (1713—1784)

Cei mai siguri ocrotitori ai noștri sînt talentele noastre.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Pictura e poezie mută, iar poezia pictură care vorbește.

LESSING (1729–1781)

Să nu lași să treacă nici o zi fără să citești, fără să vezi, sau fără să auzi ceva frumos.

GOETHE (1749–1832)

Arta este mîna dreaptă a naturii. Aceasta a făcut numai creaturi, cealaltă oameni.

SCHILLER (1759–1805)

Poeții și eroii sînt de aceeași rasă; între ei nu sînt alte diferențe decît aceea de la idee la fapt.

LAMARTINE (1790–1869)

Nu, n-am să mor cu totul și sufletu-mi în liră
Lăsînd în țărnă trupul, va dăinui mereu...

Am deșteptat în inimi cu lira-mi bunătatea,
De-aceea de popoare mult timp voi fi iubit.

A.S. PUȘKIN (1799–1837)

Cînd mi-am destăinuit durerea, n-ați spus nimic și ați căscat; dar cînd am înfățișat-o-n versuri, cu laude m-ați îmbrăcat.

HEINE (1799–1856)

Adevărul se oprește la inteligență; frumusețea pătrunde pînă la inimă.

LACORDAIRE (1802–1861)

Arta nu se potrivește cu mediocritatea: ea dă aripi, nu cîrje.

Iată marele cusur al vremurilor noastre: numai *utilul*, niciodată *frumosul*.

Poetul să n-aibă decît un model: natura, și-o călăuză: adevărul.

V. HUGO (1802—1885)

Poetul e trimis în lume ca preot al libertății și hamal al frumosului.

G. HERWEGH (1817—1875)

Nu pasiunea face versurile.

GUSTAVE FLAUBERT (1821—1880)

Arta e divină: ea creează sau învie.

AL. DUMAS-FIUL (1824—1895)

Cartea mea e poezie; dacă nu este ar trebui să fie.

H. IBSEN (1828—1906)

Marile opere de artă nu sînt mari decît fiindcă sînt accesibile și înțelese de toată lumea.

L. TOLSTOI (1828—1911)

Idealul adînc simțit și exprimat frumos — iată arta.

CASTELAR (1832—1899)

Cînd un voinic cîntă „doina", văile „clocotesc", codrii „se înfioară", munții „se clatină". Un așa cîntec nu e nici de jale, nici de iubire, nici de plăceri ușoare...

Adevărata artă, contrariu de știință, nu poate fi smulsă decît din inima poporului, căci ea pătrunzînd prin toate păturile sociale și-adînceşte firele subțiri și pline de viață în marea mulțime pe care noi, cărturarii fără cultură și fără gust, o disprețuim. În artă, poporul n-are nimic de învățat de la noi, ci pe toate noi trebuie să le învățăm de la el.

Iliada e geniul poporului grec cu credințele, cu cuvintele, cu imaginile lui, înfipt și înrodit în creierul lui Omer... Discute mult și bine cine o pofti, și cu oricît talent i-ar pofti inima, arta va rămîne veșnic străină de străinii poporului.

B. DELAVRANCEA (1838—1918)

O operă de artă e un colț al creațiunii văzut prin prisma unui temperament.

EMILE ZOLA (1840—1902)

Adevărul cuprinde numai idei, pe cînd frumosul cuprinde idei manifestate în materie sensibilă.

T. MAIORESCU (1840—1917)

Una din condițiile de căpetenie pentru ca arta să aibă putere moralizatoare și educatoare... este moralitatea artistului însuși, înălțimea morală, intelectuală, ideală, la care a ajuns el.

Arta a avut totdeauna o misiune moralizatoare și orice adevărată operă artistică o îndeplinește.

C. DOBROGEANU-GHEREA (1855—1920)

Nimic nu e altceva, față cu artisticul, decît artificialul.

I. L. CARAGIALE (1852—1912)

Prin însăși firea sa, omul este un artist. El caută să aducă pretutindeni în viața sa, într-un fel sau altul, frumosul.

GORKI (1868—1936)

Un gînd sfînt în haina poeziei e ca o icoană îmbrăcată în argint.

N. IORGA (1871—1940)

Clipele cu adevărat frumoase sînt totdeauna melancolice. Simți că sînt trecătoare, ai vrea să le oprești în loc, dar nu-i posibil. Cînd eram mic încercam asemenea senzații, la circ, apoi la concerte, cînd eram fericit la culme. Îmi spuneam: „După două ore se termină".

A. MAUROIS (1885—1967)

Înflorirea poeziei — Pentru înflorirea poeziei într-o țară, existența cîtorva cititoare de înaltă calitate este mult mai importantă decît toată critica literară.

Moduri de admirație — A admira pe un poet înseamnă a-i accepta și opera ca atare. A admira pe un gînditor nu înseamnă însă a-i accepta și ideile ca atare.

Poetul — Poetul este nu atît un mînuitor, cît un mînuitor al cuvintelor. El scoate cuvintele din starea lor naturală și le aduce în starea de grație.

Autori și lumi — Toți oamenii de știință, împreună, sînt autorii unei singure lumi. Fiecare filozof, care-și merită acest nume, este autorul unei lumi singulare, a sa. Poetul este autorul unor lumi, la plural, căci fiecare poem poate fi o lume pentru sine.

Toți autorii se dedublează — Orice operă de artă mai veche are doi autori: artistul care a plăsmuit-o, și timpul care i-a adăugat patina, ce contribuie în așa de mare măsură la farmecul operei. Cîteva secole prefac pe unicul autor inițial în simplu colaborator la propria lui operă.

Apă și formă — Apa de la izvor a invidiat ulciorul pentru formele sale. Dar în aspirația ei spre formă, apa n-a izbutit decît să — înghețe.

LUCIAN BLAGA (1895–1961)

Un critic de seamă e, în mod obișnuit, un om în vîrstă și plin de candoare, care simte plăcere a descoperi frumosul, fiind totodată inapt pentru a minți.

G. CĂLINESCU (1899–1965)

Grădina poeziei este uscată și neroditoare, dacă nu este udată de apele filozofiei.

PROVERB TURCESC

Cuvîntul

CUVÎNTUL

Prea marea dorință de-a vorbi este un semn de nebunie.

TALES DIN MILET (640–547 î.e.n.)

Nu-ți călca niciodată cuvîntul dat.

PERIANDRU (629–585 î.e.n.)

Ori să taci, ori să spui lucruri care prețuiesc mai mult decît tăcerea. Mai degrabă aruncați la întîmplare o piatră, decît un cuvînt de prisos, sau fără folos. Nu spuneți puțin în cuvinte multe, ci spuneți mult în cuvinte puține.

PITAGORA (600–509 î.e.n)

Cuvîntul este umbra faptei.

DEMOCRIT (sec V î.e.n.)

Dacă nu cutezi să spui ceea ce gîndești, sfîrșești prin a nu gîndi ceea ce spui.

ZENON DIN CITIUM (c. 336–264 î.e.n.)

Tăcerea aduce femeilor respect.

Prefer să tac cînd nu înțeleg.

SOFOCLE (495–405 î.e.n.)

Piesele de monedă pe care le prețuim mai mult sînt cele care înfățișează cea mai mare valoare sub volumul cel mai mic: tot astfel puterea cuvîntării stă în a exprima multe lucruri în puține cuvinte.

Cel vorbăreț vrea să se facă iubit și se face urît; vrea să fie îndatoritor și e plicticos; vrea să fie admirat și se face de rîs; risipește, ca să nu culeagă. Jignește prietenii, slujește dușmanilor, lucrează spre pierzania sa.

PLUTARH (50–125)

A vorbi puțin, cum atîta ne recomandă cei înțelepți, nu înseamnă că trebuie să spui puține cuvinte, ci să nu spui multe cuvinte nefolositoare; căci în vorbire nu ne uităm la cantitate, ci la calitate; și mi se pare că trebuie să fugim de amîndouă extremitățile.

FRANÇOIS DE SALES (1567–1622)

Caracteristica marilor inteligențe e de a spune mult în vorbe puține; pe cînd a celor mici e de a vorbi mult, fără a spune ceva.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Rari sînt bunii glumeți. Rareori cel ce ne face să rîdem, se face și prețuit de noi, respectat de noi.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

Cuvîntul este pentru urechi, ceea ce lumina e pentru ochi.

DOAMNA DE LAMBERT (1647–1733)

Tăcerea capul filozofiei este.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Cînd vrei să faci spirit cu orice preț, ajungi să spui prostii.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Vrei să plictisești pe cineva? Spune-i tot ce știi.

VOLTAIRE (1694—1778)

Nu vorbi decît ceea ce poate fi folositor ție și altora. Ferește-te de convorbirile deșarte.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Nimeni n-ar mai vorbi atît de mult în societate, dacă și-ar da seama cît de des înțelege greșit pe alții.

GOETHE (1749—1832)

În schimbul de cuvinte, nu vă folosiți decît de piese de aur și argint.

JOUBERT (1754—1824)

Ar trebui să intre în toate sistemele de educație personală străduința de a dobîndi o oarecare ușurință de-a vorbi.

Vorba (graiul) este una din marile deosebiri dintre noi și animale. Puterea noastră asupra altora nu stă atîta în ideile pe care le avem, cît în putința de a

le exprima. Un om de vigoare intelectuală neobișnuită poate să fie socotit în societate o nulitate, datorită faptului că nu știe să-și exprime ideile. Dînd cuvîntului nostru o exprimare limpede, precisă, puternică, nu numai că dobîndim înrîurire asupra altora, ci venim și în ajutorul propriei noastre inteligențe. Sîntem mai bine înțeleși, concepțiile noastre ajung mai limpezi chiar, prin silința ce ne dăm de a le reda cît mai clar celor ce ne ascultă.

CHANNING (1780—1842)

Cîntărește de trei ori cuvintele tale și de șapte ori ceea ce scrii.

A. VINET (1797—1847)

Tăcerea e floarea sfioasă a iubirii.

HEINE (1799—1856)

Unde vei găsi cuvîntul
Ce exprimă adevărul?

EMINESCU (1850—1889)

Ca-n basme-i a cuvîntului putere: El lumi aevea-ți face din păreri,
Și chip etern din umbra care piere. Și iarăși azi din ziua cea de ieri.

.....

Aprinde-n inimi ură sau iubire.
De moarte, de viață-i dătător,

Și neamuri poate-mpinge la pieire
Cum poate-aduce mîntuirea lor.

Împerecheri ciudate de slove... o, cuvinte!
Ce farmec se deșteaptă cînd vă rostește gura...
De n-ați fi fost voi oare, atunci cu ce veșminte
S-ar fi-mbrăcat pe lume, și dragostea și ura?

D. ANGHEL (1872–1914)

Sînt oameni care vorbesc, tocmai pentru că nu pot gîndi și li-i urît altfel.

N. IORGA (1871–1940)

Ești stăpîn încă pe cuvintele pe care nu le-ai rostit; dar ești robul celor pe care le-ai spus.

Un cuvînt nelalocul lui e mai primejdios decît un pas greșit.

PROVERB ARAB

Limba ta seamănă cu leul: îi dai drumul, te sfîșie.

ZICĂTOARE AFRICANĂ

Un om care vorbește mult va avea totdeauna dușmani; un om cu bun simț vorbește puțin și ascultă mult.

PROVERB CHINEZ

Aud zgomotul morii, dar nu văd făina căzînd (Vorbirea fără miez şi folos).

PROVERB PERSAN

Vorbind puţin, vei asculta mai mult.

PROVERB RUS

CONVERSAȚIA

Păstrați tăcere, cînd vi se pare ceva neîndoielnic, și nu vorbiți, chiar despre ceea ce socotiți ca sigur, decît cu luare-aminte; numai astfel veți păcătui rar cu vorbirea voastră.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.)

Gîndirea este un covor strîns frumos; convorbirea îl desfășoară și-l arată la lumină.

TEMISTOCLE (525–460 î.e.n.)

Vorbește ca să te cunosc.

SOCRATE (470–400 î.e.n.)

Să nu căutăm a pune stăpînire pe o conversație, ca pe un domeniu, în care ești stăpîn și de unde ai dreptul de-a alunga pe ceilalți. Dimpotrivă, într-o convorbire, ca și în toate împrejurările, e bine să dăm fiecăruia rîndul său.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Un suflet mare vorbește cumpănit și sigur.

SENECA (4–65)

Sînt oameni, care, tot întrebînd, lasă să ghicească gîndul lor voind să descopere gîndul altora.

TACIT (55–120

A vorbi la timp preţuieşte mai mult decît a vorbi elocvent.

Conversaţia să fie uşoară ca haina.

GRACIAN (1601–1658)

A asculta bine şi a răspunde bine e una din cele mai mari perfecţiuni ce se pot atinge într-o conversaţie.

Contrazicerea să nu trezească mînia, ci atenţia noastră. Să ascultăm pe cel ce ne contrazice, nu să fugim de el. Pe noi să ne intereseze adevărul, pe orice cale ni s-ar arăta el.

Secretul de a fi plăcut într-o conversaţie este de a nu căuta să explici prea mult. A spune lucrurile pe jumătate şi a le lăsa să fie întrucîtva ghicite este un semn al bunei păreri ce ai despre alţii; nimic nu încîntă atîta amorul lor propriu.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

De cîte ori dorinţa de a spune o vorbă de duh va fi pricinuit greşite păreri şi gînduri!

NICOLE (1625–1695)

Încă în lume nu s-a născut om pînă astăzi ca acela să nu-i trebuiască voroavă cu sfat.

MIRON COSTIN (1633–1691)

De multe ori te căieşti, cînd vorbeşti prea puţin; dar te căieşti şi mai des, cînd vorbeşti prea mult. Iată o

regulă de purtare, pe care o cunoaștem toți, dar pe care nimeni n-o respectă.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Să ai veșnic înaintea ochilor ținta de a face spirite, iată încă un foarte rău chip de conversație.

SWIFT (1667—1745)

În gurile multe, puține sfaturi de ispravă sînt; și în voroavele delungate, greșeală a nu se face peste putință este.

La întrebarea grabnică, cu greu sfat a da,
Semn de minte ascuțită este.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Cînd alergi după vorbe de spirit, cazi adesea în prostie.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Pe om să-l judeci mai mult după întrebări decît după răspunsuri.

VOLTAIRE (1694—1778)

Niciodată să nu discuți zgomotos și aprins, chiar cînd crezi, sau știi, că ai dreptate; ci să-ți dai părerea vorbind încet și cu sînge rece. Aceasta e singura cale de a convinge. De nu-ți reușește, încearcă să schimbi conversația.

LORDUL CHESTERFIELD (1694—1773)

Tonul unei bune conversaţii este curgător şi firesc; nu e greoi, nici uşuratec. E savant, fără a fi pedant, vesel, fără a fi zgomotos; politicos, fără a fi exagerat; galant, fără a fi searbăd, glumeţ, fără să fie cu două înţelesuri.

Conversaţia nu e nici dizertaţie şi nici epigramă. Într-o conversaţie raţionăm fără să argumentăm; glumim, fără jocuri de cuvinte; unim în chip armonios spiritul şi judecata, cugetările şi vorbele de duh, glumele inteligente cu morala severă.

Vorbind de toate, ca fiecare să aibă cîte ceva de spus, nu aprofundăm chestiunile, ca să nu plictisim; le propunem în tăcere, le tratăm repede. Preciziunea duce la eleganţă. Fiecare îşi dă părerea şi o susţine în puţine cuvinte. Nimeni nu atacă cu aprindere părerea celuilalt. Nimeni nu-şi apără părerea cu îndărătnicie.

Discutăm ca să ne luminăm. Ne oprim, cînd e să înceapă gîlceava. Fiecare se instruieşte, fiecare se desfată, toţi pleacă mulţumiţi.

Chiar şi cel înţelept poate să ducă cu sine, din aceste convorbiri, subiecte care să merite a fi meditate în singurătate.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Vorba dulce farmecă mai mult chiar decît frumuseţea: aceasta din urmă împodobeşte trupul, iar cea dintîi cucereşte sufletul.

HERDER (1744—1803)

Oamenii inteligenți totdeauna sînt cea mai bună carte de conversație.

GOETHE (1749–1832)

Vorbele, ca și oamenii, nu valorează decît dacă sînt la locul lor.

RIVAROL (1753–1801)

Scopul convorbirii sau discuției nu trebuie să fie biruința, ci îndreptarea.

JOUBERT (1754–1824)

A pune vorba de spirit înaintea bunului simț înseamnă a pune ceea ce e de prisos înaintea a ceea ce e necesar.

DE BONALD (1754–1840)

Ascultînd cu atenție pe cel cu care vorbești, îl pregătești să te asculte cu luare-aminte și să fie favorabil argumentelor tale. În discuție să nu te aprinzi, nici să te descurajezi și nici să lovești în cineva. Cînd discuția alunecă în ceartă, hotărîți-vă să tăceți. Aceasta nu înseamnă de loc a te da bătut.

LAZARE CARNOT (1796–1832)

Vorbind, gîndește-te puțin și la cel care te ascultă. În umbra tăcerii lui sînt doi ochi mari, care te privesc.

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

Surdul vorbește mai tare decît cel ce aude și prostul discută mai mult decît cel ce înțelege.

Cele mai triste succese în discuții sînt cele din condescendență.

Ați observat că oamenii care discută mai mult între ei sînt acei care sînt siguri că nu se pot înțelege?

N. IORGA (1871—1940)

Inima celui drept chibzuiește ce să răspundă, iar gura celor nechibzuiți revarsă răutăți.

Ce fericire cînd omul e cumpănit la răspuns și cît e de bună vorba spusă la locul ei!

PROVERBELE LUI SOLOMON

ORATORIA

Cînd cuprinsul unei cuvîntări este bine conceput, cuvintele urmează cu ușurință.

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Elocința constă în a spune tot ce trebuie și în a nu spune decît ce trebuie.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Ca să dovedești perfecțiunea elocinței se cuvine să ai un fond de bun simț și de agerime de spirit, imaginație vie, memorie bună, înfățișare plăcută, voce limpede, pronunțare corectă, gesturi frumoase, o încredere onestă și o mare ușurință de vorbire.

SAINT-EVREMOND (1613—1703)

Stilul înflorit nu stă urît în vorbirile publice, care nu sînt în realitate decît complimente ocazionale. Frumusețile ușoare sînt la locul lor, cînd n-au nimic temeinic de spus; dar stilul înflorit se cade alungat dintr-o pledoarie, dintr-o predică, din orice carte instructivă.

VOLTAIRE (1694—1778)

Tot secretul artei oratorice este să fii pasionat.

MIRABEAU (1715—1789)

Elocinţa este talentul de-a face să se strecoare în suflet cu repeziciune şi de-a întipări cu tărie acolo sentimentul adînc de care eşti pătruns.

D'ALEMBERT (1717—1783)

Faci fraze fiindcă n-ai idei.

CONDORCET (1743—1794)

Oratorul este ocupat de subiectul său, declamatorul de rolul său; unul acţionează, celălalt simulează; primul expune idei mari, al doilea cuvinte mari.

JOUBERT (1754—1824

Cel mai mare orator din lume este succesul.

NAPOLEON I (1769—1821)

Elocinţa are părţile sale primejdioase precum are şi utilitatea sa netăgăduită; totul depinde de cum o foloseşti. Ea poate fi scut al nevinovăţiei, spadă a curajului şi pumnal al calomniei.

PHILIPPE-PAUL DE SÉGUR (1780—1873)

Adevăr și minciună

ADEVĂRUL

Regatul meu e adevărul şi nimeni nu mi-l poate lua.

BUDDHA (550—478 î.e.n.)

Prieten îmi este Platon, dar mai prieten Adevărul.

ARISTOTEL (384—322 î.e.n.)

Îmi place adevărul şi vreau să fie spus.

PLAUT (254—184 î.e.n.)

Adevărul stîrneşte ură, linguşirea prieteni.

TERENŢIU (185—159 î.e.n.)

De-aş fi convins de cineva, de mi-ar face dovada că lucrez rău, bucuros mă voi îndrepta, căci caut adevărul.

MARC AURELIU (121—180)

Adevărul soseşte totdeauna cel din urmă, pentru că are drept călăuză timpul.

Ne trebuie tot atîta iscusinţă să spunem adevărul, cît şi spre a şti să tăcem.

GRACIAN (1601—1658)

Lăsați adevărul să se lupte cu eroarea; cine a văzut vreodată, într-o luptă liberă și deschisă, ca adevărul să fie biruit?

MILTON (1608–1674)

Adevărul nu face atîta bine în lume cît rău fac aparențele sale.

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Cunoaștem adevărul nu numai prin rațiune, ci și prin inimă.

Toate silințele violenței nu pot împuțina adevărul. Ele nu fac decît să-l scoată și mai mult la iveală.

PASCAL (1623–1662)

Oricum, adevărul este tot ce poate fi mai măreț, mai simplu, mai greu și cu toate acestea mai firesc.

MARCHIZA DE SÉVIGNÉ (1627–1696)

Nu e de temut lipsa de cunoștințe, ci eroarea. Și judecata greșită.

DOAMNA DE LAMBERT (1647–1733)

Dreptatea toate biruiește și adevărul decît toate mai tare este.

Mai pre lesne este soarelui răsărit razele luminii de pe fața pămîntului a-și opri, decît adevărul în veci cu minciuna a se acoperi.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Parcă e sortit în lume ca adevărul să fie prigonit îndată ce el începe să iasă la iveală.

Iubeşte adevărul, dar iartă celui ce greşeşte.

VOLTAIRE (1694—1778)

Nu luaţi drept adevăr tot ce auziţi vorbindu-se.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Adevărul este soarele inteligenţei.

Puţini oameni au atît fond sufletesc, ca să primească adevărul şi să şi-l mărturisească.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Nimic nu este mare dacă nu este adevărat.

Ceea ce face valoarea omului, nu e de loc adevărul pe care îl cunoaşte bine, sau pe care crede că-l cunoaşte; ci este efortul sincer pe care l-a făcut ca să-l cunoască. Căci omul nu-şi sporeşte puterile şi nu se perfecţionează prin adevărul aflat, ci prin căutarea lui.

LESSING (1729—1781)

Cercurile adevărului totdeauna sînt tangente, dar eroarea găseşte destul loc printre intervale spre a se mişca.

Nu cunosc o mai nobilă însuşire, decît a recunoaşte duşmanului meritele sale.

GOETHE (1749—1832)

Nimic nu e mai frumos decît adevărul.

JOUBERT (1754—1824)

Cea mai mare piedică în găsirea adevărului e încăpățînarea omului care se crede că știe și cunoaște totul.

DROZ (1773—1850)

Dragostea de adevăr, setea nepotolită după adevăr, hotărîrea fermă de a-l căuta și a-l păstra cu credință — iată ceea ce trebuie să privim ca adevărata bază a educației și a demnității omenești.

CHANNING (1780—1842)

Adevărul, oriunde l-ai căuta, nu iese ușor la iveală. Trebuie să te cobori foarte adînc ca să-l găsești, așa cum faci pentru metalele prețioase.

GUIZOT (1787—1874)

Adevărul este o piatră prețioasă, care se găsește în fundul prăpăstiilor.

BYRON (1788—1824)

A nu mărturisi adevărul înseamnă a tăinui răul, iar nu a-l înlătura.

THIERS (1797—1877)

Există numai o moralitate și aceasta-i adevărul; există numai o stricăciune și aceasta-i minciuna.

FEUCHTERSLEBEN (1806—1849)

Cine socoate că ştie adevărul nu e numai îndreptăţit, ci şi dator să-l răspîndească.

A. GRÜN (1806—1876)

Broasca ţestoasă, care merge pe drumul adevărat, va întrece calul de curse, care a pornit pe drumul greşit.

S. SMILES (1812—1904)

Adevărul e un depozit, ca şi bogăţia. Noi nu sîntem, ca să spunem astfel, decît casierii: îl strîngem pentru a-l răspîndi.

J. SIMON (1814—1896)

Să avem de partea noastră adevărul, iată secretul elocinţei şi al virtuţii, iată autoritatea morală. E cea mai înaltă maximă a artei şi a vieţii.

AMIEL (1821—1881)

Adevărul poate aştepta; el rămîne veşnic tînăr. Şi e sigur că într-o zi va fi recunoscut.

GUYAU (1854—1888)

Adevărul aşteaptă. Numai minciuna e grăbită.

AL. VLAHUŢĂ (1858—1919)

Adevărul e pretutindeni, dar nu-l recunoaşte decît acela care-l caută.

Cu un singur adevăr un om cumsecade își face mai mulți dușmani decît o canalie cu o viață întreagă de minciuni.

N. IORGA (1871–1940)

Dacă te-ai hotărît să spui adevărul, pregătește-te de suferință.

I. BRĂTESCU-VOINEȘTI (1868–1946)

Vălul fățărniciei și patima urii aici n-o poți vedea; în tot îți zîmbește dragostea dreaptă și nefățărită, în tot vezi surîsul cald al frumosului și fața netedă a adevărului; frumosul îți liniștește ochii împăienjeniți de vălul negru și cernit al lumii mari, iar adevărul te trezește din beția stîrnită în creier de ceasuri bolnave și nesocotite, făcîndu-te să te cunoști pe „tine".

O. GOGA (1881–1938)

MINCIUNA

Limba omului să nu grăiască minciună.

SOLON (640–558 î.e.n.)

Nu mințiți niciodată nici măcar în glumă, ca să nu căpătați deprinderea de a minți.

PITTACUS (650–569 î.e.n.)

Ia seama la ceea ce făgăduiești, dacă este drept și cu putință de făcut, căci făgăduiala este datorie curată.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.)

Mincinosul nu mai este crezut chiar cînd spune adevărul.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Nici o minciună, în vorbă ca și în fapte.

EPICTET (50–138)

Minciuna este ca bulgărele de zăpadă: cu cît îl rostogolești mai mult, cu atît se face mai mare.

LUTHER (1483–1546)

Minciuna este un drum foarte scurt pentru cine se folosește de ea; dar la capătul ei este prăpastia, în care se prăvălește mincinosul.

AMYOT (1513–1593)

Cu adevărat, obiceiul de a minți este un urît viciu. Noi nu sîntem oameni şi nu ne legăm unul de altul decît prin cuvînt. Dac-am cunoaşte grozăvia şi pacostea minciunii, am fugări-o pe orice cale şi pe mai bună dreptate decît pe celelalte crime.

MONTAIGNE (1533—1592)

Orice minciună îşi găseşte un credul. Exagerarea e rudă cu minciuna.

GRACIAN (1601—1658)

Cine spune minciuna întîi obrazul îşi ruşinează, iar mai pre urmă sufletul îşi ucide.

Scăpatul la minciună şi lacomul la giuruințe mari prea lesne inima-şi dau.

Rar mincinos nelăudăros şi mai rar falnicul tainic se află.

În curata casă a sufletului, poinjina minciunii, a se prinde, loc nu are.

Mincinosul, tatăl minciunii,
Şi minciuna, fata mincinosului este.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Cel ce spune o minciună nu-şi dă seama de fapta ce face, căci trebuie să spună alte mii de minciuni, ca să susțină pe cea dintîi.

POPE (1688—1744)

Minciunile sînt aşa de prăsitoare, că una singură ajunge să dea naştere la o mie de alte minciuni.

GOLDONI (1707—1793)

Cuvîntul vostru să fie da, da; nu, nu. O dată spus, să fie ca monumentul de granit, fixat în pămînt. Să ne ţinem făgăduielile, să ne îndeplinim îndatoririle; cuvîntul nostru să fie sfînt.

CH. WAGNER (1852—1918)

Minciuna este totdeauna imorală.

DUPRAT (1815—1885)

Nu cunosc o jignire mai mare decît aceea de a-ţi îngădui să ocupi în societate un loc care nu e al tău; de a primi să ai relaţii şi prietenii la care nu ai dreptul; într-un cuvînt, de a face din viaţa ta o veşnică minciună.

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSON (1832—1910)

Minciuna este unul din faptele cele mai necinstite. În afară că pricinuieşte pagubă aproapelui, înşelîndu-l asupra a ceea ce el are dreptul să ştie, dar minciuna este josnicie şi laşitate.

CARRAU (1842—1889)

Minciuna este sîmburele care dă roade în toate pămînturile; de aceea, poate, se cultivă cu atîta plăcere pretutindeni.

V. CONTA (1846—1884)

Spre cer nu se poate înălța decît adevărul. Minciunile cad la pămînt — ale pămîntului fiind.

La toate popoarele oamenii cinstiți, care aduc un cuvînt nou pe pămînt, străbat anevoie. Sînt atîția care au interes să nu se facă lumină.

Nimic nu scoboară pe om ca lipsa de sinceritate. Minciuna, orice fel de minciună, e o mișelie... Un om liber, un om care prețuiește libertatea lui, nu minte niciodată. *Din mîndrie* nu minte. Între cel ce a căzut învins, apărînd un adevăr, și cel care se făleşte c-a ieşit biruitor susținînd o minciună, care e adevăratul viteaz? Cu cine ai vrea să-ți împarți grijile și speranțele vieții tale?

Şi mai întîi tu fii om. Nu face nici un hatîr deşertăciunii. Cu minciuna să nu stai niciodată la tocmeală. Să știi că ceea ce pierde mai mult pe un om nu e atît otrava stricăciunii lui, cît amestecul acesta de minciună și de adevăr, în care vrea să trăiască, împotriva legilor elementare ale vieții. Îngemănarea aceasta a minciunii cu adevărul constituie ceea ce în lumea formelor vii se cheamă un monstru și se știe că monștrii nu trăiesc.

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

Minciuna o începe un mincinos, o mîntuie ceilalți, o comentează un învățat și o crede mai toată lumea.

Minciuna nu poate lua nimic din adevăr, precum negura nu face ziua mai mică.

Minciunile copiilor privesc fantezia, ale bărbaţilor prezentul, ale bătrînilor trecutul. Minciunile femeilor privesc toate domeniile.

N. IORGA (1871–1940)

Minciunile constituie dovada unei infamii.

FRIEDRICH GRIMM (1723–1807)

Minciuna este înjosirea şi întrucîtva nimicirea demnităţii omeneşti.

Minciuna este totdeauna odioasă cînd cineva profită de pe urma ei.

KANT (1724–1804)

Falsa modestie este minciuna cea mai cuviincioasă.

CHAMFORT (1741–1794)

Cînd greşesc, bagă de seamă oricine; cînd mint, nu.

GOETHE (1749–1832)

Mincinosul este duşmanul reputaţiei sale.

CH. DE BEAUCHÊNE (1748–1824)

Unde începe minciuna, începe şi infamia.

BALZAC (1799–1850)

Minciuna este asasinatul inteligenţei.

P. PROUDHON (1809–1865)

Minciuna este o degradare a caracterului. Ea duce la toate infamiile.

AUG. MAQUET (1813–1888)

Că am ucis un elefant, e adevărat. Dar că l-am şi cărat în spinare tot drumul pînă acasă, e o minciună.

ZICĂTOARE AFRICANĂ

Cu minciuna e ca şi cu o rană, care lasă cicatrice în urma ei. Pe mincinos nu-l mai crezi, chiar cînd grăieşte adevărul.

PROVERB PERSAN

Minciuna se afundă ca plumbul şi iese ca frunza.

PROVERB ROMÂNESC

Cu minciuna prînzeşti, dar de cinat, nu.

ZICĂTOARE ROMÂNEASCĂ

SINCERITATEA, VICLENIA

E ruşinos să alinţi pe cei care îi urăşti sau îi disprețuieşti.

CONFUCIUS (551—479 î.e.n.)

Chiar dacă-nşală el şi zei şi oameni,
Nu trebuie să creadă niciodată
Că faţa lui rămîne-n veci ascunsă...

LUCREŢIU (99—55 î.e.n.)

Ce chin mai mare decît clipă de clipă să te tot observi, să ai teama ca nu cumva să te descoperi altfel decît cum te arăţi de obicei! Dimpotrivă, cîtă plăcere are în sine o simplitate sinceră, care se are numai pe sine de podoabă, care nu-şi acoperă cu nimic firea.

SENECA (4—65)

Nu poţi întinde mereu curse, fără să cazi şi tu.

FR. BACON (1561—1626)

De ce nu-s oamenii aşa cum par! Sau, dacă nu, să nu mai pară oameni!

SHAKESPEARE (1564—1616)

Am cîștiga mai mult dacă ne-am arăta așa cum sîntem, decît de-am căuta să părem ceea ce nu sîntem.

Simplitatea e pecetea adevărului.

Nu pot fi sinceri oamenii slabi (fără vlagă morală).

Sinceritatea este o destăinuire a inimii. O găsim la foarte puțini oameni. Aceea pe care o întîlnim, de obicei, nu e decît o fină ascundere a gîndului, pentru a atrage încrederea altora.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Nu trebuie să spui totdeauna ce gîndești, dar gîndește-te totdeauna la ceea ce spui. Cînd cineva capătă faima de om sincer și curat, ai putea face jurămînt pe temeiul cuvîntului său. Cuvîntul acesta are întreaga autoritate a jurămîntului.

DOAMNA DE LAMBERT (1646—1723)

Pasărea vicleană dă singură în laț.

ION NECULCE (1672—1744)

Sinceritatea mărturisirilor dă naștere iertării.

GOLDONI (1707—1793)

Sinceritatea este partea esențială a caracterului omului. Făurirea sincerității este un punct capital al educației.

KANT (1724—1804)

Să recunoaştem, spre demnitatea secolului nostru, că jurămîntul e o foarte slabă dovadă pentru oamenii bine crescuţi şi rafinaţi; el nu este de trebuinţă decît la popoarele înapoiate, unde însuşirea de a minţi costă mai puţin decît călcarea jurămîntului. În moravurile noastre, acest „ceremonial solemn" nu e decît o formalitate ofensatoare... inutilă pentru societate şi jignitoare pentru cei ce sînt obligaţi să-l facă.

PORTALIS (1746—1807)

Pot făgădui că voi fi sincer, nu însă nepărtinitor.

GOETHE (1749—1832)

Amicii se pretind sinceri, inamicii sînt într-adevăr.

SCHOPENHAUER (1788—1860)

Omul sincer nici nu ştie că-i sincer.

CARLYLE (1795—1881)

Nu e totdeauna bine să spunem tot ce-avem pe inimă, dar să căutăm să n-avem pe inimă decît ceea ce-am putea spune.

P. JANET (1823—1899)

Sinceritatea este o floare care creşte numai în sera de inimi a copiilor; acolo găseşte ea cu prisosinţă tot ce-i trebuieşte. Sădită în altă parte, trăieşte puţin, degenerează şi cu timpul chiar moare.

V. CONTA (1846—1884)

Fără sinceritate nu faci nimic. Oricît vei fi de iscusit și de șiret, oricît vei ști să ticluiești și să sulimenești minciuna — ea rămîne tot minciună. Vei înșela pe un om, o generație, două, dar timpul... pe el nu-l vei înșela.

AL. VLAHUȚĂ (1858—1919)

Caută la cine te prețuiește, cît de curată e inima, nu cît de înalt e gîndul.

N. IORGA (1871—1940)

Timpul

TIMPUL

Cine se scoală mai de dimineață departe ajunge.

TERENȚIU (185–159 î.e.n.)

Timpul schimbă fața lumii.

LUCREȚIU (96–55 î.e.n.)

Nimic nu trece mai iute decît anii.

OVIDIU (43 î.e.n.–16)

Timpul nu e prea scurt, dar noi risipim prea mult timp.

SENECA (4–65)

Cu cît știi mai multe, cu atît ești mai mîhnit de pierderea timpului.

DANTE (1265–1321)

Ziua de mîine, abia venită, nu mai este mîine, căci îndată vine un alt mîine, fuge ca și acesta și vine altă zi, care și ea are un mîine...

PETRARCA (1304–1374)

Timpul descoperă toate lucrurile.

ERASM (1467–1536)

Timpul e cel mai mare dintre înnoitori.

FR. BACON (1561–1626)

Timpul e meșter mare, aranjează multe lucruri.

CORNEILLE (1606–1684)

Acei care se îndeletnicesc prea mult cu lucrurile mici ajung — de obicei — neputincioși pentru cele mari...

LA ROCHEFOUCAULD (1613–1680)

Nu folosești nimic alergînd; totul e să pornești la timp.

LA FONTAINE (1621–1695)

Cei mai mulți oameni își întrebuințează o parte din viață spre a face nefericiți pe ceilalți.

LA BRUYÈRE (1645–1696)

Precum se zice, toate vremea lor au
și fără vreme și pîinea face greutate stomacului.

Pierderea vremii bune este maica și sămînța vremii rele.

Vremea dascălul și învățătorul tuturor este.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Viața e prea scurtă, timpul prea prețios, pentru a vorbi fleacuri.

Nimic nu e mai lung decît timpul, deoarece el este măsura veșniciei; nimic mai scurt fiindcă lipsește la toate

proiectele noastre. Nimic nu e mai încet pentru cel care așteaptă, nimic mai iute pentru cel care se bucură.

VOLTAIRE (1694—1778)

Oricît de puțin ați iubi viața, nu risipiți timpul, căci timpul e stofa din care e făcută viața.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Nu ești născut pentru glorie, dacă nu știi să prețuiești timpul.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Să fim zgîrciți cu timpul; să nu dăm nici o clipă de-a noastră, fără să primim în schimb valoarea ei; să nu lăsăm orele să scape din mîinile noastre, decît cu economie, cu rod...; să nu îngăduim ca o singură zi din viața noastră să se scurgă, fără să fi sporit și mai mult comoara cunoștințelor și a virtuților noastre.

LETOURNEUR (1736—1788)

Ce poți face azi nu lăsa pe mîine.

JEFFERSON (1743—1826)

E mai bine să faci lucrul cel mai fără însemnătate din lume decît să crezi că o jumătate de ceas e fără însemnătate.

Folosește-te de buna dispoziție a momentului care vine așa de rar!

Ce e mai de preț ca prețul zilei?

GOETHE (1749—1832)

Există oameni care nu știu să-și piardă timpul singuri: aceștia sînt pacostea oamenilor ocupați.

DE BONALD (1754–1840)

Ai totdeauna timp, cînd știi să te ocupi.

DOAMNA ROLAND (1754–1793)

Toate succesele mele în viață le datoresc faptului că în toate lucrurile am fost totdeauna înainte cu un sfert de oră.

NELSON (1758–1805)

Orice oră din timpul pierdut în tinerețe este o pricină de nemulțumire pentru viitor.

NAPOLEON I (1769–1821)

Vremea trece iute, nu se mai întoarce și noi rămînem tot lipsiți și necopliți. Pentru aceasta grăbiți-vă, nu întîrziați.

GH. LAZĂR (1779–1823)

Tocmai cei ce au mai mult timp liber la îndemînă profită mai puțin de el.

CHANNING (1780–1842)

Dimineața este tinerețea zilei; totul e mai proaspăt, mai lesnicios, dimineața; ne simțim mai puternici, mai dispuși, mai stăpîni pe facultățile noastre. Nu trebuie să

scurtăm acest timp, sculîndu-ne tîrziu, sau ocupîndu-ne de fleacuri, sau vorbind nimicuri. Dimineața e chintesența vieții. Dimpotrivă, seara este bătrînețea zilei.

SCHOPENHAUER (1788—1860)

Cui i se pare că seara e plăcută, acela trebuie să-și fi întrebuințat bine ziua.

LINDE (1797—1870)

Nu te plînge de timpul tău; dacă-l găsești rău, întreabă-te ce ai lucrat ca să-l faci mai bun?

CARLYLE (1795—1881)

Între trecutul ce ne-a scăpat și viitorul pe care nu-l cunoaștem e prezentul, în care sînt datoriile pe care le avem de îndeplinit.

A. DE GASPARIN (1810—1871)

Prea des spunem: „Treburile serioase pe mîine; ce nu facem azi, vom face mîine". Dar va veni ziua de mîine? Mîine e marele dușman al lui azi; el ne paralizează puterile și ne reduce la neputință, favorizînd neactivitatea noastră.

A nu amîna nimic, iată adevărata taină a celui care știe prețul timpului. Cînd amînăm lucrul pe-a doua zi, nu ne gîndim că fiecare zi și fiecare oră aduce o nouă treabă de făcut.

E. LABOULAYE (1811—1883)

Timpul e ca şi viaţa — fără reîntoarcere.

O oră pe zi, smulsă ocupaţiunilor uşuratice şi bine întrebuinţată, ar ajunge unei persoane, cu puteri obişnuite, să înveţe orice ştiinţă. În zece ani, din om ignorant s-ar face un om instruit. Să nu lăsăm deci timpul să treacă, fără să nu producă roade şi fără să nu ne aducă vreun folos.

S. SMILES (1812—1904)

Să nu trăieşti nici o zi fără folos. Adu-ţi aminte că timpul e cel mai preţios dintre bunuri şi că, o dată pierdut, el nu se mai poate redobîndi.

MANTEGAZZA (1831—1910)

Trecutul este uşa viitorului.

B. P. HASDEU (1836—1907)

Cînd am şti toţi ce să facem cu viaţa noastră, cînd am putea să dăm, în fiecare moment, cea mai bună întrebuinţare energiei de care dispunem — ce lume ar fi, Doamne! Adevărat paradis!

AL. VLAHUŢĂ (1858—1919)

Pierzi în viaţă ani şi la moarte cerşeşti o clipă.

Vîntul aleargă mult, dar el nu caută pe nimeni.

N. IORGA (1871—1940)

Timpul e bani.

PROVERB ENGLEZESC

Nu lăuda ziua înainte de a se fi făcut seară.

PROVERB GERMAN

Grăbește-te încet.

MAXIMĂ LATINĂ

Munca

MUNCA

Întîi trebuie să vezi sfîrşitul lucrurilor, apoi să te apuci de ele.

ESOP (sec. VII—VI î.e.n.)

Omule, oricine ai fi, munceşte. Plăteşte-ţi viaţa prin lucru. Leneşul săvîrşeşte un furt pe seama societăţii. Hrana noastră să ne-o agonisim noi înşine. Să n-o cumpărăm cu preţul ruşinei. N-ai învăţat vreun meşteşug? Du-te şi sapă în ţarină. Te zbate. Vei găsi totdeauna de lucru. Voieşti să te dăruieşti navigaţiei? Mările îţi sînt deschise. Vrei să te îndeletniceşti cu muncile cîmpului? Cîmpiile sînt destul de întinse.

FOCILIDE (sec. VI î.e.n.)

Părintele gloriei şi al fericirii este lucrul.

EURIPIDE (480—406 î.e.n.)

Întăriţi trupul vostru prin muncă şi mintea voastră prin studiu.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Minte sănătoasă în corp sănătos.

IUVENAL (42—125)

Lucrările sfîrşite sînt plăcute.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Munca necurmată învinge totul.

VIRGILIU (70—19 î.e.n.)

N-avem nimic fără osteneală.

Nici un seceriş fără o mare lucrare.

Lucrul început e pe jumătate făcut.

HORAŢIU (sec. I î.e.n.)

Sfîrşitul încoronează lucrarea.

OVIDIU (43 î.e.n.—16 e.n.)

Un lucru serios e adevărată bucurie.

SENECA (4—65)

Mereu la lucru.

Munca scuteşte pe om de trei mari rele: plictiseala, viciul şi sărăcia.

VOLTAIRE (1694—1778)

Acel care nu lucrează e foarte aproape de a face rău; omul muncitor n-are această putinţă.

FRANKLIN (1706—1790)

Cumpătarea şi lucrul sînt cele două adevărate leacuri ale omului.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Munca are avantajul de-a face zilele mai scurte şi de-a lungi viaţa.

DIDEROT (1713—1784)

A lucra e a fi fericit.

GRAY (1716—1771)

E de cea mai mare însemnătate ca toți copiii să învețe de mici să muncească.

KANT (1724—1804)

Munca e balsamul sîngelui, izvorul virtuții.

HERDER (1744—1803)

Numai atîta ai trăit: cît ai muncit.

GOETHE (1749—1832)

Primul principiu al onoarei ce trebuie sădit în sufletul celui pe care-l educi este că e rușinos pentru cineva să-și datoreze trăirea, întreținerea vieții, altcuiva decît muncii sale.

FICHTE (1762—1814)

Mulțumită muncii lacrimile cele mai amare se usucă. Munca, mîngîierea mare, totdeauna făgăduiește mai puțin decît dă. Munca, plăcere fără seamăn, e încă sarea celorlalte plăceri.

LEGOUVÉ (1764—1812)

Pot dovedi oricui că cine muncește bine și cu demnitate poate, prin însăși aceste două însușiri, să îndure nenorocirea.

BEETHOVEN (1770—1827)

Foamea se uită la poarta omului muncitor și nu îndrăznește să intre.

A. PANN (1794—1854)

Muncește, căci în muncă vei găsi adevărata mulțumire.

Un om care ar voi bucuros să muncească, dar nu găsește nimic de lucru, e cea mai tristă priveliște ce ne-o poate înfățișa neegalitatea fericirii sub soare.

CARLYLE (1795—1881)

Omule, nu uita că în viață omul nu trebuie să ceară fericirea decît de la munca lui, iar nu de la întîmplare.

ANDERSEN (1805—1875)

Munca este școala caracterului.

ED. LABOULAYE (1811—1883)

Nu odihna și lucrul ușor formează pe oameni, ci oboseala și lucrul greu.

Un cîine care latră e mai folositor decît un leu care doarme.

E. SMILES (1812—1904)

Pînă acum țările cele mai bogate erau acelea unde natura era mai binefăcătoare; azi bogăția este în țările unde oamenii sînt mai activi.

BUCKLE (1821—1862)

După gradul în care este prețuită munca se poate cunoaște gradul de civilizație al unui popor.

N. A. DOBROLIUBOV (1836—1861)

Aceasta este marea formulă modernă: muncă, muncă și iar muncă.

GAMBETTA (1838—1882)

Muncește, dar de ce să te ții mare? Dacă ar fi vorba să prețuim pe oameni după muncă, atunci calul ar fi mai bun decît nu știu care om. El trage și tace!

M. GORKI (1868—1936)

Prima forță de producție a omenirii întregi este cel ce muncește, muncitorul.

LENIN (1870—1924)

Munca pentru muncă nu obosește, ci munca pentru stăpîn și munca pentru termen.

Nu te odihnești niciodată pentru munca ce-ai făcut-o, ci pentru aceea ce-o vei face.

Cînd chemi la muncă, să-ți văd sapa în mînă.

N. IORGA (1871—1940)

Cine a înălțat munca pînă la iubire, acela a coborît raiul pe pămînt.

S. MEHEDINȚI (1869—1962)

Un măgar care-și poartă sarcina sa prețuiește mai mult decît un leu care sfîșie oamenii.

PROVERB PERSAN

BOGĂȚIA

Căci doar nimic din tot ce-a cîștigat vreun preț
Pe lume, nu-i ca aurul de rău; cel care
Răstoarnă state, pustiește, alungă oameni
Din curți și case; schimbă inimi virtuoase
Și le îndreaptă spre fapte blestemate:
El învață pe oameni viclenia
Și-obraznica nelegiuire-a crimei.

SOFOCLE (495—405 î.e.n.)

Bogăția face nefericit pe cel care o are și totuși tremură cînd e să o folosească la ceva.

ARISTOTEL (384—322 î.e.n.)

Ceea ce face bogăția noastră nu e mulțimea averilor noastre, ci chipul nostru de a vieții. A nu fi lacom este un bun asigurat. A nu cumpăra nimic pe toane e un venit.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Unde se grămădesc banii, vin și grijile.

HORAȚIU (65—8 î.e.n.)

Cine aleargă lacom după avuții n-are nici respectul față de legi, nici teamă, nici rușine.

IUVENAL (42—125)

Banii nu trebuie să intre în casa oamenilor cinstiți decît pe calea virtuții.

AMYOT (1513–1593)

Banii sînt un bun servitor, dar un rău stăpîn.

FR. BACON (1561–1626)

Adevăratele bunuri sînt: sănătatea, puterea (forța), curajul, pacea, buna înțelegere în familie, libertatea oricărui cetățean, strictul necesar, deprinderea de a lucra, întrecerea în virtuți și supunerea în fața legilor.

FÉNELON (1651–1715)

Nici sărăcia nu poate înjosi sufletele mari, nici bogăția nu poate înălța pe cele josnice.

VAUVENARGUES (1715–1747)

Plictiseala este nenorocirea oamenilor bogați.

H. WALPOLE (1717–1787)

Avuția este ca apa sărată: cu cît se bea, cu atît ațîță setea.

SCHOPENHAUER (1788–1860)

Dacă există un singur om pe lume, care se răsfață din belșug, se află undeva un altul, care moare de foame.

TOLSTOI (1828—1911)

Am observat la mai toți oamenii bogați un fel de seriozitate întunecată, un aer grav, o căutătură încărcată de grijă. Parcă mereu ar face socoteli în gînd. Bieții oameni!

AL. VLAHUȚĂ (1858—1919)

Cine dorește mult are nevoie de mult și ajunge tocmai prin aceasta foarte sărac și de compătimit. Dar omul, care nu dorește decît ceea ce poate dobîndi, e de-o bogăție rară.

A avea comori bogate nu înseamnă nimic. Ceea ce este interesant e a nu avea dorințe care să întreacă puterile noastre.

Nu e greu să avem servitori, palate, milioane, dar e foarte ușor să alungăm aceste dorințe din sufletul nostru. Căci dacă conștiința noastră, serioasă și bine chibzuită, se va opri puțin asupra acestor lucruri atît de dorite, ea va afla, surîzînd, deșertăciunea lor.

JEAN FINOT (1856—1922)

ECONOMIA, RISIPA, ÎMPRUMUTUL, DATORIILE

Socotesc că în familie, ca şi în stat, cel mai bun izvor de virtute este economia.

Economia este un mare venit.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Cel care împrumută se leapădă de sine însuşi... Aveţi cu ce trăi? Nu vă împrumutaţi. N-aveţi cu ce trăi? Cu atît mai mult nu vă împrumutaţi. N-aţi putea să vă mai scăpaţi de datorii.

PLUTARH (50—125)

Dacă eşti sărac nu mai adăuga la sărăcia ta groaza împrumutului şi a datoriilor.

AMYOT (1513—1593)

Sînt multe mijloace de îmbogăţire, dar puţine sînt cinstite. Economia este unul din cele mai bune... Să fim cu luare-aminte însă, ca să nu se împotrivească faptelor bune şi dărniciei.

FR. BACON (1561—1626)

Datoriile făcute în tinereţe sînt ruina omului la maturitate.

BEN JONSON (1574—1637)

Economia bine înţeleasă ţine mijlocul între risipă şi zgîrcenie; se cade să meargă hotărîtă pe această cale, încît să nu se aplece nici de o parte, nici de alta.

OXENSTIERN (1583—1654)

Întrebuinţează-ţi bine banul, cum îţi întrebuinţezi şi timpul. Nerodul cumpără ceea ce nu-i trebuie.

LORDUL CHESTERFIELD (1694—1773)

Economia este izvorul independenţii şi-al libertăţii.

DOAMNA GEOFFRIN (1699—1777)

Cel dintîi viciu este de-a face datorii, cel de-al doilea, de a minţi. Minciuna încalecă pe datorie.

Dacă cineva vă spune că puteţi să vă ridicaţi altfel decît prin cultură, muncă şi economie, fugiţi de el.

Cel care se împrumută şi cel care împrumută sînt doi sclavi, unul al împrumutătorului, celălalt al datornicului. Îngroziţi-vă de acest lanţ, păstraţi-vă libertatea şi independenţa.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Orice risipitor este un vrăjmaş al societăţii; orice om econom este un binefăcător public.

A. SMITH (1723—1790)

Cel mai bogat dintre oameni este economul; cel mai sărac e zgîrcitul.

CHAMFORT (1741—1794)

Nu cumpăra lucruri fără de folos, oricît de ieftine ar fi ele.

JEFFERSON (1743—1826)

Înțelepciunea, cumpătarea și buna gospodărire sînt tovarăși prețioși pentru îndulcirea vremurilor.

SAMUEL DREW (1763—1833)

Datoriile fac din om un adevărat rob.

ARTHUR WELLINGTON (1769—1852)

Dacă faceți datorii, veți fi siliți să aveți secrete față de cei ai casei voastre, să-i amăgiți, să-i mințiți; veți trăi într-o continuă neliniște.

Dacă vă place liniștea și libertatea de spirit, nu faceți datorii, veți fi în prada unei continue frămîntări. Dacă vă place neatîrnarea, nu faceți datorii, căci datornicul ajunge robul creditorului său. Dacă voiți să vă păstrați demnitatea, nu vă îndatorați; altfel vor fi oameni pe care nu-i veți putea privi în față, oameni cu care veți avea groază să vă întîlniți; și vor fi străzi pe care nu veți cuteza a trece.

BARRAU (1794—1865)

Un sac gol, spune proverbul, nu poate sta drept; la fel e cu un om care are datorii.

Economia numai pentru a strînge bani e ceva de disprețuit, chiar atunci cînd banii au fost cîștigați în chip

cinstit. A strînge bani numai pentru plăcerea de a fi bogat este semnul caracteristic al unei minți mărginite și-al unui suflet mic.

Economia poate fi privită ca fiica prevederii, ca sora cumpătării și ca mama libertății. Ea este cu totul conservatoare: păstrătoare adică a onestității caracterului, a fericirii casnice și a binelui social. Ea potolește frămîntarea și aduce mulțumirea; ea face pe oameni prietenii ordinii și ai siguranței publice.

Ar trebui ca întotdeauna să planificăm cheltuielile noastre după veniturile pe care le avem; acest obicei constituie însăși esența cinstei.

S. SMILES (1812—1904)

Economia, dacă n-are nici o pată, e o virtute, o virtute socială îndeosebi; dar este în primul rînd și o virtute individuală. Într-adevăr, acel care economisește se lipsește de una și de alta, se stăpînește, se oprește în fața povîrnișului plăcerilor fără măsură; face astfel un act de prevedere și de tărie sufletească.

Numai economia dă omului siguranța pe-a doua zi.

H. MARION (1846—1897)

Economia este arta de a obține maximum de la viață. Grija de economie este rădăcina tuturor virtuților.

B. SHAW (1856—1950)

Picurii cu strop de strop/ Fac al mărilor potop —
Zilnic cîte-un spic aduñă/ Şi-n curînd tu ai un snop.

G. COŞBUC (1866–1918)

Dobînzile se aşază la masă mai devreme decît tine.

Cînd risipeşte bărbatul, arde casa pe jumătate; cînd risipeşte femeia, arde toată casa.

PROVERBE

Fericirea

FERICIREA

Fericirea trupească constă în sănătate, iar cea a spiritului în învățătură (știință).

TALES DIN MILET (640—547 î.e.n.)

Nu vorbiți despre fericirea voastră unui om mai puțin fericit decît voi.

PITAGORA (600—509 î.e.n.)

Fericirea nu se găsește nici în însușirile trupului, nici în bogăție; n-o găsim decît în dreptate și bunătate.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

Știința este partea cea mai considerabilă a fericirii.

SOFOCLE (495—405 î.e.n.)

Fericirea și virtutea sînt legate una de alta prin legături de fier și de diamant.

Să dați oamenilor orice, dacă nu le dați virtutea, nu veți fi făcut nimic pentru fericirea lor.

PLATON (429—347 î.e.n.)

Fericirea constă din înțelepciune și prudență; sănătatea și bogăția, chibzuit folosite, sporesc această fericire.

Fericirea constă într-o ordonată și liberă activitate a facultăților noastre intelectuale. Fericirea e acțiunea condusă de rațiune, în mijlocul împrejurărilor prielnice ei.

ARISTOTEL (384—322 î.e.n.)

Să punem orice preferință și orice aversiune în legătură cu sănătatea corpului și cu liniștea sufletului, deoarece acestea alcătuiesc adevăratul scop al vieții fericite. Toate actele noastre nu urmăresc decît realizarea lui, anume să nu suferim trupește și să nu fim tulburați sufletește.

EPICUR (341—270 î.e.n.)

Ne cunoaștem fericirea numai atunci cînd am pierdut ce-am avut odată.

PLAUT (254—184 î.e.n.)

Oricîtă iubire am avea pentru prietenii noștri, niciodată fericirea lor nu ne va face însă pe noi fericiți.

CATO CEL BĂTRÎN (234—149 î.e.n.)

Nu se poate numi fericire ceea ce nu se poate împărți cu un prieten.

TERENȚIU (185—159 î.e.n.)

Omul laș, omul nesocotit și omul rău nu pot fi fericiți; dar omul cinstit, omul curajos și înțeleptul nu pot fi nefericiți. Omul hotărît și virtuos nu se căiește niciodată de a fi făcut bine.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Nu socotiți fericit pe omul care are în juru-i o mulțime de inși. În jurul unui bogat se adună lumea ca pe țărmul unui lac, ca să scoată apă din el.

Să ne bucurăm de ceea ce avem noi, fără comparație cu alții. Niciodată nu vei fi fericit, dacă te vei mîhni, văzînd că altul e mai fericit ca tine. Cînd vezi cîți sînt înaintea ta, gîndește-te la cîți sînt în urma ta.

SENECA (4—65)

Un om răutăcios nu e niciodată fericit.

IUVENAL (42—125)

Cînd ai puține dorințe, ai și puține lipsuri.

PLUTARH (50—125)

Toată fericirea noastră constă în sentimentul perfecțiunii.

Oricine a trăit astfel, încît conștiința lui să nu-l poată învinui de nimic, simte o mulțumire vie, care-l face fericit.

DESCARTES (1596—1650)

Fericirea dobîndită cu osteneală e gustată de două ori.

GRACIAN (1601—1658)

Mai mult ne zbatem și ne chinuim spre a face să se creadă că sîntem fericiți, decît spre a fi cu adevărat fericiți.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Toţi oamenii vor să fie fericiţi. Acesta e motivul tuturor faptelor omului.

PASCAL (1623—1662)

Trei lucruri sînt necesare pentru a fi fericit: trup sănătos, spirit liber, şi inimă curată.

J. DOMAT (1625—1695)

Ca un şuvoi se scurge fericirea celor răi.

RACINE (1639—1699)

Căutăm fericirea noastră în afară de noi înşine şi în părerea pe care oamenii o au despre noi.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

O mare piedică a fericirii e de-a ne aştepta la o prea mare fericire.

FONTENELLE (1657—1757)

Fericirea grabnică curînd oboseşte.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Dacă am voi să fim fericiţi, lucrul ar fi lesne de împlinit; voim însă să fim mai fericiţi decît alţii, şi aceasta mai totdeauna este greu, căci îi credem cu mult mai fericiţi decît sînt ei cu adevărat.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Obișnuit credem că cea mai înaltă fericire se găsește pe treptele de sus. Ce greșeală!

De cauți bine fericirea, n-o găsești decît în casa ta proprie.

Fericirea e limanul către care tind oamenii.

VOLTAIRE (1694—1778)

Nu este fericire fără curaj și nici virtute fără luptă.

Deplina fericire constă în a face pe alții fericiți...

În zadar vom căuta fericirea departe, de vom neglija s-o cultivăm noi înșine, căci oricît ar veni de-afară, nu se face simțită în noi, decît cînd găsește un suflet propriu de a o gusta.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Omul cel mai fericit e acela care face fericiți pe cît mai mulți oameni.

DIDEROT (1713—1784)

Rareori ne gîndim la întuneric, cînd sîntem la lumină; și la durere, cînd sîntem mulțumiți. Dar contrariul, întotdeauna.

KANT (1724—1804)

Plăcerea se poate rezema pe iluzie; fericirea însă stă pe adevăr.

CHAMFORT (1741—1794)

Unul din cele mai sigure mijloace de a obține fericirea este de a fi știut să păstrezi neatins respectul față de tine însuți; de a putea privi viața ta întreagă fără rușine și fără remușcări; fără să vezi în ea ceva josnic, nici vreo nedreptate, sau vreun rău făcut altuia și pe care să nu-l fi reparat.

CONDORCET (1743–1794)

Filozofii atît de mult au complicat fericirea, în distracțiile lor de sistematizare, încît au făcut-o cu neputință de ajuns.

RIVAROL (1753–1801)

Trebuie să iubești și să trăiești în sufletul celorlalți, ca să știi ce e fericirea.

GODWIN (1756–1836)

Saadi se jeluia că n-are ghete; dar, cînd văzu un om fără picioare, se înveseli.

K. J. WEBER (1767–1832)

Adevărata fericire costă puțin; cînd costă mult nu e de bun soi.

CHATEAUBRIAND (1768–1848)

Ceea ce nu putem împărți cu alții e insuportabil; chiar fericirea ar fi grea dacă am duce-o singuri.

BYRON (1788–1824)

Nu uita: în viață omul obține fericirea numai prin munca sa, nu de la întîmplare.

ANDERSEN (1805—1875)

Condițiunile fundamentale ale fericirii omenești sînt acestea: traiul sub cerul liber — în bătaia soarelui și în aerul curat, de-a valma cu pămîntul, cu plantele și cu vieţuitoarele — munca și o viață familiară, curată și netulburată.

TOLSTOI (1828—1911)

Fericirea e o dorință; dar nu dobîndim tot ce dorim.

TARDE (1843—1904)

Fericirea care a gustat din amarul geloziei, e ca un obraz frumos, care a fost ciupit de vărsat: rămîn semnele.

P. BOURGET (1852—1935)

Nu poate fi fericire mai mare decît a pune în armonie viața noastră cu gîndirea noastră. Cînd duci o viață potrivit însușirilor tale, înclinărilor tainice ale conștiinței tale, resimți cea mai vie mulțumire, accesibilă tuturor oamenilor.

JEAN FINOT (1856—1922)

Fericirea adevărată n-o are, nu poate s-o aibă decît acela care o dă... Și, ca s-o dai, nu e nevoie s-o ai; iar ca s-o ai, trebuie să începi prin a o da.

E fericire pentru toată lumea. Mai întîi ai fericirea pe care ți-o dă raza ta dinăuntru, lumina minții tale și

bunătatea inimii tale. Dar natura cu bogăția privelișlilor ei, cu farmecul veșnicei reînnoiri a podoabelor ei! Dar fericirea de-a putea face pe altul fericit! Dar speranțele! Dar visurile!

Poate fi cineva cu adevărat fericit, cînd ia aminte la cîte are de făcut pe lume, la cîte însuși cată să îndeplinească într-o viață așa de scurtă și de nesigură, și vede că-l apucă noaptea cu lucrul de-abia început?

Trăinicia fericirii tale atîrnă de chipul cum îți vei înțelege și construi viața.

AL. VLAHUȚĂ (1858–1919)

Cea dintîi condiție a fericirii e liniștea sufletului. A celei adevărate; cealaltă e beție și ameteală.

Pentru fiecare om este un drum către fericire: acela pe care e chemat să meargă. Cei mulți nu-l găsesc niciodată, cei cuminți încearcă pînă la moarte, numai cei proști se trîntesc la pămînt și plîng că-s nenorociți.

N. IORGA (1871–1940)

Fericirea adevărată e ca lumina: acele corpuri strălucesc mai puternic în mărirea ei, care n-o opresc pentru dînsele, ci o împart cu mai multă dărnicie pe la cele din preajma lor.

P. CERNA (1881–1913)

Cînd ești liber și sănătos și ai și liniște sufletească, poți spune că te-ai putut apropia cît mai mult de fericire în această viață.

PROVERB INDIAN

NOROCUL, SOARTA

Dacă-ți surîde norocul, ia seama să nu te îngîmfezi; dacă te ceartă nu te lăsa doborît.

PERIANDRU (629—585 î.e.n.)

Norocul ajută pe cei curajoși.

TERENȚIU (185—159 î.e.n.)

Omul nu poate prevedea niciodată îndeajuns ce primejdie îl amenință în fiecare clipă.

HORAȚIU (sec. I î.e.n.)

Norocul e ca sticla: cînd strălucește mai mult, atunci se sparge.

E mai ușor să primești ceva din partea norocului, decît să refii.

P. SYRUS (sec. I î.e.n.)

Fiecare își făurește singur norocul.

SALLUSTIUS (86—34 î.e.n.)

Norocul dă prea mult multor oameni, dar nimănui destul.

MARȚIAL (40—104)

Cei mai mulți oameni, ca și plantele, au însușiri ascunse, pe care întîmplarea le scoate la iveală.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Nimic nu dăinuie mai mult timp decît un noroc de mijloc; nimic care să sfîrșească mai repede decît un noroc mare.

LA BRUYÈRE (1645—1696)

Furtuna cînd va să trîntească, întîi ridică; și norocul întîi rîde, apoi plînge.

Seara ghiogar, dimineața spătar!

Norocul și pre porcar și pre olar, tot cu o orbime caută.

Norocul de multe ori cu un ochi rîde, cu altul plînge; cu o mînă trage, iar cu alta împinge.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Cei care se plîng de noroc, adesea n-au a se plînge decît de ei înșiși.

VOLTAIRE (1694—1778)

Pricopselile prea repezi sînt cele mai puțin solide, pentru că rareori ele sînt lucrarea meritului. Fructele coapte, dar muncite, ale prudenței, sînt totdeauna tîrzii.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Talent fără noroc/ E de prisos;
Tămîia fără foc/ N-are miros.

GOETHE (1749—1832)

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA 813 BUCUREȘTI

Cine stă înaintea viitorului său, ca înaintea unei mese de joc și așteaptă norocul orb, acela-i un nerod.

KOTZEBUE (1761—1819)

Soarta oamenilor nu este hotărîtă de ghicitori și de liniile din palmă, ci de vrednicie și de voință.

SCHOPENHAUER (1788—1860)

Omul e *om* și e stăpîn pe soarta lui; sau de nu e, el e de vină.

TENNYSON (1809—1892)

Nu norocul, ci munca este aceea care face pe oameni ceea ce sînt... Norocul se bizuie pe întîmplare, munca pe caracter.

S. SMILES (1812—1904)

Cei răi pot avea noroc. Numai cei buni pot fi fericiți.

Norocul? De cînd alergi după el, ți-l făceai singur.

AL. VLAHUȚĂ (1858—1919)

Un noroc prea mare e ca soarele secetei.

Norocul nu se găsește bine decît în casa unde se muncește.

N. IORGA (1871—1940)

Norocul cel mai mare în viață e să ai parte de un suflet frumos. Să fii căldură, lumină și izvor de armonie pentru

cei dimprejurul tău. Al doilea mare noroc e să trăieşti măcar în apropierea unor astfel de oameni.

S. MEHEDINŢI (1869—1962)

Îţi trebuie picioare bune să poţi duce o zi de noroc.

PROVERB ELVEŢIAN

Cînd ne alintă norocul, ni se întinde o cursă.

PROVERB LATIN

Norocul e cu toane; el nu e statornic decît în nestatornicia sa.

PROVERB ITALIAN

Nădejdea
și deznădejdea

NĂDEJDEA

Nu spera și nu face lucrurile a căror lipsă bagi de seamă că te-ar face să suferi.

LEONARDO DA VINCI (1452–1519)

Nădejdea este cea mai de folos dintre toate afecțiunile sufletului, deoarece întreține sănătatea prin odihna imaginației... Nădejdea este un soi de bucurie, care, asemenea aurului în foițe, se desfășoară și se întinde asupra tuturor clipelor din viață.

FR. BACON (1561–1626)

Nădejdea este cea mai fermecătoare dintre toate pasiunile. Ea ne ține, ne hrănește și ne îndulcește toate amărăciunile vieții. Și adesea, mai degrabă am lăsa la o parte bunuri reale, decît să renunțăm la nădejdile noastre.

BOSSUET (1627–1704)

Nu e nimeni pe care să nu-l coste scump de-a fi sperat prea mult.

FÉNELON (1651–1715)

Cel care trăiește doar cu speranța e primejduit să moară de foame. Nu cîștigi nimic fără osteneală.

B. FRANKLIN (1706–1790)

Fiecare stea strecoară, o dată cu lumina sa, o rază de nădejde în inima mea.

XAVIER DE MAISTRE (1763–1852)

Între un trecut dureros și un viitor nesigur, nădejdea omenească rămîne neclintită.

LEOPARDI (1798–1837)

Nădejdea e un bun atît de ieftin, c-o poate avea și cel mai sărac dintre muritori.

S. PETÖFI (1823–1849)

Cînd vrei să birui, nu te frîngi;
Te-nalți, chiar din căderi adînci.

H. IBSEN (1828–1906)

Luptați, răbdați, munciți și nu pierdeți niciodată nădejdea, nu puneți nimic prea mult la inimă. Numai cînd pierdeți nădejdea, sînteți învinși.

JOHN LUBBOCK (1834–1913)

Cum mîngîie dulce, alină ușor
Speranța pe toți muritorii!

EMINESCU (1850–1889)

Ce este o durere și-o lacrimă ce-nseamnă
Cînd tînăra nădejde la luptă te îndeamnă!

P. CERNA (1881–1913)

DEZNĂDEJDEA

Cel care speră fără temei deznădăjduiește fără temei.

SENECA (4—65)

Descurajarea e adesea mai rea decît motivul care a pricinuit-o; ea pune vîrf suferințelor noastre întăturînd mijloacele de a le tămădui.

DUCLOS (1704—1772)

Deznădejdea este cea mai mare rătăcire a noastră.

Deznădejdea este nu numai un semn al mizeriei, dar și al sălbăticiunii.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Avere pierzi — pierdușt ceva, încoardă deci puterea ta, avere nouă-i căpăta,
Rangul ți-l pierzi — pierdușt ceva, tu cată slava pe alt drum,
Vei fi considerat altcum. Curaju-ți pierzi — tot ai pierdut.
Mai bine nu te-ai fi născut.

GOETHE (1749—1832)

Dacă urăsc ceva pe pămînt, urăsc formula: „Mi-am pierdut iluziile". Cînd ai ajuns să pronunți aceste

cuvinte, află că tu nu mai ești decît o fantomă, adică jucăria împrejurărilor... Iluzia e cuvîntul de care te servești pentru a-ți ascunde dezertarea și căderea.

EDGAR QUINET (1813—1875)

Legea

LEGEA

Legea e ca și cu pînza de păianjen, care reține lucrurile ușoare, dar care e ruptă și spartă de cele grele. Căci, într-adevăr, se pare că legile nu sînt făcute decît pentru cei mici, cei mari punîndu-se totdeauna la adăpost de asprimea lor.

SOLON (640–558 î.e.n.)

Statele își păstrează vigoarea lor și ajung în cea mai strălucită propășire, atît timp cît cetățenii se supun legilor. Atunci cînd ei nu se mai supun, statul nu mai e bine cîrmuit, în familii începe neorînduiala și în națiune domnește vrajba.

SOCRATE (470–400 î.e.n.)

Legea e o formă a ordinei. O lege bună trebuie în chip necesar să însemne o ordine bună.

ARISTOTEL (384–322 î.e.n.)

Binele public trebuie să fie cea dintîi și cea mai însemnată lege.

Toți sîntem sclavii legilor, ca să putem trăi liberi.

Cel care ascultă cu modestie se arată demn de a conduce într-o zi.

CICERO (107–44 î.e.n.)

Legile strivesc pe cei slabi și cruță pe cei puternici.

IUVENAL (42—125)

Nu-i regele (conducătorul) deasupra legilor, ci legile deasupra regelui.

PLINIU CEL TÎNĂR (62—120)

A se grăbi încet, a se hotărî cu chibzuială, a înfăptui cu curaj, iată semnele unui conducător bun.

AMYOT (1513—1593)

Cei mari trebuie să se poarte cu cei mici astfel încît aceștia să se simtă fericiți sub ascultarea lor. Autoritatea care se întemeiază pe frică nu este temeinică (sigură). Frica, cu vremea, se schimbă în ură.

SHAKESPEARE (1564—1616)

Nimic mai josnic decît a privi și a lua de sus pe cel care e sub ascultarea noastră.

DOAMNA DE LAMBERT (1647—1733)

Ceea ce face puterea legii e dreptatea pedepsei, mai degrabă decît asprimea ei.

Oricît de puțin ai fi răsfoit istoria națiunilor, îți dai seama de trebuința legilor; ele fac gloria și reazimul statelor care niciodată n-au căzut decît o dată cu ele.

În general pedepsele morale sînt mai de folos decît cele corporale, întru îndreptarea celui vinovat.

Scopul legii este de a înfăptui în societate, cel puțin în parte, ordinea morală.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Legile sînt făcute atît ca să vină în ajutorul cetățenilor, cît și pentru a inspira teamă, a înfricoșa.

Adevărații cuceritori sînt cei care știu să facă legi. Puterea lor e trainică. Ceilalți cuceritori sînt torente care trec.

VOLTAIRE (1694—1778)

Legile blînde și împlinirea lor fără șovăire, iată, mi se par singurul sistem înțelept care să dureze.

MIRABEAU (1715—1789)

Cine e mai aspru decît înseși legile, acela este un tiran.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Două lucruri umplu sufletul de-o admirație și prețuire veșnic (mereu) reînnoite și care cresc pe măsură ce ne gîndim mai des la ele și cu mai multă luare-aminte: cerul înstelat deasupra noastră și legea morală lăuntrică.

KANT (1724—1804)

Nu poți stăpîni peste oameni, cînd nu le stăpînești inimile.

În tot ce faceți, cereți sfat datoriei, nu pasiunii.

LACORDAIRE (1802—1861)

Acolo unde nu e lege, nu e nici slobozenie, și acolo unde legea e numai pentru unii și ceilalți sînt scutiți de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit... și fericirea e stinsă... căci atunci asuprirea, nevoile, necazurile și sărăcia izvorăsc în lume; atunci lumea se împarte în săraci și în bogați, în stăpîni și robi, flămînzi și îmbuibați; atunci lumea stă în cumpănă de pieire...

AL. RUSSO (1817—1859)

A te împotrivi legii înseamnă a da lovitură patriei drept în inimă... trebuie să respectăm legea, care e ocrotirea patriei, din iubire pentru patrie și din respect pentru dreptate.

Legea este însăși patria, poruncind fiecăruia din noi, în numele său, să respecte viața, bunurile, libertatea, conștiința și credința fiecăruia, ca și a obștei în general.

CH. LEVÊQUE (1818—1900)

Pînă acum nu s-a găsit mijlocul de a face o corabie care să navigheze singură pe mări foarte primejdioase, fără pilot și fără comandă.

RENAN (1823—1892)

Legea morală are această caracteristică: ea cere să fie îndeplinită „din respect față de ea însăși". E ceea ce numim datorie.

P. JANET (1823—1899)

Care carte de legi este atît de limpede fiecărui om ca aceea scrisă în inima lui?

TOLSTOI (1828—1911)

Datinile sînt drumurile cele mari ale societăților; legile sînt doar parapetele de pe margini, care opresc de-a cădea pe cei nedeprinși și slabi.

N. IORGA (1871—1940)

Legea este expresia voinței obștești. Toți cetățenii, personal sau prin reprezentanții lor, au dreptul să conlucreze la alcătuirea ei. Ea trebuie să fie una și aceeași pentru toți, fie că apără, fie că pedepsește. Toți cetățenii, fiind egali înaintea ei, sînt deopotrivă admiși la toate dregătoriile, locurile și slujbele publice, după destoinicia lor și fără nici o deosebire decît aceea a virtuților și talentelor lor.

DECLARAȚIA DREPTURILOR OMULUI, ART VI.

Legea e aspră, dar e lege.

MAXIMĂ LATINĂ

DREPTATEA

Toate virtuțile sînt cuprinse în dreptate: dacă ești drept, ești un om de bine.

TEOGNIS (sec. VI î.e.n.)

Om drept nu e cel care nu nedreptățește pe nimeni; ci cel care, putînd să facă rău, înăbușă voința de a-l face.

PITAGORA (600—509 î.e.n.)

Fundamentul de neclătinat al statelor este dreptatea.

PINDAR (522—448 î.e.n.)

Singurul lucru la care omul cinstit trebuie să cate, în toți pașii săi, este de a vedea, dacă ceea ce face este drept sau nedrept, și dacă e fapta unui om bun, sau a unui om rău.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

Exces de dreptate, cea mai mare nedreptate.

Dicton latin citat de CICERO

Legătura cea mai strînsă a societății e convingerea întărită că omul nu trebuie să răpească nimic omului și că e mai bine ca el să îndure oropsirea soartei, bolile trupului și relele spirituale, în sfîrșit tot ce ni se poate

întîmpla mai nenorocit, decît să păcătuiască împotriva dreptății.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Achitarea vinovatului înseamnă osîndirea judecătorului.

Nu cereți ca altul să îndure ceea ce n-ați putut suferi voi înșivă.

P. SYRUS (sec. I î.e.n.)

Să fim drepți fără a ne gîndi la vreo răsplată.

SENECA (4—65)

Nu lăsa să te bată vînturile încoace și încolo. În tot ceea ce faci caută dreptatea, și în tot ceea ce gîndești caută adevărul.

MARC AURELIU (121—180)

Cea dintîi treaptă a nedreptății este cînd simți plăcere văzînd răul făcut de cineva... a doua e să faci tu însuți răul... a treia să nu te împotrivești cînd se face rău cuiva, putînd s-o faci.

MICHEL DE L'HÔSPITAL (1507—1573)

Unde domnește dreptatea, armele sînt zadarnice.

AMYOT (1513—1593)

Se cuvine ca judecătorii să aibă în mîini cartea legii, iar în inimă spiritul legii.

FR. BACON (1561—1626)

Dreptatea fără forţă este neputincioasă, forţa fără dreptate este tiranică.

PASCAL (1623—1662)

A amîna împărţirea dreptăţii este a face o nedreptate.

G. PENN (1644—1718)

Chiar de-ai avea dreptate, nu o poţi cîştiga, dacă o aperi cu îngîmfare şi răstit.

FÉNELON (1651—1715)

Dreptul judecător întîi pre sine de drept, apoi pe altul de strîmb judecă.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Nu este mare procopseală dacă ai spirit vioi, dar nedrept; un ceasornic este bun nu cînd merge iute, ci cînd merge regulat.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Cînd dreptatea piere, nu mai este nimic care să poată da preţ vieţii oamenilor.

KANT (1724—1804)

Fii drept, sună din înălţime: / Pe drumul drept nu piere nime.

GOETHE (1749—1832)

Justiția este adevărul în acțiune.

JOUBERT (1754—1824)

Dreptatea este pîinea poporului; el e veșnic flămînd după ea.

CHATEAUBRIAND (1768—1848)

Nu există nici un succes ca să poată compensa răul pe care o națiune și-l face sieși, cînd încetează să ia dreptatea drept lege supremă.

CHANNING (1780—1848)

Dreptatea este legătura sfîntă a societății omenești.

GUIZOT (1787—1874)

Dreptatea, respectul persoanei în tot ceea ce-o alcătuiește: iată cea dintîi datorie a omului către semenul său.

V. COUSIN (1792—1867)

Acei care cred că au totdeauna dreptate sînt oameni puțin inteligenți.

ANCELOT (1794—1854)

Lumea materială se reazimă pe echilibru, lumea morală pe dreptate.

V. HUGO (1802—1885)

Așa sînt făcuți oamenii,că nu pot trăi fără dreptate.

LABOULAYE (1811—1883)

Cînd o cauză e dreaptă, mai curînd sau mai tîrziu ea va birui.

J. SIMON (1814—1896)

Legea dreptății fără dragoste ar rămîne fără roade.

CH. SECRÉTAN (1815—1895)

N-am două judecăți, ce vrei:
Pentru străini și pentru-ai mei.

Socotesc că acela are dreptate care e mai aproape de a înțelege viitorul.

H. IBSEN (1828—1906)

Spada cucerește biruința, inteligența asigură supremații politice, numai dreptatea face cuceriri morale.

SIMEON LUCE (1833—1892)

Dreptatea este un strigăt al inimii.

P. PROUDHON (1809—1865)

Zdrobiți orînduiala cea crudă și nedreaptă,
Ce lumea o împarte în mizeri și bogați!
Atunci cînd după moarte răsplată nu v-așteaptă,
Faceți ca-n astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare, și să trăim ca frați!

EMINESCU (1850—1889)

La ușa dreptății să păzească mila, dar să nu stea în scaunul de judecată.

În cetatea dreptății tale poți fi ucis; învins însă nu.

N. IORGA (1871—1940)

Cine are dreptate n-are de ce să amenințe, fiindcă dreptatea iese totdeauna singură deasupra. Cu strîmbătatea treci gîrla cîteodată, dar în rîu te înneci cu siguranță; pe cînd cu dreptatea treci și marea.

O. GOGA (1881—1938)

Nu aștepta judecata cea de pe urmă. Ea se poate face zilnic.

ALBERT CAMUS (1913—1960)

Dreptatea iese ca untdelemnul deasupra apei.

PROVERB ROMÂNESC

NEDREPTATEA

Nu dori cîtuşi de puţin ce e cu neputinţă de împlinit şi socoteşte cu neputinţă de făcut ceea ce e nedrept.

CHILON (sec. VI î.e.n.)

Cine săvîrşeşte nedreptatea este mai nenorocit decît acela împotriva căruia este ea săvîrşită.

DEMOCRIT (sec. V î.e.n.)

A face o nedreptate este mai rău decît a o suporta.

SOCRATE (470—400 î.e.n.)

O nedreptate făcută unuia este o ameninţare pentru toţi.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Cine samănă nedreptate va culege ură şi răutate.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Doamne! Mă văd alungat de omenirea întreagă, pentru că nu vreau să mă împac cu nedreptatea.

BEETHOVEN (1770—1827)

Nu se poate închipui nimic mai odios decît nedreptatea întemeiată pe autoritatea opiniei publice.

MACAULAY (1800—1859)

Numai o rușine cunosc eu pe pămînt și aceea se cheamă: nedreptatea.

GRILLPARZER (1791—1872)

Numai sentimentul nedreptății este nesuferit oricărui om.

CARLYLE (1795—1881)

Mai ușor e să răstorni un sultan decît un abuz.

PROVERB TURCESC

ORDINEA, DISCIPLINA

Fără conducere, o casă, un oraș, o națiune, neamul omenesc, lumea întreagă nu pot dăinui.

CICERO (107—44 î.e.n.)

Fiecare treabă la timpul său și fiecare lucru la locul său.

B. FRANKLIN (1706—1790)

Dezordinea e mama nenorocirii.

MIRABEAU (1715—1789)

Ordinea este dreptatea, ale cărei legi omul le găsește săpate în adîncul conștiinței sale.

TURGOT (1727—1780)

Ordinea vă învață să cîștigați timp.

GOETHE (1749—1832)

Cînd întrebuințezi asprimea unde nu trebuie, nu mai știi s-o întrebuințezi acolo unde trebuie.

JOUBERT (1754—1824)

Cele dintîi calități ale soldatului sînt rezistența și disciplina; vitejia vine numai în al doilea rînd.

NAPOLEON I (1769—1821)

Ordinea îndoiește timpul, ajutîndu-ne să-l întrebuințăm mai bine.

DE GÉRANDO (1772—1842)

Acolo e dușmanul tău cel veșnic, unde găsești neorînduială. Înșfacă-l, învinge-l și pune rînduială.

CARLYLE (1795—1881)

Disciplina nu este numai nervul armatelor, ea este și cimentul societăților civilizate.

DE FREYCINET (1828—1923)

Nu te poți mîndri cu o disciplină care vorbește numai despre ceea ce n-ai voie să faci. Te poți mîndri cu o disciplină care duce undeva, care îi cere omului ceva mai mult decît stăpînire. Acesta este scopul educației.

A. S. MAKARENKO (1888—1939)

Cel ce are rînduială cruță multă osteneală.

PROVERB

LIBERTATEA

Libertatea constă în a voi ca lucurile să se întîmple nu cum vrei tu, ci cum e drept să se întîmple.

EPICTET (50—138)

Ce mai rămîne după ce-ți pierzi libertatea? Ce scăpare mai poți nădăjdui, dacă ridici omului libertatea? Libertatea și viața merg împreună.

MICHEL DE L'HÔPITAL (1507—1573)

Omul liber poate fi prizonier, dar nu sclav.

AMYOT (1513—1593)

Libertatea este dreptul de a face tot ce legile îngăduiesc.

Îndulcirea pedepselor este un simptom sigur de propășire a libertății la diferitele popoare.

MONTESQUIEU (1689—1755)

A renunța la libertatea sa înseamnă a renunța la însușirea sa de om, la drepturile umanității, a renunța chiar la datoriile sale.

J. J. ROUSSEAU (1712—1778)

Libertatea este imcompatibilă cu slăbiciunea.

VAUVENARGUES (1715—1747)

Sufletul libertății este dragostea de lege.

KLOPSTOCK (1724—1803)

Numai acela își merită libertatea și viața, care luptă să le cucerească în fiecare zi.

Niciodată nu ești un sclav decît atunci cînd te socotești liber fără să fii.

GOETHE (1749—1832)

Libertate! Libertate! Cîte crime se săvîrșesc în numele tău!

ROMAIN ROLLAND (1866—1944)

Omul e creat să fie liber și e liber chiar dacă s-ar fi născut în lanțuri.

Unde este multă libertate este și multă rătăcire.

Îmi place libertatea mai mult decît viața.

SCHILLER (1759—1805)

În libertate și în acordul libertății cu rațiunea și dreptatea găsim pe omul adevărat. Omul nu e o persoană decît numai pentru că e o ființă liberă și luminată de rațiune.

V. COUSIN (1792—1867)

Nu există adevărată libertate decît în dependența acceptată de bună voie; a nu avea ca stăpîn decît pe sine însăși înseamnă a avea ca stăpîn un tiran.

A. VINET (1797—1847)

Libertatea este un element necesar oricărei societăți bine orînduite, fiindcă fără ea nu se poate vorbi de moral, nici de responsabil. Și îndeosebi e necesar oricărei democrații, de vreme ce fără libertate nu poți fi suveran.

LITTRÉ (1801—1881)

Nu poate fi întemnițată libertatea. Cătușele ce i se făuresc, slujesc numai să-i întindă stăpînirea.

Fără libertate, lumea n-ar fi decît un mecanism.

LACORDAIRE (1802—1861)

Excesele săvîrșite în numele libertății pot s-o facă odioasă, însă nu pot s-o împiedice de a nu fi frumoasă și necesară.

A. DE TOCQUEVILLE (1805—1859)

Înlăturați încrederea totală în libertate și sinceritatea se va prăbuși.

Legile și deprinderile, tiranii și călăii sînt neputincioși împotriva acestei libertăți, care constituie umanitatea noastră.

J. SIMON (1814—1896)

Libertatea nu constă în visata independență față de legile naturii, ci în cunoașterea acestor legi și în posibilitatea dată prin aceasta de a le pune în mod sistematic în acțiune pentru atingerea anumitor scopuri.

FR. ENGELS (1820—1895)

Libertatea, trebuind să fie egală pentru toți, nu poate fi întreagă pentru nimeni. Hotarul libertății mele e libertatea aproapelui; libertatea individuală a celorlalți își găsește hotarul său în libertatea mea.

CARO (1826–1887)

Ce e oare traiul, dacă e robit?
Sărbătoarea în care nimeni n-a zîmbit.
Viața și robia nu pot sta-mpreună,
Nu e totodată pace și furtună.

Ce e viața noastră în robie oare?
Noaptea fără stele, ziua fără soare.
Cei ce poartă jugul și-a trăi mai vor,
Merită să-l poarte spre rușinea lor!

D. BOLINTINEANU (1826–1873)

Oh! Libertate, nimic nu e mai scump ca tine.

B. DELAVRANCEA (1838–1918)

Libertatea are limitele pe care i le impune justiția.

J. RENARD (1864–1910)

Nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare.

Nu poți trăi într-o societate și să fii liber față de această societate.

V. I. LENIN (1870–1924)

EGALITATEA

Diferența dintre oameni o face numai educația.

LOCKE (1632–1704)

Oamenii sînt egali; deosebirea dintre ei o face doar virtutea, iar nu naşterea (originea).

VOLTAIRE (1694–1778)

Nu este exact că egalitatea ar fi o lege a naturii. Natura n-a făcut nimic egal; legea ei suverană este subordonarea şi dependența.

VAUVENARGUES (1715–1747)

Respect egal datoriei sacre de a fi liber şi tot ceea ce constituie persoana omenească — iată ceea ce libertatea, şi o dată cu ea egalitatea, cer, sau mai degrabă ordonă poruncitor.

V. COUSIN (1792–1867)

În ciuda sentimentului de invidie, vor fi întotdeauna cetățeni mai inteligenți, mai curajoşi, mai cinstiți unii ca alții. Iar unii vor fi mai puțin. Spiritul de egalitate lucrează înțelept cînd pune deasupra tuturor nivelul legii.

A. GRÜN (1806–1876)

Patria, poporul

PATRIA, POPORUL

Nimic nu e mai dulce decît patria și părinții, atunci cînd ești departe, printre oameni străini, despărțit de ai tăi, chiar cînd locuiești acolo, într-o casă plină de bunuri desfătătoare.

HOMER (sec. IX î.e.n.)

Nu este nenorocire mai mare decît pierderea patriei.

EURIPIDE (480–406 î.e.n.)

Patria e mai scumpă, mai însemnată și mai sfîntă decît mama și tatăl și decît toți ceilalți străbuni și are mai mare cinste și trecere decît aceștia, nu numai în fața zeilor, ci și în fața oamenilor cu judecată.

PLATON (429–347 î.e.n.)

Care iubire este asemănătoare iubirii de patrie? Iubim pe cei care ne-au dat viața, pe părinții noștri, ne sînt dragi copiii noștri, prietenii noștri; dar toate aceste felurite iubiri le cuprinde iubirea de patrie. Care bun cetățean ar refuza să moară pentru ea, dacă ar putea sluji prin moartea lui?

CICERO (107–44 î.e.n.)

Căpetenii de națiuni, astupați-vă urechile la cuvintele lingușitorilor; luați aminte la glasul firii: ea vă stri-

gă în gura mare că toți sîntem membrii unei aceleiași familii.

SAADI (1219–1298)

Dacă dușmanul vostru vă cere legăminte rușinoase de la voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui decît să fiți privitori împilării și ticăloșiei țării voastre. Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale și va ridica dintre voi pe cineva, carele va așeza iarăși pe urmașii voștri în volnicia și puterea de mai înainte.

ȘTEFAN CEL MARE (1457–1504*)

Nu trăiți ca pasărea aceea ce se cheamă cuc, care-și dă ouăle de le clocesc alte păsări și-i scot puii, ci fiți ca șoimii și vă păziți cuibul vostru.

NEAGOE BASARAB (1512–1521*)

Iubirea de patrie începe din familie.

FR. BACON (1561–1626)

Toată albina își apără căscioara cu acele și cu veninul său.

GRIGORE URECHE (1590–1646)

Pentru slobozenie și moșie cu cinste a muri, decît prin multe veacuri cu necinste a trăi, mai cu folos și mai lăudat este.

D. CANTEMIR (1673–1723)

Numele celor care mor pentru patrie trebuie păstrate în temple și scrise în cărțile de aur, rămînînd ca un izvor de glorie și de noblețe pentru generațiile viitoare.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Cît de scumpă este patria tuturor sufletelor nobile!

Națiunile izbutesc totdeauna în lucrurile ce le sînt absolut necesare.

VOLTAIRE (1694—1778)

Am văzut starea ta de înapoiere și mi s-a făcut milă de tine. Dragul meu popor, vreau să te ajut a te ridica. N-am nici o putere, nu cunosc nici o știință și nu sînt pe lumea aceasta nimic, te cunosc însă pe tine și mă dau ție. Îți dau ceea ce, prin truda vieții mele, numai pentru tine am fost în stare a pătrunde cu mintea.

H. PESTALOZZI (1746—1827)

După ce-a umblat încoace și încolo pe globul pămîntesc, omul, dintr-o înduioșătoare și firească înclinare, simte plăcerea, simte nevoia să vină să moară în locurile natale și să se așeze o clipă pe marginea mormîntului său, sub aceiași arbori, care au umbrit leagănul său. Vederea acestor lucruri, desigur schimbate, care îi amintesc, în același timp, atît zilele fericite ale copilăriei sale nevinovate, cît și nefericirile ce le-au urmat nestatorniciile și goana vieții, trezesc

în inima sa acel amestec de iubire şi melancolie pe care-o numim iubirea de patrie.

CHATEAUBRIAND (1768–1848)

Dragostea de patrie este cea dintîi virtute a omului civilizat.

NAPOLEON I (1769–1821)

Patria se cheamă norodul, iar nu tagma jefuitorilor.

T. VLADIMIRESCU (c. 1780–1821)

Acela nu este patriot care n-a învăţat a fi folositor obştei; n-a purtat cerul în pieptul său acel care n-a simţit plăcerea de-a fi binefăcător pentru mulţi, chiar cu sacrificiul său.

GH. ASACHI (1788–1869)

Un popor este o comunitate, care are un singur suflet şi-o singură istorie.

LACORDAIRE (1802–1861)

A-ţi sluji patria este o datorie pe jumătate; a sluji omenirii e cealaltă jumătate a datoriei.

V. HUGO (1802–1885)

Naţionalitatea şi limba sînt mai scumpe decît libertatea, căci libertatea pierdută se poate recîştiga, dar naţionalitatea niciodată.

G. BARIŢIU (1812–1893)

Să ne ținem de limba, de istoria noastră, cum se ține un om în primejdie de-a se îneca de prăjina ce i se aruncă spre scăpare.

Omul înainte de neam și-a iubit familia, înainte de lume și-a iubit neamul și partea sa de pămînt, fie mare, fie mică, în care părinții săi au trăit și i-a îngropat, în care el s-a născut, în care a petrecut dulcii ani ai copilăriei, ce nu se mai întorc; în care a simțit cea dintîi bucurie și cea dintîi durere de bărbat. Nu cunosc încă nici o seminție cît de barbară, care să nu aibă acest simțămînt.

MIHAIL KOGĂLNICEANU (1817–1891)

...Dacă prin inimă aparținem familiei și mai ales bunei și iubitoarei noastre mame, tot prin inimă aparținem patriei noastre, României, această mamă milenară a noastră, a tuturor; ea este mult mai în suferință și mult mai nenorocită și cît p-aci să fie smulsă dragostei noastre. Inima noastră, prin tot ce are mai duios, iubitor, omenesc, zboară spre inima mamei noastre... Prin tot ce are ideal și, aș spune, supraomenesc, revine de drept patriei noastre.

ALEXANDRU GOLESCU-ALBUL (1819–1881)

Cel ce a sa viață Țării sale-nchină
Piere ca lumina într-a sa lumină.

D. BOLINTINEANU (1826–1873)

Țara este mamă dulce, copiii mei! Ferice care moare luptînd pe sînul ei.

...O! Trebuie să nu aibă cineva nici o picătură de sînge în vine, nici o scînteie de simţire în inimă, pentru ca să nu se înduioşeze la privelişte a patriei sale şi să nu iubească pe fratele său: poporul român.

V. ALECSANDRI (1821–1890)

Dacă ştiinţa n-are patrie, omul de ştiinţă trebuie să se gîndească mereu la tot ceea ce poate face glorie patriei sale. În orice savant mare veţi găsi un mare patriot.

PASTEUR (1822–1895)

O ţară, ai cărei fii devin din ce în ce mai indiferenţi faţă de interesele generale ale ei, este o ţară care se degradează în sensul moral. Decăderea ei este apropiată.

E. RENAN (1823–1892)

Nu sîntem născuţi pentru noi, ci pentru patrie.

S. PETÖFFI (1823–1849)

Oamenii politici pot scăpa uneori nepedepsiţi, deoarece mor; naţiunile nu pot scăpa niciodată, fiindcă ele trăiesc îndeajuns spre a-şi ispăşi păcatele.

FUNCK-BRENTANO (1830–1906)

Nimic nu e mai presus decît a fi patriot, înainte de toate.

GAMBETTA (1838–1882)

...De aceea patriotismul este simțământul activ și covîrșitor al generațiilor actuale, care binecuvîntează părinții, moșii și strămoșii mai mult ca pe ele, adeseori învrăjbite în vrăjmășii, dar totdeauna unite în amintirea celor din trecut.

B. DELAVRANCEA (1838–1918)

Cel mai mare ideal să fie acela al patriei. Fiind singurul în stare să păstreze ființa unei națiuni, trebuie propovăduit fără răgaz, căci dacă el a pierit, totul e pierdut.

GUSTAVE LE BON (1841–1931)

Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă -
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimînt,
Cum veniră se făcură toți o apă ș-un pămînt.

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorii, țara mea de dor?
Brațele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor!

EMINESCU (1850–1889)

Acolo unde-s nalți stejari și cît stejarii nalți îmi cresc
Flăcăi cu piepturile tari, ce moartea-n față o privesc;
Acolo unde-s stînci și munți și ca și munții, nu clintesc
Voinicii cei cu peri cărunți în dor de țară strămoșesc,

Acolo unde-i cer senin și ca seninul cer zîmbesc
Femei ce poartă l-al lor sîn copii ce pentru lupte cresc;

G. COȘBUC (1854—1919)

Acolo este țara mea și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea, acolo vreau eu să trăiesc!

I. NENIȚESCU (1854—1901)

Podoaba cea mai aleasă și mai mîndră între podoabele Țării este poporul românesc... În marea lui putere de muncă, de luptă și de răbdare, în mintea lui trează și în inima lui caldă am găsit sprijinul speranțelor noastre.

AL. VLAHUȚĂ (1858—1919)

Poporul nu este numai forța care creează toate valorile materiale, el este totodată izvorul unic și nesecat al valorilor spirituale; el este primul filozof și poet, primul atît în timp, cît și în ceea ce privește frumusețea și genialitatea creației, el este cel ce a făurit toate mărețele poeme, toate tragediile lumii, ca și acea monumentală operă care se numește istoria culturii universale.

MAXIM GORKI (1868—1936)

Fără patrie nu se poate închipui existența de națiune și fără națiune patria e numai un cuvînt deșart.

N. IORGA (1871—1940)

Pacea, războiul

PACEA, RĂZBOIUL

Nu ațîța focul cu sabia.

Să nu duci război decît împotriva a cinci neajunsuri: bolilor trupului, ignoranței spiritului, patimilor corpului, răzvrătirilor cetăților și vrajbei în familii.

PITAGORA (600—509 î.e.n.)

Copacii tăiați se refac în scurtă vreme, dar oamenii morți sînt pierduți pentru totdeauna.

PERICLE (499—429 î.e.n.)

Înțeleptul fuge de război; dar dacă războiul izbucnește, înțeleptul trebuie să moară vitejește pentru onoarea patriei sale; este rușinos să moară ca un laș.

EURIPIDE (480—406 î.e.n.)

Un general să nu amîne nimic pentru a doua zi.

ALEXANDRU MACEDON (356—323 î.e.n.)

Pacea dulce e firească oamenilor; mînia sălbatică e a fiarelor.

OVIDIU (43 î.e.n.—16 e.n.)

Nu e o ciudățenie mai mare decît aceea de a pune toate la inimă.

GRACIAN (1601—1658)

Degeaba cauți pacea aiurea, dacă n-o găsești în tine însuți.

LA ROCHEFOUCAULD (1613—1680)

Bine a zis unul: războaiele în clipa ochiului stau.

MIRON COSTIN (1630—1691)

Pre cîtă vrednicie este cineva în vrajbă a nu intra,
Pre atît este și mai multă, din vrajbă a ieși.

D. CANTEMIR (1673—1723)

Îndată ce un stat își sporește trupele sale, alte state vor spori și ele de îndată pe ale lor, așa că nu se ajunge la nimic decît la ruină generală.

MONTESQUIEU (1689—1755)

Nu te turbura de nimicuri, nici de întîmplările obișnuite, sau de cele de care nu poți scăpa.

FRANKLIN (1706—1790)

Chiar dacă pacea eternă ar fi să rămînă de-a pururi doar o dorință pioasă, nu ne înșelăm adoptînd ca o maximă, că este de datoria noastră să luptăm neîncetat pentru această pace.

KANT (1724—1804)

Popoarele mai luminate, conștiente de dreptul de-a dispune singure de sîngele și bogățiile lor, vor învăța treptat, treptat să privească războiul ca flagelul care aduce cele mai mari nenorociri, drept cea mai mare crimă... Războaiele între popoare, asemenea unor asasinate, vor fi socotite printre acele grozăvii extraordinare, care umilesc și revoltă firea (natura).

CONDORCET (1743—1794)

Pacea este capodopera rațiunii.

J. MÜLLER (1752—1809)

Numai un război defensiv poate fi onorabil pentru un popor ajuns la o înaltă treaptă de civilizație, sau de bunătate morală.

DE BONALD (1754—1840)

Nici cel mai bun dintre oameni nu poate rămîne pașnic, dacă vecini răufăcători îi tulbură liniștea.

Războiul alimentează războiul.

SCHILLER (1759—1805)

În război, ca și în politică, momentul pierdut nu se mai întoarce.

În război prudența ne cere să prețuim după dreptate pe dușmanul pe care-l cunoaștem; iar pe care nu-l cunoaștem, să-l prețuim mult mai presus de cum merită.

Cînd nu te temi de moarte, o faci să intre în rîndurile dușmanilor.

Să nu pornești atacul decît într-un loc, în același timp, și totdeauna cu forțe mari.

NAPOLEON I (1769–1821)

Pentru a înțelege cît este de vinovată răpirea de teritorii unei națiuni, se cade să ne amintim că teritoriul unei națiuni e cu totul altceva decît o proprietate obișnuită; este pămîntul sfînt al patriei, mormîntul strămoșilor, leagănul copiilor, căminul unei mari familii. A pune pe el pecetea unei stăpîniri străine, nu e numai un jaf nelegiuit, el este un act de profanare.

A. FRANCK (1809–1893)

Pacea universală se va realiza totuși într-o zi, nu pentru că oamenii vor deveni mai buni, dar pentru că o nouă ordine a lucrurilor, o știință nouă, noi necesități economice le vor impune starea de pace.

ANATOLE FRANCE (1844–1924)

Cînd națiа e în arme, eu nu văd decît steagul țării și steagul țării îl apăr.

N. IORGA (1871–1940)

Pace și război — În timp de pace ideologiile contrare se developează în sensul adversității. În timp de răz-

boi ideologiile contrare ajung la un fel de osmoză, aceasta fiindcă fiecare parte înclină să vadă în ideile celuilalt arme de mare efect.

LUCIAN BLAGA (1895–1961)

Cînd se războiesc bogații, cei ce mor sînt săracii.

JEAN-PAUL SARTRE (n. 1905)

Cine locuiește într-o casă de sticlă, să nu arunce cu pietre în afară.

PROVERB ENGLEZESC

Unde intră cearta în casă, de-acolo norocul iasă.

ZICĂTOARE ROMÂNEASCĂ

Un tablou pictat și o bătălie sînt două lucruri ce trebuie văzute de departe.

PROVERB SPANIOL

INDICE DE AUTORI

A

ADAM, Paul — literat francez (1862—1920)
ADDISON, Joseph — scriitor englez (1672—1719)
AGUESSEAU, Henri-François d' — magistrat și cancelar francez (1668—1751)
ALAIN — eseist și filozof francez (1868—1951)
ALEMBERT, Jean le Rond d' — geometru, literat și filozof francez (1717—1783)
ALEXANDRESCU, Grigore — poet român (1812—1885)
ALECSANDRI, Vasile — poet, dramaturg și prozator român (1821—1890)
ALEXANDRU MACEDON — comandant de oști și conducător de stat macedonean (356—323 î.e.n.)
AMIEL, Henri-Frederic — scriitor și moralist elvețian (1821—1881)
AMYOT, Jacques — scriitor francez (1513—1593)
ANACREON — poet liric grec (560—478 î.e.n.)
ANCELOT, Jean — dramaturg francez (1794—1854)
ANDERSEN, Hans Christian — poet și romancier danez (1805—1875)
ANGHEL, Dimitrie — poet român (1872—1914)
ANTIM IVIREANUL — mitropolit și cărturar român (? —1716)
AQUINO, Toma de — teolog latin (1225—1274)
ARISTOFAN — poet comic grec (445—386 î.e.n.)

ARISTOTEL — filozof grec (384—322 î.e.n.)
ASACHI, Gheorghe — cărturar umanist și scriitor român (1788—1869)
ASQUIT, Herbert Henry —om de stat englez (1852—1928)
AXINTE URICARIUL — cronicar român (1690—1766)
AUERBACH, Berthold — scriitor german (1812—1882)
AUGIER, Emile — dramaturg francez (1820—1889)

B

BACON, Francis — filozof englez (1561—1626)
BAILLY, Jean Sylvain — literat și astronom francez (1736—1793)
BALZAC, Honoré de — scriitor francez (1799—1850)
BARBEY D'AUREVILLY — scriitor francez (1808—1889)
BARIȚIU, George — om politic, ziarist și istoric român (1812—1893)
BARRAU, Th. H. — pedagog și moralist francez (1794—1865)
BAUTAIN, L.E. — teolog francez (1796—1867)
BĂLCESCU, Nicolae — om politic, istoric și gînditor democrat-revoluționar român (1819—1852)
BEAUCHÊNE, Ch. de — medic și moralist francez (1748—1824)
BEETHOVEN, Ludwig van — compozitor german (1770—1827)
BERNARDIN DE SAINT-PIERRE — scriitor și naturalist francez (1737—1814)
BERSOT — filozof francez (1816—1880)
BIAS — unul din cei 7 înțelepți ai Greciei (sec. VI î.e.n.)
BISMARCK — om de stat german (1815—1898)
BJÖRNSON, Bjornstjerne — scriitor și om politic norvegian (1832—1910)

BLACKIE — scriitor englez (1809—1895)
BLAGA, Lucian — filozof și poet român (1895—1961)
BLANCHARD, Raoul — geograf francez (1877—1965)
BODENSTEDT, Fr. — scriitor german (1819—1892)
BOERHAAVE, Herman — medic olandez (1668—1738)
BOETHIUS, Anicius Manlius Severinus — om de stat și filozof roman (480—524)
BOILEAU-DESPRÉAUX, Nicolas — poet și critic literar francez (1636—1711)
BOLINTINEANU, Dimitrie — poet român (1826—1873)
BONALD, Louis-Gabriel-Ambroise, viconte de — filozof francez (1754—1840)
BORDEAUX, Henry — scriitor francez (1870—1963)
BOSSUET — episcop și scriitor francez (1627—1704)
BOUILLIER, F. — filozof francez (1813—1899)
BOURDALOUE, Louis — predicator francez (1632—1704)
BOURGET, Paul — scriitor francez (1852—1935)
BRĂTESCU-VOINEȘTI, Ion — scriitor român (1868—1946)
BUCKLE, H.T. — istoric englez (1821—1862)
BUDDHA — întemeietorul religiei budiste în India (550—478 [3] î.e.n.)
BUFFON, George Louis — naturalist și scriitor francez (1707—1788)
BYRON, George Gordon — poet englez (1788—1824)

C

CAMPE, Ioachim-Henri von — filolog și moralist german (1746—1818)
CAMUS, Albert — scriitor francez (1913—1960)
CANTEMIR, Dimitrie — domn al Moldovei și cărturar enciclopedist (1673—1723)

CANTU — istoric și om politic italian (1804—1895)
CARAGIALE, Ion Luca — scriitor român (1852—1912)
CARLYLE, Thomas — istoric, critic și filozof englez (1795—1880)
CARNEGIE, Andrew — industriaș american (1835—1919)
CARNOT, Lazare — om politic și patriot francez (1753—1823)
CAROL QUINTUL — rege al Spaniei și împărat germanic (1500—1558)
CARRAU — filozof francez (1842—1889)
CASTELAR, Emilio — om politic și literat spaniol (1832—1899)
CATO cel BĂTRÎN — scriitor și om de stat roman (234—149 î.e.n.)
CĂLINESCU, George — scriitor, critic și istoric literar român (1899—1965)
CEHOV, A.P. — scriitor rus (1860—1904)
CERNA, Panait — poet român (1881—1913)
CERVANTES, Miguel de — scriitor spaniol (1547—1616)
CEZAR, Iuliu — general, om de stat și scriitor roman (100—44 î.e.n.)
CHAMFORT, Nicolas — scriitor francez (1741—1794)
CHAMISSO, Adalbert von — naturalist și poet german (1781—1838)
CHANNING — filozof și pedagog american (1780—1842)
CHARRON, Pierre — scriitor și moralist francez (1541—1603)
CHATEAUBRIAND, François-René de — scriitor francez (1768—1848)
CHESTERFIELD, Lordul — om politic englez (1694—1773)
CHILON — unul din cei 7 înțelepți ai Greciei (sec. VI î.e.n.)
CHINCHOLLE, Ch. — ziarist francez (1843—1902)

CICERO — orator, scriitor şi om politic roman (107—44 î.e.n.)
CLEOBUL — unul din cei 7 înţelepţi ai Greciei (sec. VI î.e.n.)
JAN AMOS KOMENSKY (COMENIUS) — gînditor şi pedagog ceh (1592—1670)
CONDORCET — filozof, matematician şi om politic francez (1743—1794)
CONFUCIUS — filozof chinez (551—479 î.e.n.)
CONSTANT, Benjamin — scriitor şi om politic francez (1767—1830)
CONTA, Vasile — filozof român (1846—1884)
COPPÉE, François — poet şi dramaturg francez (1842—1908)
CORNEILLE, Pierre — poet francez (1606—1684)
COSTIN, Miron — cronicar român (1633—1691)
COŞBUC, George — poet român (1866—1918)
COUSIN, Victor — filozof francez (1792—1867)

D

DANTE, Alighieri — poet italian (1265—1321)
DARWIN, Charles — biolog englez (1809—1882)
DELACROIX — pictor francez (1798—1863)
DELAVRANCEA, Barbu — scriitor român (1838—1918)
DEMETRIUS — om de stat, istoric şi orator grec (348—283 î.e.n.)
DEMOCRIT — filozof grec (sec. V î.e.n.)
DEMOSTENE — om politic şi orator atenian (384—322 î.e.n.)
DESCARTES — filozof francez (1596—1650)
DIDEROT, Denis — filozof şi scriitor francez (1713—1784)
DIOGENE, Cinicul — filozof grec (413—327 î.e.n.)

DOBROGEANU-GHEREA, C. — sociolog și critic literar român (1855—1920)
DOBROLIUBOV, N.A. — filozof, critic literar și publicist rus (1836—1861)
DODSLEY — poet englez (1703—1764)
DOMAT, Jean — jurisconsult francez (1625—1695)
DOSTOEVSKI, F.M. — scriitor rus (1821—1881)
DOUDAN — literat francez (1800—1872)
DREW, Samuel — scriitor englez (1763—1833)
DROZ, G. — moralist și istoric francez (1773—1850)
DUCLOS (Charles PINOT) — scriitor și moralist francez (1704—1772)
DUMAS, Al.-FIUL — scriitor francez (1824—1895)
DUMUR, Louis — romancier elvețian (1864—1932)
DUPRAT — publicist și om politic francez (1815—1885)

E

EINSTEIN, Albert — fizician german (1879—1955)
EMERSON, Ralf Waldo — filozof și poet american (1803—1882)
EMINESCU, Mihai — poet român (1850—1889)
ENGELS, Friedrich — filozof german, unul din fondatorii comunismului științific (1821—1895)
EPICTET — filozof grec (50—138)
EPICUR — filozof grec (341—270 î.e.n.)
ERASM DIN ROTTERDAM — savant, literat și filozof olandez (1466—1536)
ESCHIL — poet tragic grec (525—456 î.e.n.)
ESOP — fabulist grec (sec. VII—VI î.e.n.)
EURIPIDE — poet tragic grec (480—406 î.e.n.)

F

FEDRU — scriitor latin (15 î.e.n. — 50 e.n.)
FÉNELON — scriitor și prelat francez (1651—1715)
FEUCHTERSLEBEN, E. von — medic și scriitor austriac (1806—1849)
FICHTE — filozof german (1762—1814)
FILEMON — poet comic grec (361—262 î.e.n.)
FINOT, Jean — literat francez (1856—1922)
FIRDOUSI — poet persan (940—1020)
FLAUBERT, Gustave — romancier francez (1821—1880)
FOCILIDE — poet gnomic grec, contemporan cu Theognis (sec. VI. î.e.n.)
FONSSAGRIVES — medic francez (1823—1884)
FONTENELLE — scriitor și filozof francez (1657—1757)
FOUILLÉE, Alfred — filozof francez (1838—1912)
FRANCE, Anatole — scriitor francez (1844—1924)
FRANCK, Adolphe — filozof francez (1809—1893)
FRANKLIN, Benjamin — om politic, fizician și gînditor american (1706—1790)
FREYCINET — inginer și om de stat francez (1828—1923)
FREYTAG, Gustav — scriitor german (1816—1895)
FUNCK-BRENTANO — filozof și sociolog francez (1830—1906)

G

GAMBETTA, Léon — om de stat francez (1838—1882)
GASPARIN, A. de—om politic și scriitor francez (1810—1871)
GEOFFRIN, Marie-Thérèse, Doamna — literată franceză (1699—1777)

GÉRANDO, de — publicist şi filozof francez (1772—1842)
GIBBON, Edward — istoric englez (1737—1796)
GLADSTONE, William Ewart — om politic englez (1809—1898)
GODWIN, William — scriitor englez (1756—1836)
GOETHE, Wolfgang — poet german (1749—1832)
GOGA, Octavian — scriitor român (1881—1938)
GOGOL, N.V. — scriitor rus (1809—1852)
GOLDONI, Carlo — scriitor italian (1707—1793)
GOLESCU, Al. Albul —patriot şi cărturar român (1819—1881)
GOLESCU, Iordache — cărturar român (1768—1848)
GORKI, Maxim — scriitor rus (1868—1936)
GRACIAN, Balthazar — scriitor spaniol (1584—1658)
GRAY, Thomas — poet englez (1716—1771)
GRÉARD, O. — scriitor şi pedagog francez (1828—1904)
GRILLPARZER, Franz — scriitor austriac (1791—1872)
GRIMM, Friedrich — literat german (1723—1807)
GRÜN, Anton — poet şi om politic austriac (1806—1876)
GUINON, A. — dramaturg francez (1863—1923)
GUIZOT, François —istoric şi om de stat francez (1787—1874)
GUYAU, Marie Jean — filozof francez (1854—1888)

H

HAFIZ — poet persan (+1393)
HASDEU, B.P. — cărturar, istoric, filolog şi scriitor român (1836—1907)
HEBBEL, Fr. — scriitor german (1813—1863)
HEINE, Heinrich — poet german (1797—1856)

HELIADE-RĂDULESCU, Ion — scriitor şi om politic român (1802—1872)
HELVÉTIUS — filozof francez (1715—1771)
HERDER, Johann Gottfried von — scriitor şi filozof german (1744—1803)
HERWEGH, G. — poet german (1817—1875)
HIPPOCRATE — cel mai mare medic al antichităţii (460—370 î.e.n.)
HOCHE, Lazare — general francez (1768—1797)
HOMER — poet epic grec (sec. IX î.e.n.)
HORAŢIU — poet latin (65—8 î.e.n.)
HUGO, Victor — scriitor francez (1802—1885)

I

IBSEN, Henrik — scriitor norvegian (1828—1906)
IORGA, Nicolae — istoric şi cărturar român (1871—1940)
ISOCRATE — scriitor şi orator atenian (436—338 î.e.n.)
IUVENAL — poet satiric roman (c. 60—140)

J

JANET, Paul — filozof francez (1823—1899)
JEFFERSON, Thomas — al III-lea preşedinte al Statelor Unite ale Americii (1743—1826)
JONSON, Ben — dramaturg englez (1572—1637)
JOUBERT — moralist francez (1754—1824)

K

KALIDASA — poet indian (sec. I î.e.n.)
KANT, Emanuel — filozof german (1724—1804)
KARR, Alphonse — literat francez (1808—1890)
KLINGER, Friedrich-Maximilian von — poet german (1752 — 1831)
KLOPSTOCK, Friedrich — poet german (1724—1803)
KOGĂLNICEANU, Mihail — om politic, istoric, scriitor, ziarist și orator român (1817—1891)
KOMENSKY, J. A. (COMENIUS) — gînditor și pedagog ceh (1592—1670)
KOTZEBUE, August von — dramaturg german (1761—1819)
KRÎLOV, I.A. — fabulist rus (1769—1844)

L

LABOULAYE — scriitor și om politic francez (1811—1883)
LA BRUYÈRE — moralist francez (1645—1696)
LACORDAIRE — predicator dominican (1802—1861)
LA FONTAINE — fabulist francez (1621—1695)
LAMARTINE — scriitor francez (1790—1869)
LAMBERT, Doamna de — moralistă franceză (1647—1733)
LAMENNAIS, Felicité Robert de — filozof și scriitor francez (1782—1854)
LAPLACE, Pierre Simon — matematician și astronom francez (1749—1827)
LA ROCHEFOUCAULD — scriitor și moralist francez (1613—1680)
LAVATER, Johann Caspar — scriitor elvețian (1741—1801)
LAVISSE, Ernest — istoric francez (1842—1922)

LAZĂR, Gheorghe — iluminist român (1779 —1823)
LE BON, Gustave — sociolog francez (1841—1931)
LEGOUVÉ — poet francez (1764—1812)
LEIBNIZ — matematician şi filozof german (1646—1716)
LENIN, Vl. I. — teoretician şi conducător al proletariatului internaţional, continuator al operei lui Marx şi Engels (1870—1924)
LEOPARDI, Giacomo — poet italian (1798—1837)
LESSING — scriitor german (1729—1781)
LETOURNEUR — literat francez (1736—1788)
LEVÉQUE, Charles — filozof francez (1818—1900)
LÉVIS, Ducele de — om politic francez (1764—1830)
L'HÔPITAL, Michel de — om de stat francez (1507—1573)
LICHTWER — fabulist german (1719—1783)
LINDE — publicist german (1797—1870)
LITTRÉ, Emil — lingvist şi filozof francez (1801—1881)
LOCKE, John — filozof englez (1632—1704)
LOGAU, Fr. von — poet german (1604 —1655)
LOPE DE VEGA — scriitor spaniol (1562—1635)
LUBBOCK, John — om politic, naturalist şi filozof englez (1834—1913)
LUCANUS — poet roman (39—65)
LUCE, Simeon — istoric francez (1833—1892)
LUCREŢIU — filozof şi poet roman (98—55 î.e.n.)
LUDOVIC AL XI-LEA — rege al Franţei (1461—1483)
LUTHER, Martin — reformator religios, întemeietorul protestantismului german (1483—1546)

M

MACAULAY, Thomas Babinghton — om de stat și istoric englez (1800—1859)

MAETERLINCK, Maurice—scriitor belgian de limbă franceză (1862—1949)

MAHOMED — întemeietorul religiei mahomedane (571—632)

MAIORESCU, Titu — critic literar român (1840—1917)

MAISTRE, Joseph de — filozof francez (1753—1821)

MAISTRE, Xavier de — literat francez (1763—1852)

MAKARENKO, A.S. — pedagog și scriitor sovietic (1888—1939)

MALEBRANCHE, Nicolas de — filozof francez (1636—1715)

MALESHERBES — magistrat francez (1721—1794)

MALRAUX, André — scriitor francez (n. 1901)

MANTEGAZZA, P. — antropologist italian (1831 — 1910)

MANZONI, Al. — poet și romancier italian (1785—1873)

MAQUET, Aug. — romancier francez (1813—1888)

MARC AURELIU — împărat și filozof roman (121—180)

MARION, H. — pedagog și moralist francez (1846—1897)

MARIVAUX — scriitor francez (1688—1763)

MARMIER, X. — literat francez (1809—1892)

MARMONTEL, Jean — scriitor francez (1723—1799)

MARȚIAL — poet latin (c. 40—104)

MARTIN, Aimé — literat francez (1786—1847)

MARX, Karl — filozof german, întemeietorul comunismului științific (1818—1883)

MASSILON, Jean Baptiste — predicator francez (1662—1742)

MAUROIS, André — scriitor francez (1885—1967)

MEHEDINŢI, Simion — geograf român (1869—1962)
MENANDRU — dramaturg grec (340—288 î.e.n.)
MÉRÉ (Antoine Gombaud) — moralist francez (1607—1684)
MÉRODE — om de stat belgian (1791—1857)
MICHELANGELO, Buonaroti — pictor, sculptor, arhitect, poet italian (1475—1564)
MICHELET, Jules — istoric francez (1798—1874)
MILTON — poet englez (1608—1674)
MICKIEWICZ, Adam — poet polon (1798—1855)
MIRABEAU — om politic şi economist francez (1715—1789)
MOLIÈRE — comediograf francez (1622—1673)
MONTAGNE, Doamna — scriitoare engleză (1720—1800)
MONTAIGNE — filozof, moralist şi scriitor francez (1533 — 1592)
MONTESQUIEU — scriitor şi filozof francez (1689—1755)
MONTLUC — mareşal al Franţei (1502—1577)
MÜLLER, Johannes von — istoric elveţian (1752—1809)
MURATORI, Lodovico Antonio — savant arheolog italian (1672—1750)
MUSSET, Alfred de — poet francez (1810—1857)

N

NAPOLEON I, Bonaparte — împăratul francezilor (1769—1821)
NAPOLEON AL III-LEA — împăratul francezilor (1808—1873)
NEAGOE BASARAB — domnul Ţării Româneşti (ani de domnie: 1512—1521)
NECKER DE SAUSSURE, Doamna — scriitoare şi pedagogă elveţiană (1766—1841)

NECULCE, Ion — cronicar moldovean (1672—1744)
NEGRUZZI, Costache — scriitor român (1808—1868)
NEGRUZZI, Iacob — scriitor român (1843—1932)
NELSON — amiral englez (1758—1805)
NENIȚESCU, Ion — poet român (1854—1901)
NEPOS, Cornelius — istoric roman (c. 100—25 î.e.n)
NEWTON — matematician, fizician, astronom şi filozof englez (1642—1727)
NICOLE, Pierre — moralist francez (1625—1695)
NIETZSCHE, Friedrich — filozof german (1844—1900)
NOVALIS — poet şi filozof german (1772—1802)

O

OMAR KHAYYAM — poet, om de ştiinţă şi filozof persan (c. 1040—c. 1123)
OVIDIU — poet latin (43 î.e.n. —17 e.n.)
OXENSTIERN, Axel — om de stat suedez (1583—1654)

P

PANN, Anton — scriitor român (1794—1854)
PASCAL, Blaise — matematician, fizician, filozof şi scriitor francez (1623—1662)
PASTEUR, Louis — savant francez (1822—1895)

PAYOT, Jules — moralist și pedagog francez (1859—1940)
PÂRVAN, Vasile — istoric și arheolog român (1882—1927)
PÉCAUT, Felix — publicist și pedagog francez (1828—1898)
PELLETAN, Eugène — om politic și scriitor francez (1813—1884)
PELLICO, Silvio — scriitor italian (1789—1854)
PENN, William — întemeietorul și legiuitorul Pensylvaniei (1644—1718)
PEREZ, Antonio — om de stat spaniol (1539—1611)
PERIANDRU — om de stat și filozof grec (629—585 î.e.n.)
PERICLE — om de stat atenian (499—429 î.e.n.)
PESTALOZZI — pedagog elvețian (1746—1827)
PETIT, Senn — publicist elvețian (1790—1870)
PETÖFI — poet ungur (1823—1849)
PETRARCA — poet și umanist italian (1304—1374)
PIBRAC (Guy DU FAUR) — magistrat și poet francez (1529—1584)
PICARD, L.B. — dramaturg francez (1769—1828)
PINDAR — poet teban (c. 521—c. 441 î.e.n.)
PITAGORA — filozof grec (600—509 î.e.n.)
PITTACUS — unul din cei 7 înțelepți ai Greciei (650—569 î.e.n.)
PLATON — filozof grec (429—347 î.e.n.)
PLAUT — poet comic latin (254—184 î.e.n.)
PLEHANOV, G.V. — revoluționar și teoretician marxist rus (1856—1918)

PLINIU CEL TÎNĂR — prozator roman (62—120)
PLUTARH — istoric grec (50—125)
POINCARÉ, Henri — savant francez (1854—1912)
POPE, Alexander — poet și filozof englez (1688—1744)
PORTALIS — om de stat francez (1746—1807)
PRÉVOST, Abatele — prozator și eseist francez (1697—1763)
PRÉVOST-PARADOL — eseist și publicist francez (1829—1870)
PROUDHON, Pierre Joseph — filozof francez (1809—1865)
PUISIEUX, Doamna de — literată franceză (1720—1798)
PUȘKIN, A.S. — scriitor rus (1799—1837)
PRUS, Boleslaw — scriitor polon (1847—1912)

Q

QUINET, Edgar — istoric, scriitor și filozof francez (1813—1875)

R

RABELAIS, François — scriitor francez (1490—1553)
RACINE, Jean — dramaturg francez (1639—1699)
RAVAISSON — filozof și arheolog francez (1813—1900)
REBREANU, Liviu — scriitor român (1885—1944)

RENAN, Ernest — scriitor, filolog, istoric și filozof francez (1823—1892)
RENARD, Jules — scriitor francez (1864—1910)
RICHET, Charles — fiziolog francez (1850—1935)
RIVAROL, Antoine de — scriitor francez (1753—1801)
ROLLAND, Romain — scriitor francez (1866—1944)
ROLLIN, Ch. — istoric francez (1661—1741)
ROSETTI, C.A. — om politic și publicist român (1816—1885)
ROSSIGNOL, Jean Pierre — savant francez (1759—1802)
ROUSSEAU, Jean Jacques — filozof, scriitor, și pedagog francez (1712—1778)
RÜCKERT, Friedrich — poet german (1788—1866)
RUDAKI — poet persan (n. 936—?)
RUSSO, Alecu — scriitor român (1817—1859)

S

SAADI — poet persan (1184—1291)
SADOVEANU, Mihail — scriitor român (1880—1961)
SAINT-EVREMOND — scriitor francez (1613—1703)
SAINT-EXUPÉRY, Antoine de — scriitor francez (1900—1944)
SAINT-LAMBERT — poet și filozof francez (1716—1803)
SAINT-MARC GIRARDIN — literat francez (1801—1873)
SAINTE-BEUVE — scriitor francez (1804—1869)
SALES, François de — episcop francez (1567—1622)

SALLUSTIUS — istoric latin (86—34 î.e.n.)
SAND, George — scriitoare franceză (1804—1876)
SANDERS, Daniel — filolog german (1819—1897)
SARTRE, Jean Paul — scriitor francez (n. 1905)
SAURIN, Bernard — dramaturg francez (1706—1781)
SAY, Jean-Baptiste — economist francez (1767—1832)
SCHILLER, Friedrich — scriitor german (1759—1805)
SCHOPENHAUER, Arthur — filozof german (1788—1860)
SCOTT, Walter — scriitor scoțian (1771—1823)
SÉAILLES, Gabriel — scriitor și filozof francez (1852—1922)
SECRÉTAN, Charles — filozof elvețian (1815—1895)
SÉGUR, Contesa de — literată franceză (1799—1874)
SEGUR, Philippe Paul de — istoric francez (1780—1873)
SENECA — filozof, scriitor și om de stat roman (4—65)
SEUME, J.G. — scriitor german (1763—1810)
SÉVIGNÉ, Marchiza de — scriitoare franceză (1627—1696)
SEXTIUS — filozof roman (sec. I î.e.n.)
SHAKESPEARE, William — scriitor englez (1564—1616)
SHAW, G.B. — scriitor irlandez (1856—1950)
SIHLEANU, Alexandru — poet român (1834—1857)
SIMON, Jules François —filozof, orator și om de stat francez (1814—1896)
SMILES, Samuel — scriitor englez (1812—1904)
SMITH, Adam — scriitor și filozof scoțian (1723—1790)
SOCRATE — filozof grec (470—400 î.e.n.)

SOFOCLE — poet tragic grec (495—405 î.e.n.)
SOLOMON — rege al statului iudeu (973—930 î.e.n.)
SOLON — legislator atenian, unul din cei 7 înțelepți ai Greciei (640—558 î.e.n.)
SPENCER, Herbert — filozof englez (1820—1903)
SPINOZA, Baruch — filozof olandez (1632—1677)
STAËL, Doamna de — scriitoare franceză (1766—1817)
STERNE, Lawrance — scriitor irlandez (1713—1768)
STIFTER, Adalbert — romancier austriac (1805—1868)
STRECKFUSS, Karl — literat german (1779—1844)
SWIFT, Jonathan — scriitor irlandez (1667—1745)
SYRUS, Publius — poet latin (sec. I î.e.n.)

Ş

ŞTEFAN CEL MARE — domnul Moldovei (ani de domnie: 1457—1504)

T

TACIT — istoric și om politic roman (55—120)
TAGORE, Rabindranath — poet, prozator și dramaturg indian (1861—1941)
TALES DIN MILET — filozof și matematician grec (640—547 î.e.n.)

TALLEYRAND-PERIGARD, Charles-Maurice de — om politic francez (1754—1838)
TARDE, Gabriel — sociolog francez (1843—1904)
TAVANNES — mareşal al Franţei (1509—1573)
TEMISTOCLE — general şi om de stat atenian (525—460 î.e.n.)
TEOGNIS — poet grec (sec. VI î.e.n.)
TERENŢIU — poet comic latin (185—159 î.e.n.)
THIAUDIÈRE, Ed. — scriitor francez (1837—1930)
THIERS, Adolphe — om de stat şi istoric francez (1797—1877)
TITUS LIVIUS — istoric roman (59 î.e.n. — c. 16 e.n.)
TOCQUEVILLE, Alexis Clérel de — scriitor şi om politic francez (1805—1859)
TOLSTOI, L.N. — scriitor rus (1828—1911)
TURENNE, Henri — mareşal al Franţei (1611—1675)
TURGOT — economist francez (1727—1781)

U

URECHE, Grigore — cronicar român (1590—1646)
URICHIĂ, V.A. — istoric şi scriitor român (1834—1901)

V

VAUVENARGUES — moralist francez (1715—1747)
VĂCĂRESCU, I. — poet român (1788—1863)

VIGNY, Alfred de — scriitor francez (1797—1863)
VINCI, Leonardo da — pictor, sculptor, arhitect, om de știință și gînditor italian (1452—1519)
VINET, Al. — moralist elvețian (1797—1847)
VIRGILIU — poet latin (70—19 î.e.n.)
VLADIMIRESCU, Tudor — conducătorul mișcării revoluționare din Țara Românească de la 1821 (1780—1821)
VLAHUȚĂ, Alexandru — scriitor român (1858—1919)
VOLTAIRE — filozof și scriitor francez (1694—1778)

W

WAGNER, Charles — moralist francez (1852—1918)
WAGNER, Richard — compozitor german (1813—1883)
WEBER, K. J. — literat german (1767—1832)
WELLINGTON, Arthur de — general englez (1769—1852)
WIELAND — scriitor german (1733—1813)
WILDE, Oscar — scriitor englez (1854—1900)
WILSON — președinte al Statelor Unite (1856—1924)
WUNDT, Wilhelm — filozof și psiholog german (1832—1920)

X

XENOPOL, A.D. — istoric român (1847—1920)

Y

YOUNG, Edward — scriitor englez (1683—1765)

Z

ZENON DIN CITIUM — filozof grec (c. 336—264 î.e.n.)
ZOLA, Emile — scriitor francez (1840—1902)

BIBLIOGRAFIE

Alembert (d') — *MÉLANGES DE PHILOSOPHIE ET DE LITTÉRATURE*

Alecsandri, V. — *POEZII, FÎNTÎNA BLANDUZIEI, OVIDIU*

Amicis (Edmondo de) — *CUORE*

Amiel — *FRAGMENTS D'UN JOURNAL INTIME*

Andersen, H. Cr. — *POVEȘTI ALESE, CARTE DE CHIPURI FĂRĂ CHIPURI*

Bacon, Fr. — *ESSAIS DE MORALE ET DE POLITIQUE*

Bălcescu, Nicolae — *ROMÂNII SUPT MIHAI-VOIEVOD VITEAZUL*

Barrau, Th. H. — *DE L'ÉDUCATION MORALE DE LA JEUNESSE*

Bernardin de Saint-Pierre — *PAUL ȘI VIRGINIA, COLIBA INDIANĂ*

Blaga, Lucian — *DISCOBOLUL* (culegere de aforisme)

Bossuet — *SERMONS*

Cantemir, Dimitrie — *DIVANUL*

Carlyle Thomas — *EROII, CULTUL EROILOR*

Cazes, E. — *PENSÉES ET MAXIMES POUR LA PRATIQUE DE LA VIE*

Călinescu, G. — *CRONICA OPTIMISTULUI*

Chamfort, Nicolas — *PENSÉES, MAXIMES ET ANECDOTES*

Charron, Pierre — *TRAITÉ DE LA SAGESSE*

Chateaubriand, François-René de — *LES MARTYRÉS, LE GÈNIE DU CHRISTIANISME*
Cicero — *DE AMICITIA, DE SENECTUTE*
Claraz, Jules — *LE BUT DE LA VIE*
Coşbuc, George — *BALADE ŞI IDILE, FIRE DE TORT*
Delavrancea — *OPERE*
Dobrogeanu-Gherea, C. — *STUDII CRITICE*
Dostoievski, F.M. — *CRIMĂ ŞI PEDEAPSĂ, FRAŢII KARAMAZOV, AMINTIRI DIN CASA MORŢILOR.*
Dupré, P. — *ENCYCLOPÉDIE DES CITATIONS*
Eminescu, Mihai — *POEZII, GENIU PUSTIU*
Emerson, Ralf Waldo — *LA CONDUITE DE LA VIE*
Fénelon — *L'ÉDUCATION DES FILLES*
Finot, Jean — *LA SCIENCE DU BONHEUR*
Förster — *CARTEA VIEŢII*
Franck, Adolphe — *MORALE*
Ghica, Ion — *PĂMÎNTUL ŞI OMUL*
Goethe — *FAUST, SUFERINŢELE TÎNĂRULUI WERTHER*
Gogol, N.V. — *TARAS BULBA*
Golescu, Iordache — *ADUNARE DE PILDE FILOZOFEŞTI ŞI BISERICEŞTI*
Gorki, Maxim — *AZILUL DE NOAPTE*
Hasdeu, B. P. — *SIC COGITO, SARCASM ŞI IDEAL*
ÎNVĂŢĂTURILE LUI NEAGOE VOEVOD BASARAB CĂTRE FIUL SĂU TEODOSIE
Janet, Paul — *LA PHILOSOPHIE DU BONHEUR, LA MORALE*
Ibsen, H. — *TEATRU*
Iorga, Nicolae — *CUGETĂRI, CA SĂ FIM MAI TARI ÎN CEASUL DE AZI (CUGETĂRI ALE ALTORA)*

Joubert — *LES PENSÉES*
Kalidasa — *SAKUNTALA*
Kant, Emanuel — *CRITICA RAȚIUNII PURE, CRITICA RAȚIUNII PRACTICE*
Korolenko, V. — *MUZICANTUL ORB*
La Bruyère — *LES CARACTÈRES*
Lacordaire — *LETTRES, CONFÉRENCES, SERMONS*
Lamartine — *MEDITATIONS, GRAZIELLA, RAPHAEL*
Lammenais — *LE LIVRE DU PEUPLE*
La Rochefoucauld — *MAXIMES*
Lubbock, John — *L'EMPLOIE DE LA VIE, LE BONHEUR DE VIVRE*
Maiorescu, Titu — *CRITICE*
Makarenko, A.S. — *OPERE PEDAGOGICE ALESE, POEMUL PEDAGOGIC, CARTE PENTRU PĂRINȚI*
Malebranche — *TRAITÉ DE MORALE*
Marc Aureliu — *CĂTRE MINE ÎNSUMI*
Massillon, Jean Baptiste — *SERMONS*
Mehedinți, Simion — *ȘCOALA MUNCII, ALTĂ CREȘTERE*
Milton, John — *PARADISUL PIERDUT*
Molière — *AVARUL, TARTUFFE, MIZANTROPUL*
Montaigne — *LES ESSAIS*
Montesquieu — *L'ESPRIT DES LOIS*
Neculce, Ion — *LETOPISEȚUL ȚĂRII MOLDOVEI*
Omar Khayyam — *RUBAIATE*
Ovidiu — *METAMORFOZELE*
Pascal, Blaise — *LES PENSÉES*
Pestalozzi — *LENARD ȘI GERTRUDA*
Platon — *BANCHETUL, REPUBLICA*
POEȚI PERSANI — (colecția *Cele mai frumoase poezii*)

Popea, Ion — *CARACTERE MORALE*
Puşkin, A.S. — *POEME*
Rebreanu, Liviu — *RĂSCOALA, ION, PĂDUREA SPÎNZURAŢILOR*
Rousseau, J.J. — *EMIL, CONTRACTUL SOCIAL*
Sadoveanu, Mihail — *OPERE*
Saint-Marc Giradin — *ESSAIS DE LITÉRATURE ET DE MORALE*
Salet, Pierre — *LE LIVRE DE LA SAGESSE*
Seneca — *LINIŞTE SUFLETEASCĂ, VIAŢA FERICITĂ*
Shakespeare, William — *TEATRU*
Schopenhauer — *LE FONDAMENT DE LA MORALE, VIAŢA, AMORUL ŞI MOARTEA*
Spencer, Herbert — *ESEURI DESPRE EDUCAŢIE*
Syrus, Publius — *SENTINŢE*
Tolstoi, L.N. — *ÎNVIEREA, RĂZBOI ŞI PACE*
Turgheniev, Ivan — *POEME ÎN PROZĂ*
Ureche, Grigore — *LETOPISEŢUL ŢĂRII MOLDOVEI*
Vauvenargues — *LES MAXIMES*
Vianu, Tudor — *DICŢIONAR DE MAXIME* comentat
Vinet, Al. — *ESSAIS DE PHILOSOPHIE MORALE*
Voltaire — *ESSAIS SUR LES MOEURS*
Vlahuţă, Al. — *CLIPE DE LINIŞTE, DIN GOANA VIEŢII, FILE RUPTE, DREPTATE, POEZII, NOTE RĂZLEŢE*

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREŞTI

CUPRINS

Cuvînt înainte 5

I. OMUL

Omul 9
Conştiinţa, Cunoaşterea de sine 18
Cinstea, Onoarea 23
Caracterul 29
Demnitatea 32
Mărinimia, Nobleţea 37
Bunătatea 39
Binele, Fapta bună 44
Blîndeţea, Bunăvoinţa, Asprimea 50
Recunoştinţa, Nerecunoştinţa 51
Respectul 54
Politeţea, Omenia, Bunul simţ 57
Ospitalitatea 61
Hotărîrea, Nehotărîrea 62
Îndărătnicia (Încăpăţînarea) 66
Ambiţia 68
Mînia (Supărarea) 71
Invidia, Pizma, Gelozia 75
Linguşirea 80
Indiscreţia, Curiozitatea 83
Făţărnicia 85
Mîndria, Trufia 86
Vanitatea, Moda 91

Gloria, Slava deşartă 95
Lauda 101
Pasiunile 105
Plăcerile 108
Viciul 110
Alcoolismul 113
Lăcomia 116
Lenea 119

VIAŢA

Viaţa 127
Prietenia 134
Înfrăţirea, Învrăjbirea, Ura 143
Dragostea, Iubirea 145
Căsătoria 150
Femeia 154
Mama 157
Datoriile către părinţi 162
Bătrîneţea 164
Omul în faţa suferinţelor, necazurilor, greutăţilor 169
Durerea 173
Moartea 177

EDUCAŢIA

Educaţia, Buna creştere, Exemplul 189
Desăvîrşirea, Perfecţiunea, Progresul 197
Înţelepciunea 200
Ignoranţa 216

CULTURA

Cultura 221
Cartea, Cititul, Scrisul 224
Ştiinţa 230
Istoria 232
Frumosul, Arta, Poezia 334

CUVÎNTUL

Cuvîntul 243
Conversaţia 249
Oratoria 255

ADEVĂR ŞI MINCIUNĂ

Adevărul 259
Minciuna 265
Sinceritatea, Viclenia 271

TIMPUL

Timpul 277

MUNCA

Munca 287
Bogăţia 292
Economia, Risipa, Împrumutul, Datoriile 295

FERICIREA

Fericirea 303
Norocul, Soarta 311

NĂDEJDEA
şi DEZNĂDEJDEA

Nădejdea 317
Deznădejdea 319

LEGEA

Legea 323
Dreptatea 328
Nedreptatea 334
Ordinea, Disciplina 336
Libertatea 338
Egalitatea 342

PATRIA, POPORUL 343

PACEA, RĂZBOIUL 353

Indice de autori 361

Bibliografie 383

Redactor responsabil :
GHEORGHE MARIN
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Dat la cules 19.10.1967. Bun de tipar 27.02.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 8.582. Tiraj 30 140. Hîrtie Tipar înalt B de 63 g/m² 700×1000/32. Coli editoriale 10,28. Coli de tipar 10. A. 11.847. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—96

Tiparul executat sub comanda nr. 70.754 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii Nr. 1, București — Republica Socialistă România